ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
2. 12. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН
БРОЈ 1666

ЗАШТО ДЕЛФИНИ СПАСАВАЈУ ЉУДЕ?

Ripley

Веровали или не!

МАУЗОЛЕЈ ЦЕЗАРА АВГУСТА У РИМУ

ИСПОД КОГА СЕ НАЛАЗИ УРНА С ЊЕГОВИМ ПЕПЕЛОМ, БИО ЈЕ 1500 ГОДИНА ПОСЛЕ ЦЕЗАРОВЕ СМРТИ ПРЕТВОРЕН У КОНЦЕРТНУ ДВОРАНУ КОЈА ЈЕ ЗБОГ СВОЈЕ АКУСТИЧНОСТИ БИЛА ЧУВЕНА У СВЕТУ. ГОДИНЕ 1935. КОНЦЕРТНА ДВОРАНА ПОНОВО ЈЕ ДОБИЛА СВОЈ ПРВОБИТНИ ИЗГЛЕД СТАРОВЕКОВНОГ МАУЗОЛЕЈА.

ТВРЂАВУ МЕЗОКО

У ШВАЈЦАРСКОЈ, ПОНУДИО ЈЕ НА ПРОДАЈУ 1925. ГОДИНЕ ГАСПАР БОЕЛИНИ КОЈИ ЈЕ ЖИВОТОМ ГАРАНТОВАО ВАЖНОСТ УГОВОРА. БОЕЛИНИ СЕ МЕЂУТИМ НА ДАН ПРОДАЈЕ ПРЕДОМИСЛИО, А СТРОГИ ШВАЈЦАРСКИ СУД ГА ЈЕ ЗБОГ ТОГА ОСУДИО НА ДОЖИВОТНО ЗАТОЧЕНИШТВО У ЗИДИНАМА ТВРЂАВЕ.

ПРВУ КУЋУ ОД ЦИГАЛА

У АМЕРИЦИ САЗИДАО ЈЕ ВИЛИЈАМ ПЕН ИЗ ФИЛАДЕЛФИЈЕ.

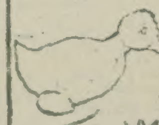

ПЛОД ПАРАДАЈЗА

У ОБЛИКУ ПИЛЕТА НИКАО ЈЕ У БАШТИ ЏЕНЕТ КРОСБИ ИЗ ГРОВА У ДРЖАВИ АЈОВИ (САД).

КАМЕН

У ОБЛИКУ ДЕЧИЈЕ ЦИПЕЛИЦЕ ПРОНАШЛА ЈЕ ЖАКЛИН БЕРНАСКОНИ ИЗ ВАШИНГТОНА.

АМЕРИЧКИ РУПАР

МОЖЕ ИСТОМ БРЗИНОМ ДА ТРЧИ И НАПРЕД И УНАЗАД.

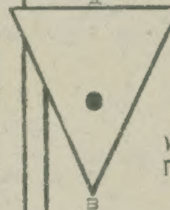

ОПТИЧКА ВАРКА

ТАЧКА У ТРОУГЛУ НАЛАЗИ СЕ ТАЧНО НА ПОЛОВИНИ ИЗМЕЂУ ТАЧАКА А И Б.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● највећи трајект на свету који превози путнике и возила је „Фињет" из Хелсинкија. Он може да прими 350 аутомобила и преко 1500 путника, а развија брзину од 30,5 чворова (преко 56 километара на час).

● ● ● најстарија студенткиња у Великој Британији је деведесетогодишња Гледис Алворт-Бигс. Ова бакица тренутно веома ревносно похађа предавања из историје, филозофије и религије.

● ● ● Џон Хариган из града Солт Лејка у САД писао је свим важнијим листовима у својој земљи тражећи од њих да га прогласе за светског шампиона у кијању. Наиме, Хариган тврди да је за последње две године кинуо преко једанаест хиљада пута.

● ● ● група стручњака из Совјетског Савеза успела је да из угља добије бензин одличног квалитета. Према тврђењу професора Андреја Кричка, иако већ постоји преко тридесет метода за вештачко добијање овог горива, начин који су открили совјетски научници гарантовано је најјефтинији.

● ● ● док су некада давно перуански Индијанци сматрали да је кромпир отрован, данас се овој кртоли чак приписују лековита својства. Наиме, група румунских научника тврди да соланин, један од састојака кромпира, има аналгетска својства (ублажава бол), а да сирови плодови који садрже витамине А, Б, Б-1, Б-2, Б-6 и К лече скорбут и авитаминозу.

● ● ● Дирк Кирков, петогодишњи дечак из Грејсвалда у Демократској Републици Немачкој недавно је доведен у болницу у веома тешком стању и животној опасности јер га је изујелало преко пет стотина пчела. Лекари градске болнице спасли су Кирков живот методом која до сада није примењивана – дали су му трансфузију крви човека који је имун на ујед ових инсеката.

● ● ● детлић кљуца по дрвету у потрази за храном, то је свима познато. Али, мало је оних који знају да ова симпатична птица својим кљуцкањем преноси и поруке суседима о томе да је „загосподарила" одређеном територијом или им шаље упозорење. Те поруке састоје се од 38-45 удараца по три пута у минуту.

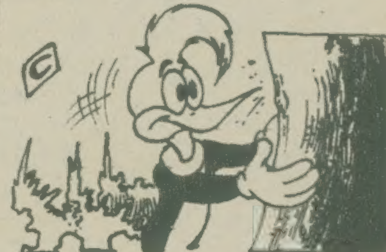

● ● ● просечан животни век Јапанаца повећао се са 65 година, колико је износио пре више од једну деценију, на 73,5 година. Професор Жан – Клод Кеснес, директор париског Института за демографска истраживања тврди да становници ове земље дуже живе пре свега зато што једу много рибе, а мало соли и шећера.

КО ЈЕ УБИО ЕВАРИСТА ГАЛОА?

НЕМОЈ ДА ПЛАЧЕШ, АЛФРЕДЕ!

Ово је једини портрет Еваристa Галоа направљен само неколико месеци пре његове ране смрти.

Тридесет првог маја 1832. године на обали мочваре Гласијер код Париза нађен је леш двадесетогодишњег Евариста Галоа, једног од најзначајнијих математичара свих времена чије је дело револуционисало основе алгебре представљајући језгро из кога се развила модерна математика.

– Немој да плачеш, Алфреде, растужујеш ме сад када морам да скупим сву своју храброст да бих умро у двадесетој – рекао је Еварист брату дан пре смрти док се припремао за двобој у коме, добро је знао, није имао ни најмању шансу да остане жив.

Никада, до данашњег дана, није се сазнало ни име његовог убице у том мистериозном дуелу, нити какве су мрачне силе стајале иза монтираног двобоја. Остало је море претпоставки.

ГЕНИЈАЛНИ ФРАНЦУСКИ МАТЕМАТИЧАР ПАО ЈЕ КАО ЖРТВА ЉУБАВИ У ДВОБОЈУ У КОМЕ НИЈЕ ИМАО НИКАКВИХ ШАНСИ. ИМЕ ЊЕГОВОГ ПРОТИВНИКА НИКАДА НИЈЕ ОТКРИВЕНО.

Професора књигом у главу

Као и смрт, кратак живот овог надареног, образованог, напраситог и лудо смелог генија протекао је бурно и био пун непредвидљивих догађаја.

Еварист Галоа родио се 25. октобра 1811. у Бур-Ла-Рену десет километара удаљеном од Париза. Да га је природа обдарила изузетним талентом и сјајном интелигенцијом показало се веома рано: у дванаестој години већ је био ученик лицеја, а у седамнаестој је објавио прва дотад непозната оригинална решења на пољу теорије алгебре која су, на жалост, тада прошла сасвим незапажено.

Осим љубави према математици млади Еварист имао је још једну далеко опаснију страст – политику. У то време у Француској је дошло до поновног успостављања бурбонске монархије и, као последица, букнуле су све жешће демонстрације прогресивних снага које су се противиле апсолутистичкој владавини и организовале се да је збаце.

У свакој демонстрацији и борби против полиције у првим редовима увек се налазио и млади математичар, ватрени републиканац. До казне је дошло брзо: Еварист Галоа је прво избачен из чувеног колеџа „Луј-Ле-Гран", а затим и из најугледније француске школе „Екол нормал сиперјер".

У деветнаестој години једва се уписао на факултет. Пријемни испит морао је да понови јер је за време првог полагања одстрањен пошто је гађао књигом у главу једног професора, познатог реакционара и присталицу монархије.

Теорија група? Бесмислица

Повучен буром политичких збивања Еварист Галоа није успевао редовно да прати универзитетска предавања, па је напустио факултет и сам радио на теоријама алгебре. Годину дана пред рану смрт већ је за собом имао дела захваљујући којима га данас убрајају међу светске великане.

Клиника Фултрије где је дошло до кобног сусрета са Стефани Димотел, љубави, преваре и смрти.

Његово математичко дело веома је тешко објаснити обичним речима јер припада сферама компликоване више математике. Довољно је рећи да је допринос Евариста Галоа теорији једначина, теорији бројева и теорији функција непроцењив и да је он један од зачетника такозване теорије група у алгебри. Огромна предност теорије група, разрађене касније у деветнаестом и двадесетом веку, јесте стављање под „исти кров" разноврсних математичких специјалности, истовремено омогућавајући за сваку од њих идентичан метод анализе.

Срећа није пратила Еваристов таленат и његово дело остало је несхваћено и мање-више непознато још пола века пошто је погинуо. Године 1830. он је неке своје радове послао славном француском математичару Жан-Батисту Фуријеу, али је овај умро само неколико дана пошто је примио рукописе. Следеће године Галоа је радове послао тадашњим „математичким мозговима" Кошију и Поасону. Обојица су теорије одбацили као бесмислене; рукопис послат Француској академији никада до ње није стигао.

Први покушај убиства

У међувремену Галоа се све више упетљавао у политичка збивања и постао један од највиђенијих чланова „Удружења народа" где је, између осталог, радницима ноћу држао бесплатне часове математике. Због те „сумњиве" активности као и због учешћа у покушају државног удара за збацивање монархије ухапшен је 14. јула 1831. године. На суђењу, уместо да се брани, наставио је да напада апсолутистички режим Бурбонаца и бачен је у тамницу.

На робији је одлежао готово пуну годину. Затворским властима већ тада је сигнализирано да га ликвидирају и остао је у животу пуким случајем, срећно избегавши клопку коју су му поставили државни агенти. После овог покушаја убиства Еварист је, захваљујући заузимању свог ујака Антоана Деманта, једног од најславнијих правника тог времена, пребачен 16. марта у клинику Фултрије за душевно оболеле.

Луда љубав у лудници

Ту је дошло до фаталног сусрета који ће га у року од три месеца стајати живота. Еварист Галоа се лудо заљубио у Стефани Димотел, ћерку управника клинике, за коју се никако није могло рећи да је нека светица. Што је још горе међу њеним многобројним „пријатељима" било је више припадника реакционарне деснице.

Ова девојка, коју је сам Галоа у последњим писмима назвао „бесрамном кокетом", навела је младог математичара да се због ње туче у двобоју. Због чега? Како? С ким? То, изгледа, није знао ни сам Галоа. Претпоставља се да је Стефани провоцирала сукоб у договору с државним агентима који су тражили било какав начин да се отарасе младића сматрајући га опасним револуционаром. Остаје невероватна чињеница да нигде, ни у каквом архиву, није забележено име супарника.

Еварист Галоа, мађионичар најкомпликованијих једначина, није, на жалост, професионално баратао пиштољем и ниједндог тренутка није сумњао шта га чека и ко ће изићи као победник из дуела договореног да траје до смрти једног од противника.

Уочи самог двобоја Галоа је написао неколико речи пријатељима и друговима из политичке борбе:

„Молим своје пријатеље патриоте да ми не замере што одлазим у смрт због нечега што нема везе са отаџбином. Умирем као жртва бесрамне кокете и двоструке преваре коју ми је наместила. Завршавам живот у бедној сплетки. Ох, зашто умрети за тако прљаве ствари, због тако недостојних интрига?! Збогом! Увек сам само желео да служим добру народа".

Б. ДОЖИЋ

НОВОГОДИШЊИ ПОКЛОН ЂАЦИМА КОПАОНИКА КОЈИ СУ ОСТАЛИ БЕЗ

ДА ИМ БУДЕ

Копаоник је већ одавно под снегом и ледом. На подручју које је пострадало од земљотреса никоме није лако, али посебно је тешко ђацима који свакога дана пешаче до школе и назад кроз вејавицу и сметове. Зато је „Политикин забавник" одлучио да позове своје читаоце у велику акцију:

ИСПЛЕТИТЕ ШАЛ, РУКАВИЦЕ, ЧАРАПЕ, КАПУ ИЛИ ЏЕМПЕР ЗА СВОЈЕ ДРУГОВЕ У ПЛАНИНИ. АКО НЕ ЗНАТЕ САМИ, СИГУРНИ СМО ДА ЋЕ ВАМ ПОМОЋИ МАМА ИЛИ БАКА. ЗА ОНЕ КОЈИ ХОЋЕ САМИ ДА ПЛЕТУ, А НЕ ЗНАЈУ КАКО СЕ ТО РАДИ, ДАЈЕМО УПУТСТВО.

Кад завршите рад, упакујте га и пошаљите на адресу: ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, 11001 Београд, Македонска 29, најкасније до 20. децембра како би поклони стигли на Копаоник за новогодишње празнике. Не заборавите да на комаду белог платна који ћете зашити за рад напишете своје име и адресу да би ђаци Копаоника знали ко им је помогао да им не буде хладно, а и зато што ће специјални жири одабрати три најлепша рада и њиховим ауторима доделити награде.

Редакција ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА обући ће и обути једно комплетно одељење ђака са Копаоника у кабанице и чизме.

ИСПЛЕТИТЕ ШАЛ, РУКАВИЦЕ ИЛИ ЧАРАПЕ ЗА ДЕЦУ КОЈИМА ЈЕ ЗЕМЉОТРЕС СРУШИО КУЋУ

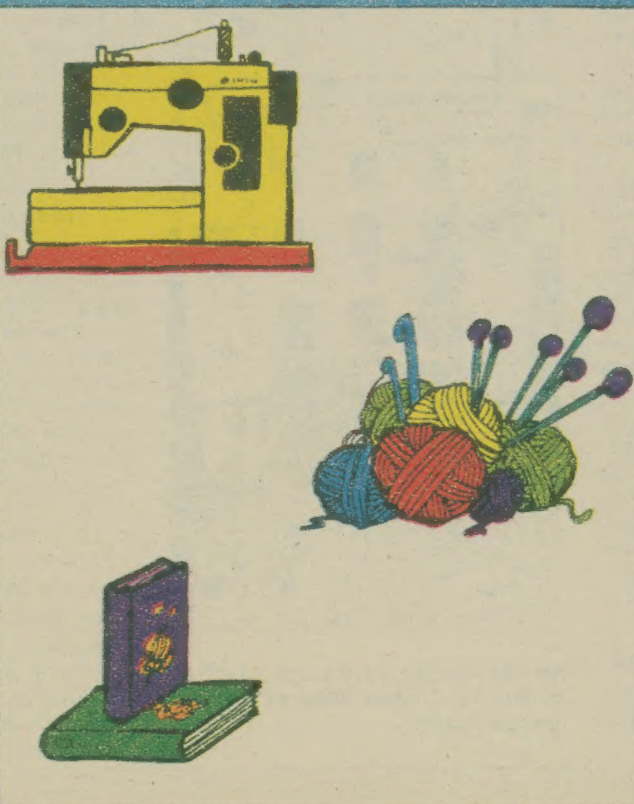

1 НАГРАДА
Супер машину за плетење

2 НАГРАДА
1 кг вуне, три пара плетећих игала и две кукице за хеклање

3 НАГРАДА
комплет књига с моделима за кројење и шивење

ТОПЛО

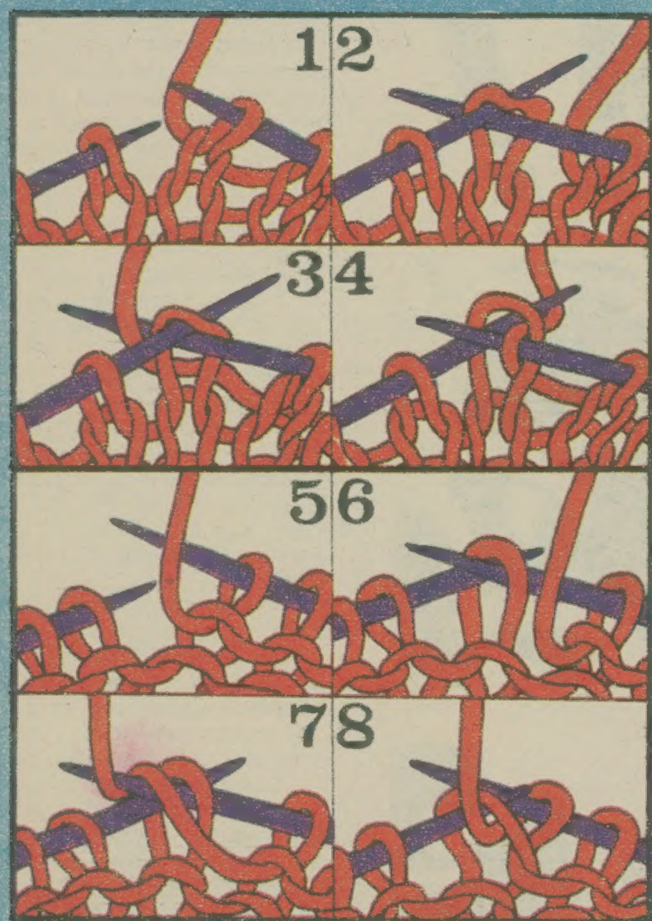

УПУТСТВО ЗА ПОЧЕТНИКЕ

Ево како да најлакше исплетете шал, капу и рукавице правим или обрнутим бодом. На цртежима 1, 2, 3 и 4 приказан је прав, на цртежима 5, 6, 7 и 8 обрнут бод.

Шал плетите право с обе стране, тако ћете добити ребраст бод. Број петљи зависи од ширине коју желите, али неће сметати ако буде мало шири него што сте предвидели јер се шал тегли и током употребе постаје ужи.

Капа такође може да се плете обрнутим бодом. Исплетите правоугаоно парче чија дужина одговара обиму главе, зашијте као на цртежу да добијете цилиндрични облик, врх прошијте вуницом, затегните крајеве и зашијте. Ако волите прав бод, исплетите најпре ранфлу од 6–7 редова (један прав па један обрнут бод, или два права па два обрнута бода) а онда наставите правим бодом.

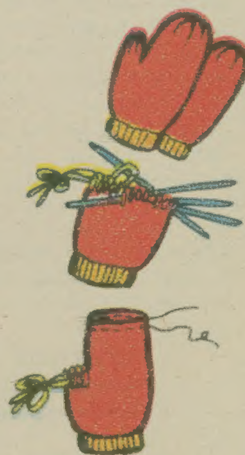

Рукавице се плету у круг, помоћу пет игала. Урадите неколико редова ранфле, наставите правим бодом до палца, па кроз онолико петљи колико вам је потребно за палац провуците и вежите конац или вуницу. Остале петље плетите до пуне дужине прстију па врх прошијте као код капе. Игле провуците кроз петље остављене за палац, извуците конац или вуницу и исплетите одговарајућу дужину. Врх палца завршите исто као капу.

Франц Рагајлер поред своје рециклинг-машине: у овај отвор се бацају старе гуме, да би после осам до десет часова из уређаја почела да цури сирова нафта.

БЕНЗИН ИЗ СТАРИХ ГУМА!

НИ САЊАЛИЦА, НИ ВАРАЛИЦА

ЈЕДАН АУСТРИЈСКИ ПРОНАЛАЗАЧ ИМА РЕЦЕПТ КАКО СЕ ОСЛОБОДИТИ ОТПАДАКА КОЈИ СВЕ ВИШЕ ЗАГАЂУЈУ ЧОВЕКОВУ ЖИВОТНУ СРЕДИНУ, А ДА СЕ ПРИ ТОМ ЈОШ ДОБИЈЕ И ДРАГОЦЕНО ПОГОНСКО ГОРИВО

Рагајлер поносно показује прву боцу сирове нафте коју је добио прерадом старих гума.

Од прошле године Аустријанац Франц Рагајлер, 59-годишњи инжењер из Ефердинга, буквално, претвара ђубре у милионе?! Реч је о сензационалном проналаску: добијању сирове нафте из отпадака. Да се не ради о некаквој савременој бајци проналазач је већ доказао: његов систем функционише беспрекорно када се као сировине користе старе гуме и отпаци пластичних маса.

– Читав овај поступак – каже Регајлер – заправо се своди на неке старе методе. Ради се о такозваној пиролизи (промена или разграђивање супстанци при загревању на високој температури). Прво под одређеним ваздушним притиском и утицајем високе температуре отпаци прелазе у течно, а затим у гасовито стање. При таквом истом поступку дрво се претвара у угаљ. Тако су пре неколико милиона година на нашој планети настала садашња налазишта угља, нафте, земног гаса.

Али, док је природи било потребно неколико милиона година, у Рагајлеровим постројењима овај процес траје само осам до десет часова. За то време досетљиви Аустријанац успева да преради десет тона старих гума и пластичних отпадака у четири тоне сирове нафте, из које се затим добија: 26 одсто бензина, 50 одсто дизел-горива и 24 одсто лож-уља. Све ово већ је испитано и научно потврђено на Техничком универзитету у Бечу.

Научници размишљају компликоавно

Поводом овог Рагајлеровог изума, Волфганг Штрунц из Беча, широм света признати хемичар и стручњак за заштиту човекове средине каже: „Ако Рагајлер, заиста, може да примени поступак пиролизе код несортираних отпадака, свака му част. Био би онда први у Европи, можда и у свету, коме је то пошло за руком. Ипак, доста сам скептичан, јер насупрот старим гумама и пластичним отпацима остало смеће је доста разноликог хемијског састава".

Проналазач Рагајлер није ни професор универзитета, ни хемичар. За њега је, због тога, „сасвим логично" да је управо он требало да пронађе „камен мудрости". Јер, по њему, стручњаци мисле исувише компликовано.

– У Бечу су испрва на мене гледали прилично скептично. Мислили су да имају посла са неком сањалицом, варалицом или чак лудаком. А то је значило, да нећу моћи да добијем преко потребан новац за даља истраживања и тако јавности докажем да моји уређаји функционишу како треба – прича данас Рагајлер смејући се.

Али, „луди инжењер" из Ефердинга, како су га већ неки прозвали, био је упоран и то му се и те како исплатило. Из Салцбурга је, за пробу, добио тоне отпадака од пластичних маса, које су годинама угрожавале прелепу околину града. И, гле чуда, Рагајлер је успео. Потекла је сирова нафта! Ускоро ће, захваљујући овом успеху, Рагајлеру бити допуштено да у близини Салцбурга подигне фабрику за прераду отпадака.

Интересовање у читавом свету

Његов рециклинг-уређај (рециклинг – поново добијање сировина из отпадака), који дневно може да преради око 20 кубних метара отпадака, већ сада му доноси 4,5 милиона шилинга (један шилинг око шест динара) чисте добити годишње. Међутим, финансијска добит није једина предност овог поступка.

– Моја постројења дају и одређени допринос заштити човекове средине. Прво, више нико неће разбацивати отпатке по природи, ако је то смеће пара вредно. Друго, код пиролизе се не стварању никакве штетне материје и издувни гасови опасни по околину.

Овим проналаском је одушевљен и аустријски министар здравља Курт Штојрер, који је истовремено задужен и за заштиту човекове околине: „Уређаји које сам видео у Ефердингу много обећавају".

Никакво чудо, јер од десет тона старих гума и пластике после прераде остаје само 100 килограма пепела. Постројење се, поврх свега, снабдева сопственом погонском енергијом насталом из гаса који се није претворио у сирову нафту. Потребан је, дакле, само прикључак за водени систем хлађења и резервоар за добијену сирову нафту?! При читавом овом поступку нема непријатних мириса, нема загађивања околине.

Дакле, ускоро смеће – бар гума и пластика – неће морати, уз велике трошкове, да се одвози на градске депоније, већ ће моћи на лицу места да се прерађује у корисне сировине.

Почетком наредне године треба да отпочне и серијска производња Рагајлерових уређаја за искоришћавање старих гума и отпадака од пластичних маса. Из читавог света јављају се заинтересовани. Јер, ко би волео да му планета једног дана буде сасвим затрпана смећем, а да нафте понестане?

М. Ш.

ЗАГАЂЕЊЕ ДОНОСИ ЗАХЛАЂЕЊЕ

Ураним јутарњим часовима једног летњег дана ове године из универзитетског метеоролошког центра у Вајомингу (САД) узлетео је балон. У корпи је носио 250 килограма науке – то јест уређаје за испитивање честица у горњим слојевима атмосфере. Чим је живописна пластична купола нестала у облацима, а балон се дизао брзином од преко 3 000 метара у минуту, научници Хофман и Розен, који руководе овим подухватом упутили су се са лансирне рампе ка контролном торњу који личи на бункер. Тамо техничари прате на инструментима сигнале са балона.

Хофман објашњава:

– Наш циљ је да сазнамо изворе честица у атмосфери, па ма где они били.

Овај експеримент траје већ тринаест година, а управо лансирани балон је 331. по реду.

Кад је балон достигао висину од 300 километара, у контролном торњу настало је комешање: инструменти показују нагло повећање капљица сумпорне киселине – око 300 на кубни центиметар – које указују на читав нови слој гасова. Захваљујући претходним искуствима, доктор Хофман закључује да је реч о облаку формираном тек пре дан или два.

На висини од 400 километара балон завршава своју мисију: отвара се корпа и пакет са инструментима који су покупили узорке честица испада, везан за падобран.

У чему је значај оваквог истраживања? Зашто се инвестира 2000 долара у балон само да би се прикупиле честице невидљиве голим оком?

Мада се налазе у горњим слојевима атмосфере, те честице зване аеросол и те како утичу на климу која влада на Земљи! У последње време ови горњи слојеви презасићени су сумпордиоксидом из вулкана на Земљи – запажено је да се вулкани активирају појачаним темпом. Највише сумпора избацио је мексички Ел Ћичон априла 1982. године (о чему је наш лист тада писао).

Шта се догађа са честицама сумпордиоксида у атмосфери? Од њега настаје сумпорна киселина у облику капљица које остају да висе на честицама, а згуснуте оне образују облак који иначе личи на маглу. Управо такав сумпорни облак упија Сунчеву топлоту и доводи до тога да се температура на површини Земље снизи – чак и за цео степен Целзијуса! Ово се нарочито одражава на половима и у областима око њега.

Крајњи циљ овог експеримента јесте да се утврди веза између атмосферског загађења и климе на Земљи. Надајмо се да ће то бити на време док се још може утицати да не дође до катастрофе!

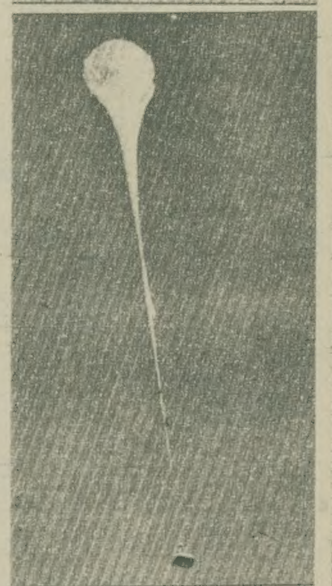

Специјално заштићена против ударца кутија са узорцима и инструментима испуштена из балона падобраном стиже на земљу. Њен пут прати се из малог авиона одакле су и начињени ови снимци – тако се кутија лакше нађе. На слици у доњем углу виде се техничари који на инструментима прате све промене измерене у горњим слојевима атмосфере.

Беланце из дувана

Доктор хемијских наука Шах Ци Шин с универзитета у Кентакију развио је нов процес прераде дувана којим је постигао две невероватне ствари: да се добију мање шкодљиве цигарете, али и дувански протеин (беланчевина) као нуспродукт!

Доктор Шин узима лишће младог дувана са биљки које још нису цветале јер су оне много „сиромашније" у шкодљивим састојцима него већ зрео дуван. Затим их потапа у воду, па издваја чврсту материју од течног екстракта. Онај чврсти део користи за израду цигарета, а течни подвргава хемијском поступку који не жели да открије. Тако добија дувански протеин који личи на беланце. Он може да се улупа у снег, у фрижидеру се не замрзава већ остаје мек, а испечен има исти укус као колач од беланцета и шећера!

Овај протеин има изванредну хранљиву вредност а не садржи ниједан штетни састојак дувана. Добија се на јефтин начин и – шта рећи више? Ето одличног додатка разним јелима за побољшање хранљивости.

Овако изгледа рад на хромотесту. Брзо и лако добија се резултат који може бити од животне важности!

Семафори који говоре

Измишљени су првенствено за слепе, далтонисте и децу, али и за расејане – једном речју за све који не виде светла на семафору. Чак и пажљиве особе долазе у ситуацију да не разазнају да ли је црвено или зелено кад блешти сунце или ако је друга страна улице далеко... У француским градовима Бордоу, Каркасону, Стразбуру, Ножану на Марни и неким другим проблем је веома довитљиво решен: на главним раскрсницама постављени су „семафори који говоре".

Они сваке четири секунде понављају реченицу „Пешаци стојте" ако је црвено, или „Пешаци прелазите" – ако је зелено. На великим прелазима чак је постављена „звучна плочица" на средини коловоза која такође емитује те реченице како би људи знали да ли треба евентуално да пожуре.

Ове звучнике активира компјутер истовремено кад и светла на семафору. Компјутерски се регулише и гласност, у зависности од буке која влада на улици у том моменту! А глас који се обраћа пешацима може по жељи бити мушки или женски (електроника је стварно достигла такав степен савршенства да то данас не представља никакво чудо).

Конструктор ових семафора, париска фирма Силек мислила је на све, па и на оне што воле да чупају и краду јавне телефоне, паркинг-сатове или да обијају разне аутомате којих су француске улице пуне (за цигарете, жваке, освежавајућа пића и слично). За њих би поседовање звучних кутија са семафора била права посластица тако да је фирма уградила специјалан изум који је патентирала а који – спречава да их неко поквари или украде. Како – остала је тајна.

Која је боја опасна

На Пастеровом институту у Паризу научници су успели да развију једну нову технологију на бази генетског инжењеринга, а коју су назвали хромотест. Сврха овог теста је да се веома брзо утврди да ли одређена материја може бити канцерогена (изазивач рака).

Метод користи бактерије које, захваљујући генетској модификацији, мењају боје и то кад било који део њихове дезоксирибонуклеинске киселине, скраћено ДНК, бива оштећен. А ДНК је носилац генетских одлика сваког живог организма. Измене боје анализира компјутер и резултат се добија у року од три дана, док је раније за сваку сличну контролу било потребно најмање пет дана. Нема сумње да ће у блиској будућности хромотест чинити део опреме сваке боље клинике, баш као рендген, електрокардиограм, мерач притиска и друге медицинске справе...

М. К.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

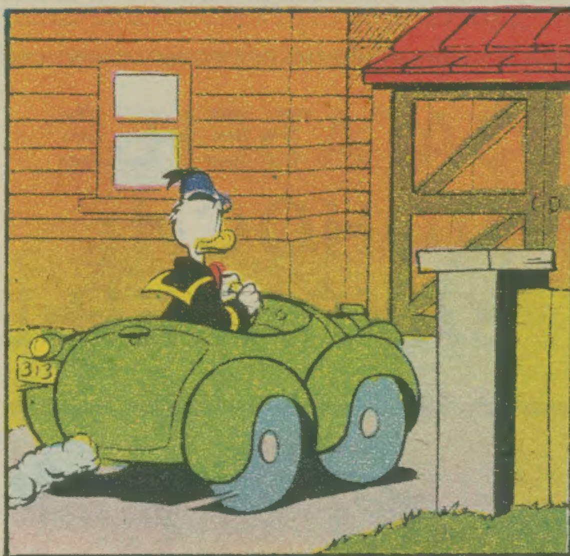

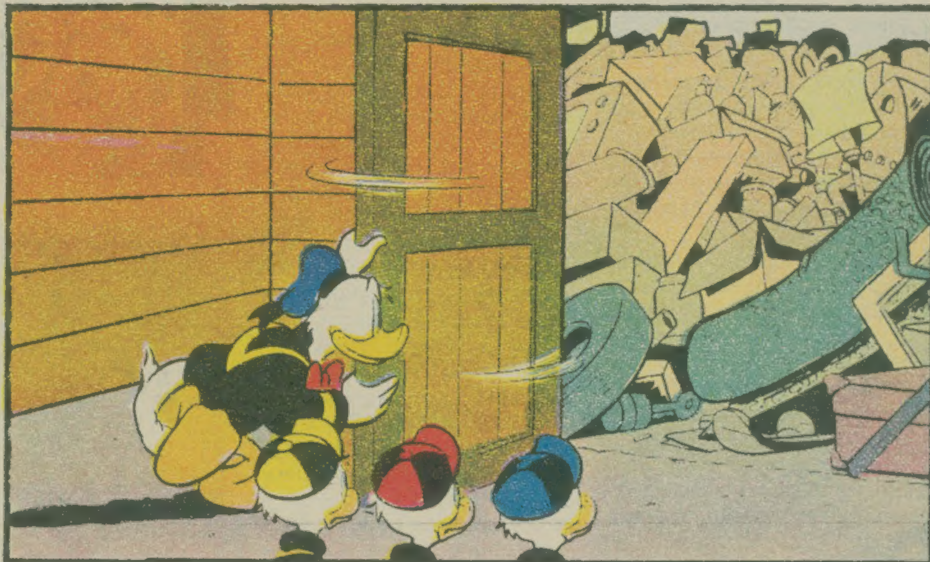

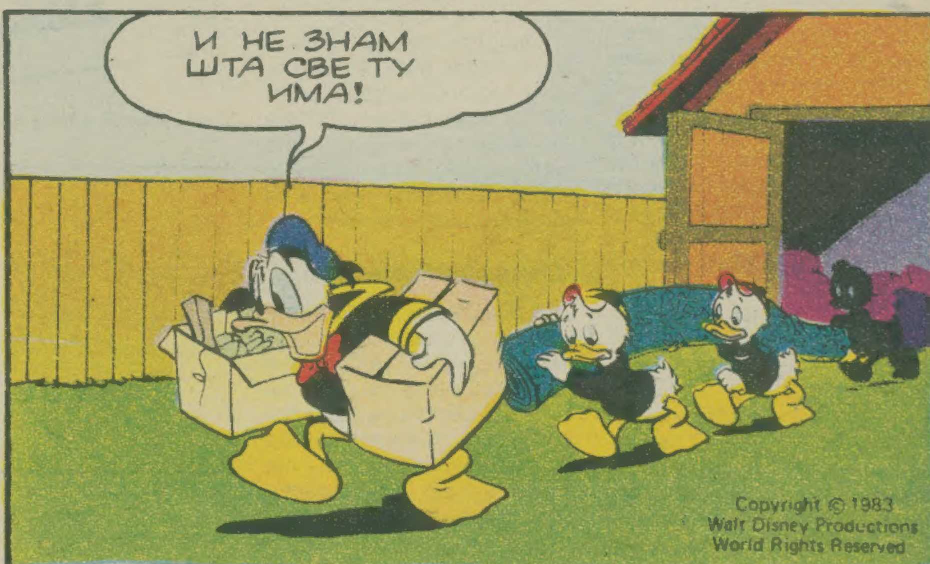

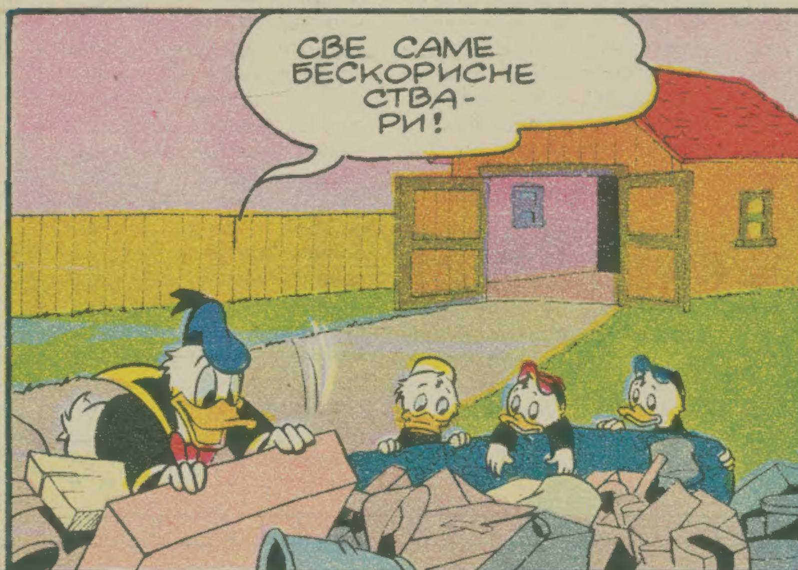

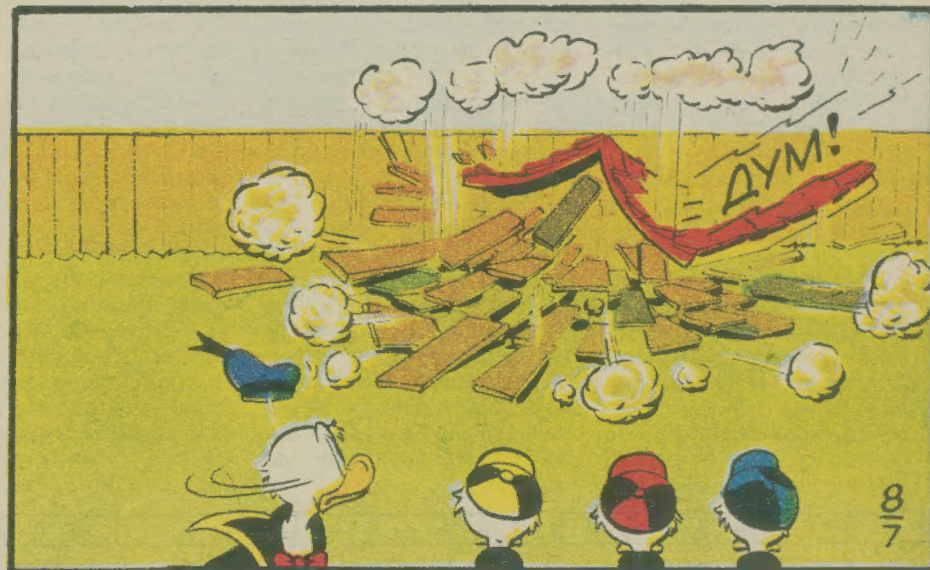

КАД СЛОН ПОДИВЉА

Пол Баркман, стручњак за рад са слоновима и чувар зоолошког врта у Фрезну удаљеном око двеста километара од Сан Франциска у Калифорнији, једног раног јутра прошлог фебруара ушао је у озидану просторију где је боравио Тонг. Полов задатак био је да сваког јутра слона „размрда" како би животиња, чије су ноге биле спутане гвозденим ланцима, јутарњом гимнастиком одржала физичку кондицију.

Тонг, азијски мужјак тежак једну и по тону, обично је радо сарађивао у свакодневном ритуалу и изгледао је сјајно расположен кад је угледао Пола, као да једва чека почетак тренинга. Фискултура је и почела, али сасвим другачије него што је Пол икада могао да замисли.

Без икаквог видног повода, сасвим изнебуха, Тонг се ослободио једног ланца ишчупавши га снажним трзајем ноге и почео да дивља. Пол је постао свестан шта се збива тек када га је Тонг страховито ошинуо замахом циновске сурле. Чувар није стигао честито ни да се поврати, а огромна слонова глава, убојита као гвоздени колац, послала га је на под.

Пре него што је Пол успео да начини било какав покрет, Тонг је чељустима зграбио његову леву руку и стао да га ковитла по просторији као лутку од крпе.

У КОШМАРУ КОЈИ ЈЕ ТРАЈАО ЈЕДВА ПЕТ МИНУТА ТОНГ ЈЕ ЧУВАРУ УНИШТИО ЈЕДНО ПЛУЋНО КРИЛО, ПОЛОМИО МУ РЕБРА НА ДВАНАЕСТ МЕСТА И СЛОМИО ДЕСНУ РУКУ.

Осетио је да му крцкају ребра када га је Тонг обавио око груди сурлом налик на челичну спиралу и почео да га лупа о зид као да је лопта.

Несрећни чувар узалуд је дозивао помоћ колико га је грло носило. Никог није било у близини и уместо одговора чуло се само завијање и рика узнемирених животиња из суседства.

Покушао је да се домогне излаза на супротном зиду просторије, али му је Тонг, лудачки исколачених очију, за трен пресекао пут. Крећући се брзином коју нико не би очекивао од тако огромног неспретног тела, слон је поново напао Пола и треснуо га из све снаге о унутрашњи зид, насупрот ономе где су се налазила врата.

Измрцварени Пол сада је већ једва долазио до даха, а из плућа је почео да искашљује крв. Ипак је био свестан да ће га Тонг, уколико што пре нешто не предузме, сигурно усмртити. У црном очајању пришао је избезумљеној животињи и навалио на њу голим рукама.

Пол је био и млад и веома снажан, али ипак није имао моћ грчког јунака Херкула да подивљала чудовишта дави као од шале. Тонг није ни осетио његове ударце. Прикупивши последње мрвице енергије, или му се бар тако чинило, ухватио је специјалну куку за слонове и њоме млатнуо Тонга. Опет без икаквог ефекта.

Ни Тонг није губио време. Успео је да још једну ногу ишчупа из ланца и поново је јурнуо на Пола. Један разоран ударац главом закуцао је Пола о под.

Али, уместо да га згази и зачас згњечи, што је лако могао да уради, слону се изгледа више допало да Пола као фудбалску лопту шутира између својих предњих и задњих ногу. Игра је потрајала извесно време, а онда је Тонгова пажња попустила, као да му је лоптање досадило, и Пол се некако искобељао испод његовог трупа. Није умакао далеко.

Тонг је сместа пронашао нову забаву: шчепао је чељустима Полову десну руку, стао му једном ногом, сличној стубу, на груди и повукао руку из рамена. Када му намера није успела, још једном га је завитлао и вукао по поду, а онда га обавио сурлом и треснуо о зид.

Пол се скљокао као врећа код подножја зида. Крв му је куљала на уста, из рана на лицу и рукама. Груди су га болеле као да су у њих заривени ножеви, па није ни приметио да му је сломљена десна рука.

У полусвесном стању од болова и губитка крви опет је покушао да утекне од разјареног гонитеља. Узалуд. Чим би направио и најмањи покрет, Тонг га је поново нападао. Било је то, описивао је Пол касније, као да се тумбао у циновској машини за прање веша која ради пуном паром.

Тонг никако није посустајао – ударао га је главом, вуцарао по поду и трескао о зид без предаха. Пол је добро знао да неће моћи још дуго да издржи мрцварење. Знао је такође да ће га Тонг, само ако се онесвести, изгазити до смрти.

За све ово време Тонг није испустио ни најмањи звук, као да намерно није хтео да привуче пажњу људи који би му отели његову играчку. Као за пакост потмули ударци и топот слонових ногу нису привукли ниједног од чувара који су радили у другим кавезима и кућицама зоолошког врта.

Сасвим неочекивано Тонг се начас повукао као да смишља шта би даље и Полу је синуло да би можда некако могао да се довуче до излаза идући дуж једног од зидова. Ошамућен и готово укочен једва се подигао на ноге и клецајући пошао у правцу слободе. Извео је то много брже него што му се чинило.

Тренутак расејаности лишио је Тонга даље забаве. Изненађени слон кренуо је у нови напад за делић секунде прекасно, када се Пол упркос несносним боловима хитро извлачио кроз мала врата на супротном зиду коме је Тонг био час раније окренут леђима.

Смрвљен од удараца, задобијених рана и повреда и очајничке борбе за живот, Пол се отетурао до најближег од телефона постављених по читавом зоолошком врту за случај несреће или опасности. У глави је имао само један број и то број телефона своје куће.

Слушалицу је подигла његова жена. Пол јој је надвоје-натроје испричао шта се збило и срушио се. Ту га је пронашла хитна помоћ и у бесвесном стању пребацила у болницу.

Блиски сусрет са смрћу није поколебао Пола. Чим се опоравио и извидао ране, вратио се свом старом занимању – раду са слоновима.

Б. Д.

НИ ,ДОБАР ДАН'

ШИРОКА ТАМНА ЛИНИЈА

ПЕЈЗАЖ НА ГРАНИЦИ ИЗМЕЂУ ДЕМОКРАТСКЕ И САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ НЕ ДЕЛУЈЕ ПАСТОРАЛНО. НЕМА НИ ОПШТЕЊА: РАЗГОВАРАЈУ САМО ГРАНИЧАРИ, ТЕЛЕФОНОМ И ПО СТРОГО УТВРЂЕНОЈ ПРОЦЕДУРИ.

Границу између две Немачке представља делом свог тока и река Лабе. Осматрачница, табла која обавештава да се даље не може, чак и гранични камен у води! Овде је увек тихо, као да нема живе душе.

Некад је Потсдам, град на реци Хафел југозападно од Берлина, био познат као резиденција пруских царева. Данас је познатији по дворцу Цецилијенхоф.

Цецилијенхоф је крај приче о хитлеровској Немачкој и последња страница историје јединственог немачког народа. Ту у конференцијској дворани за округлим столом са 14 столица савезници – Велика Британија, Сједињене Америчке Државе и СССР – наплатили су рачун за нацистичка злодела у другом светском рату. Састављали су га од 17. јула до 2. августа 1945. „велика тројица" Черчил, Труман и Стаљин уз помоћ министара иностраних послова и начелника генералштабова. При крају Черчила је заменио Атли чија је странка у међувремену победила на изборима у Енглеској. Свечани чин потписивања документа пратили су са галерије и новинари. Међу њима се налазио и потоњи председник САД Џон Кенеди.

Потсдамски споразум је садржавао одлуке о даљој судбини Немачке. Најважнија је била – подела земље на четири окупационе зоне. У почетку је било тако, а већ следеће године САД, Велика Британија и Француска спојиле су своје окупационе зоне. Од та три дела створена је септембра 1949. Савезна Република Немачка. Месец дана касније совјетска окупациона зона је претворена у државу Немачку Демократску Републику.

Злосрећни штампар

Већи део прекрасног дворца Цецилијенхоф сада је хотел. У конференцијској дворани, међутим, све стоји на истом месту као давне 1945. Главни преговарачи Черчил, Труман и Стаљин више нису међу живима.

Иако их чини један народ, Немачка Демократска Република и Савезна Република Немачка две су независне државе. Дели их не само граница дугачка 1393 километра већ и друштвено-политичко уређење. Западна Немачка дуго није хтела да призна државност Источне Немачке и због тога је Немце који би допутовали из Источне Немачке задржавала и проглашавала за своје грађане. Дипломатски односи успостављени су тек 1972. и обе Немачке су примљене у Уједињене нације.

На граници између две Немачке увек је тихо, чак превише. Са последњег спрата Фолксвагенове управне зграде у Фолсбургу, удаљеном двадесетак километара, граница се, за лепа времена види као широка тамна линија. Дуж ње пејзаж нигде не делује пасторално, напротив. Свих 1393 километра границе има такав изглед. Природу је нарушио брисани простор и заштитне препреке којима власти Источне Немачке чувају границу од „дивљих" прелазака појединаца или група. Препреке су постављене у неколико редова и гледано из даљине одиста делују као затамњена линија. Ко жели из једне у другу Немачку мора то да учини на једном од неколико граничних прелаза. Процедура је веома сложена. За Немце из Источне Немачке започиње кад се обрате властима са захтевом за путовање.

На реци Лаби нема препрека јер границу једним делом чини водени ток. Некада су Лабом пловили излетнички бродови. У неком селу куће су биле на једној а њиве на другој обали реке. Сада су сеоски домови у СР Немачкој, а имања у суседној држави – Демократској Републици Немачкој. Прелаçци су искључени. На обали реке у Западној Немачкој још стоји табла из тог времена. На њој се разазнају слова. Пише: овде стаје скела. А скеле одавно нема.

Многима је родна кућа остала на једној или другој страни границе. Свакодневно је гледају, али не могу да пређу и посете је. Гранична линија пролази преко њива, па чак и по-

ВАНЗЕМАЉАЦ У ДЕЛОВИМА

ГОМИЛАЈУ СЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ДА И НА ДРУГИМ МЕСТИМА У СВЕМИРУ ПОСТОЈЕ ХЕМИЈСКИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА ЖИВОТ. ЊИХ ТРЕБА ДОКАЗАТИ И НА ТОМ ПОСЛУ УПРАВО РАДЕ ХЕМИЧАРИ, БИОЛОЗИ ПА ЧАК И АСТРОНОМИ.

На Универзитету у Мериленду у Сједињеним Америчким Државама већ четрнаест година проучава се један метеорит. Доктор Сирил Понамперума и његови сарадници у Лабораторији за еволутивну хемију проводе небројене сате растурајући га молекул по молекул.

Не ради се о обичном метеориту. Пао је 1969. године недалеко од Мерчисона у Аустралији после чега је убрзо пронађено више великих комада. За разлику од честих металних или камених метеорита Мерчисонски – како су га назвали – састоји се од такозваног угљеничног хондрита и садржи висок

Пажња! Граница је у јарку! Крај пута је и клупа. Једино гуске не хају за упозорење.

Све до 1976. граница у Филипсталу пролазила је посред куће једног штампара. Користио је само једну половину зграде, на слици лево. Мешовита комисија је имала разумевања и међа је померена: сада се налази тик уз кућу.

„Остатак" некадашњег савезног пута број 62 који је спајао Хесен са Тирингијом. Зарастао је у коров и шибље – ту је граница.

сред улице. Једном штампару „сече" кућу на два дела, али он може да користи само део који је на тлу Савезне Републике Немачке јер се изјаснио за њено подаништво.

Овде прелазно место

Општења између Немаца двају држава нема ни на граници: препреке и брисани простор чине своје. У последњих десетак година разговарају само граничари и то телефоном на утврђеним местима. Телефонска веза служи за пријављивање евентуалне штете од природних непогода, сточне болести и слично. Никаква друга размена речи не долази у обзир, чак ни „Добар дан"! Исправност телефонске везе проверава се свакодневно између 8 и 9 часова. У непарним месецима колегама упућује позив граничар Демократске Републике Немачке, а у парним месецима обрнуто. Утврђени текст који источнонемачки граничар, на пример, изговара гласи: „Овде прелазно место... Демократске Републике Немачке! Ја спроводим проверу исправности телефонске везе. Чујете ме? Крај".

Необичне, готово неверонатне ситуације које је, на појединим местима, створио пролазак граничне линије већином су отклоњене. Учинила је то мешовита комисија. Кренула је дуж границе и исправљала је где је било неопходно. Коректуре су вршене за по неколико метара, али су занимљиви призори и даље остали. Штампару граница више не пролази посред куће – сада је тик уз зграду. Са прозора може лепо да види и шта граничари из суседне државе доручкују. Више нема граничне линије ни по средини пута – померена је у јарак поред. Догоди ли се саобраћајна незгода па возило заврши у јарку, настаће права збрзлама: незгода у једној а завршена у другој држави! Где се у ствари догодила?!

Насеље Ленцен и Вице некад је делила само река Лаба. У Вицеу, се обрађивала земља, а у Ленцену ишло лекару, у школу, пошту. Комисија ту није могла ништа да учини: Ленцен је остао у Немачкој Демократској Републици, а Вице у Савезној Републици Немачкој. Становници Вицеа морају да иду лекару у насеље удаљено тридесетак километара. Тамо користе и шалтерске услуге

Граница је граница. Мора да се поштује.

М. ТОДОРОВИЋ

процанат угљеникових једињења која на Земљи производе живи организми

Метеорит који задовољава све услове

Нарочито узбуђење изазвало је пре неколико година откриће аминокиселина, које су грађа протеина а врхунац је био када је др Понамперума пре неколико месеци објавио Америчком хемијском друштву да је у Мерчисонском метеориту нашао и свих пет основних састојака гена. Он тврди да су свих пет такозваних база – аденин, гуанин, цитозин тимин и урацил – доспеле баш из свемира, а не да су се ту нашле зато што се метеорит „заразио" на Земљи.

Научници признају да је ову тврдњу тешко доказати. Свакоме је познато да се на хлебу, на пример, ако га оставимо дан-два лако нахватају буђ и бактерије. Чак и у току лабораторијског рада са узорком на њега се могу пренети трагови веома сложених хемијских супстанци. Овај проблем могуће је на неколико начина ако не спречити онда бар свести на најмању меру.

Прво решење је да се нађе „тазе" метеорит који је тек пао и није годинама лежао на Земљи или у неком прашњавом музеју. Друго најбоље је испитивати метеорит обложен тврдом кором од материјала спеченог током његовог стрмоглавог пада кроз атмосферу, а узорак за анализу извадити из што веће дубине таквог тела. Мерчисонски метеорит испуњава ове услове.

Постоји и могућност савршенијих огледа. Многи сложени молекули могу да се појаве у два облика тако да хемијски буду слични, али да један по структури буде као одраз оног другог у огледалу. Појава оваквих парова, такозваних оптичких изомера, очекује се углавном када не настају посредством животних хемијских процеса који, бар на Земљи, стварају готово увек само десни део пара.

Узорци са Мерчисонског метеорита садрже оба облика по чему би се закључило да нису биолошког порекла, односно стечени на нашој планети.

Јесмо ли пореклом из свемира?

То, међутим, није све по чему се проучаване супстанце разликују од овоземаљских. Неке врсте аминокиселина које су на Земљи ретке овде су пронађене у изобиљу док других, које код нас постоје у свим облицима живота, уопште нема.

По свему судећи изгледа да и на другим местима у бескрајном свемиру постоје хемијске материје неопходне за живот. Др Понамперума је ипак одмах скренуо пажњу да није открио никаквог ванземаљца већ само покушава да покаже како је живот могућ и негде другде, а не само на Земљи.

Састојци животног процеса нису пронађени само у метеоритима. Астрономи који проучавају инфрацрвене и радио-таласе из џиновских свемирских молекуларних маглина наишли су на велик број разних супстанци које садрже угљеник. По тврђењу британских астронома Фреда Хојла и Чандре Викрамасингеа ови налази указују на постојање огромних облака правих правцатих микроорганизама као што су бактерије. Други научници ипак се не усуђују да оду тако далеко.

Фред Хојл је аутор још једне смеле теорије – да је живот на Земљи потекао из свемира! На ту претпоставку навело га је савршенство структуре гена и протеина јер му је тешко да поверује да су тако сложене супстанце могле случајно настати на Земљи током њене космички мерено сразмерно кратке историје

Астрономи и хемичари су, дакле, показали да у свемиру постоје сви предуслови за живот. Преостаје најтежи задатак: да се открије како је баш на Земљи од тих предуслова načињен скок до нечег неизмерно сложенијег – самог процеса живота.

Б. Д.

ОКЛОП ЗА ПЛОДОВЕ

Што је воће нежније и зрелије то га је теже чувати: чак и у најмања оштећења продиру бактерије које изазивају труљење. Како да се воће дуже очува? Треба га сместити у атмосферу без или са што је могуће мање кисеоника. Али, испунити читава складишта специјалном смешом гасова не само да је скупо већ је недовољно ефикасно. Због тога су енглески научници са Универзитета у Кембрицу предложили оваква „скафандер" за сваки плод: заштитни покривач у ствари је раствор од разних врста шећера, масти и мале количине целулозе и глицерина. Плодови се потапају у тај раствор и извлаче „одевени" у оклоп који смањује продор кисеоника кроз отворе на љусци. Овакви плодови могу се јести заједно с „оклопом" зато што је заштитни слој без укуса и потпуно безопасан. Засад се у оваквим скафандерима чувају банане, крушке и јабуке, и то веома успешно.

САМО ЗА СЕКРЕТАРИЦЕ

Тврди се да је професија секретарице веома напорна и да се сав тај замор највише огледа на лицу особе која непрекидно куца на машини, телефонира, сређује документацију, доноси кафу, прима посете... Како све ипак није шала, конструисана је електрична маска за опуштање мишића лица коју секретарице носе у току рада, а по изласку из канцеларије гарантује им се леп изглед и свежина. Маска има још једну предност: странке се све мање задржавају у канцеларијама секретарица.

АЛУМИНИЈУМ ИЗ КАБЛОВА

Хиљаде тона старог, из употребе избаченог кабла, као и отпаци што настају при изради новог, могу бити употребљене за добијање алуминијума. У Немачкој Демократској Републици израђена је за то специјална апаратура. Алуминијумски кабл ставља се у бубањ дугачак 30 метара и помоћу течног азота хлади се до минус 50 – 200 Целзијусових степени. На таквој температури изолација постаје веома крта и лако се скида с кабла. Ова апаратура може за годину дана да преради десет хиљада тона старог кабла, што даје 4500 тона алуминијума.

ФЕСТИВАЛ СЛОНОВА

У Тајланду се сваке године одржава традиционални фестивал слонова. Прошле године на празник је дошло око сто слонова са својим господарима. Била је приказана представа „Лов на дивље слонове" при чему су четвороноги глумци одлично одиграли своје улоге. На такмичењу у надвлачењу конопца победила је већ постарија шездесетогодишња слоница Кхам-ед-ан која је надвукла уже чији је други крај вукло 70 одраслих мушкараца. Једна од тачака била је и трка с препрекама: слонови су били дужни да у трку ухвате боце распоређене дуж стазе. Они слонови који су то учинили недовољно пажљиво губили су поене. Затим је одржана фудбалска утакмица два слоновска тима и на крају парада. На фестивалу су се могли и купити слонови и уз њих регистарске таблице – у Тајланду су таблице за „сурлаше" законом обавезне.

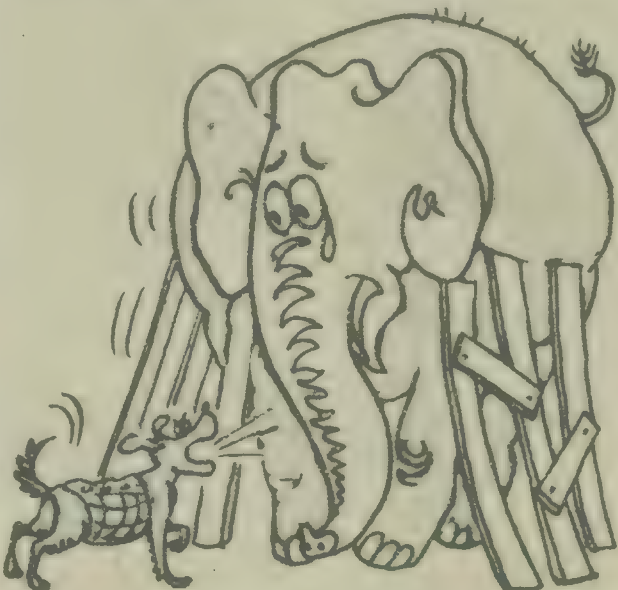

ЗА БАШТУ ЋЕМО ЛАКО, АЛИ ЧАЈ...

Захвални поданици енглеске краљице Викторије (1819–1901) одлучили су да четрдесетогодишњицу њене владавине прославе огромном баштенском чајанком за 15 хиљада званица. С баштом није било проблема, али с чајем јесте... Како га у толикој количини направити?

Решење је ипак нађено: чај је скуван у четири котла парних локомотива! Котлови су, разуме се, прво помно истругани и изрибани, у њих су потом сипали хладну воду и сандуке и сандуке чаја, а онда је чај скуван на парним локомотивама...

МЛАДЕЖ НА ЛИЦУ СУНЦА

„И кажем: видео сам Венеру као младеж на лицу Сунца". Ове речи написане су на пергаменту старом преко хиљаду година! А аутор је научник – енциклопедиста старог Истока Ал-Фараби.

Да се није преварио средњовековни астроном? Јер да би видео Венерин пролазак преко Сунчевог диска, Ал-Фараби је претходно морао с великом тачношћу да израчуна кретање планете и одреди дан и час помрачења.

Израчунавања данашњих стручњака показала су да је 910. године наше ере с територије садашњег Казахстана заиста могао да се посматра „младеж на лицу Сунца".

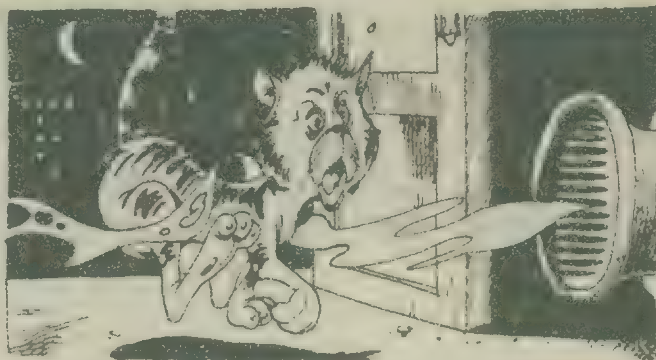

АЛАРМ КОЈИ МИСЛИ

Британска фирма „Ноуткали" недавно је на тржиште избацила јединствен алармни уређај. Наиме, до сада се често догађало да сигурносни системи који се постављају по кућама пробуде усред ноћи укућане без никаквих разлога – аларм је, на пример, случајно активирала мачка. Овај нови аларм моћи ће да разликује „поштене" звуке од „непоштених". На буку коју прави ветар или централно грејање, киша или грмљавина аларм ће остајати „мртав хладан", реаговаће тек ако „примети" да се неки сумњиви звук понавља неколико пута у току пар секунди. Тако ће компјутеризовани аларм почети да се оглашава тек ако „чује" разбијање стакла, развањивање врата. Цена му је прилична – близу триста фунти (око пет милиона старих динара).

САМ СЕБЕ КАЗНИО

Да полицајци кажњавају возаче који се возе с неважећом дозволом сасвим је нормално, али ако тај исти „представник закона" сам себе казни то је већ неуобичајено. Управо то је недавно урадио Роџер Вајман из Њујорка. Возећи се приватним аутомобилом, сетио се да му је возачка дозвола истекла. Сам је себи написао казну на педесет долара!

– Не би било поштено да друге кажњавам – рекао је својим претпостављенима – а да за исту ствар ја останем некажњен!

Да ли су и остали полицајци поштени као и Роџер?

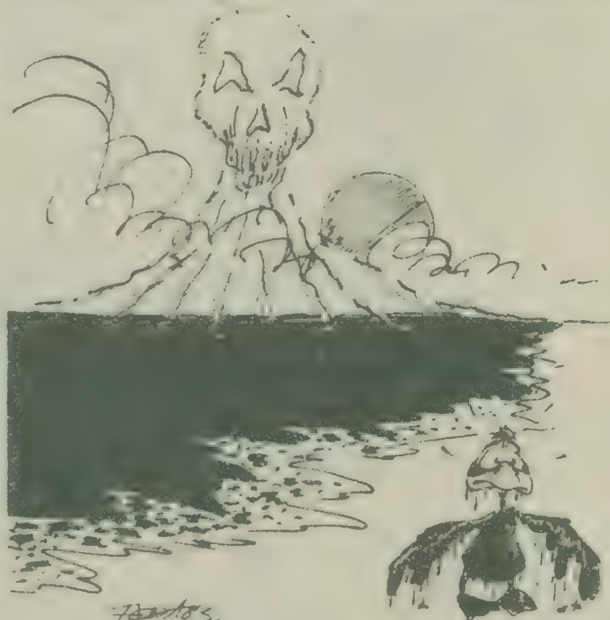

НА ИВИЦИ КАТАСТРОФЕ

Црвено море налази се на самом рубу еколошке катастрофе. Таласи избацују нафту која се меша с песком и тоне на дно. То је последица грубе грешке која се догодила прошле године приликом пуњења једног танкера из бушотине на пучини. Занемарујући правила о сигурности, пуњење танкера обављано је ноћу, и то за време јаке буре. Дуго нико није приметио да пумпе не убацују нафту у танкер, већ у воду. Стручњаци сматрају да је већ загађено 75 процената египатског приобалног појаса.

МИКРОФОН У... УШИМА

Обично певач држи микрофон у руци. Али, ево шта су утврдили шведски инжењери: звук људског гласа много је квалитетнији ако се микрофон, одговарајућих размера, разуме се, постави у ушну шкољку. Мекоћа ува изванредно штити микрофон од шумова са стране, колебања гласних жица преносе се на кости лобање а одатле у ушне канале који тада имају улогу резонатора. Снимак који се добија у оваквом случају звучнији је и богатији!

ЊУЈОРК ЈЕ ОПАСАН ГРАД

Да, чак и за девојку једног полицајца. Пошто је то закључио, полицајац Клаја Парсонс одлучио је да своју драгу заштити од лопова и других насилника – купио јој је бочицу спреја за онесвешћивање.

Када је тог дана завршио дужност, заљубљени Клаја је почео да се спрема за састанак са вољеном. Окупао се, обријао, обукао чисту кошуљу и посегао за бочицом уљаног спреја за косу. Пробудио се следећег јутра у болници... Побркао је бочице.

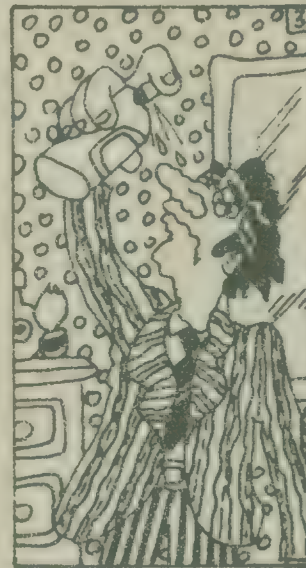

ДОКТОР ФРЕДЕРИК САВЕТУЈЕ...

Изгледа да ће Американци који болују од артритиса, и не само они, масовно похрлити на киоске и разграбити сва издања шаљивог садржаја или у биоскопе где се буду давали филмови Церија Луиса и Вудија Алена. Све то захваљујући доктору Фредерику Мекдалфу, из америчке артритис фондације „Атланта", која је установила специјалну терапију којом, како тврди, може да умањи патње особа погођених овом непријатном болешћу код које страдају зглобови. Смејати се, смејати се и само се смејати! „Док се смејете", објашњава овај лекар, „мишићи се опуштају и бол се аутоматски смањује".

КАКО ЈЕ ВАШЕ СТАДО?

Афричко племе Масаи познато је највише по традицији узгајања стоке. Колико је Масајима важно то чиме се баве најбоље се види по начину како се поздрављају. Уместо оног уобичајеног, „Добар дан, како сте", они ће кад се сретну рећи: „Надам се да вам је стока добро!"

За разлику од Масаја грађани јапанског града Осаке, који опет у традицији имају трговину, приликом сусрета једни друге питају: „Мокари мака" (Да ли „правиш" новац?).

ОБРАЧУН С РАСТУРАЧИМА ДРОГЕ

ПРОБУШЕНО

Полицајцима Чарлсу Андерсону и Чарлсу Козијани остало је мање од пола часа до поноћи и истека времена одређеног за патролирање. Већ четири године они су заједно радили у америчком граду Чизепику, у Вирџинији.

Последњи круг провезли су кроз четврт која је позната као стециште продаваца дроге. И управо ту Козијана је спазио човека који се нагло склонио у мрак кад је угледао полицијски аутомобил. Одмах је зауставио кола и потрчао за непознатим.

– Стој, полиција! – повикао је, а кад је приметио сумњив покрет човека у мраку, додао: – Руке увис!

Касно. Метак је оборио Козијану на тло. Стигао је још само да каже:

– Чарли помози, арњен сам...

Чим је чуо пуцањ а одмах затим и позив, Андерсон је потрчао према колеги. Али, само што је обишао аутомобил, и њега је погодио метак и одбацио га читава три метра уназад. Иако тешко рањен, Андерсон је успео да допузи до кола, радио-везом позове помоћ и јави место где се налазе. Нога га је страшно болела, крв лила из ране, али је он ипак отпузао до Козијане. У руци је држао револвер да би га штитио ако криминалац опет покуша да пуца.

Хирург без рукавица

Уто је стигла прво полицијска патрола, па кола хитне помоћи. Несрећном Козијани текла је крв из носа и уста, а пулс му се више није осећао. Одмах је утврђено да је Козијани метак прошао кроз плућно крило и срце...

Оба рањеника унета су у амбулантни аутомобил који је уз грозно завијање појурио највећом брзином према болници. У једном тренутку Козијана се закашљао и то је био једини знак да је још жив. Лекар му је још у колима прекрио рану на грудима целофаном да спољни ваздух не би испунио грудну дупљу, а затим му очистио од крви уста, нос и грло какс би могао да дише.

Још на путу за болницу, радио-телефоном обавештен је дежурни лекар да стижу тешки рањеници па је хитно од куће позван и хирург др Брус Инес. Он и рањеници стигли су у исто време. Др Инес је одмах оценио да ни тренутка не сме оклевати. Почео је операцију одевен онако како је излетео из куће, без рукавица.

Пошто је Козијани увукао у душник цев кроз коју се у плућа убацује кисеоник, док су болничари рањенику давали трансфузије у обе руке, др Инес је начинио рез између петог и шестог ребра. Пацијент је у том тренутку био на ивици смрти.

Кад је расекао срчану кесу која је била пуна крви, хирург је одмах угледао улазну рану метка: пробио је предњи зид леве срчане коморе, само милиметар од главне коронарне артерије. Док су његови асистенти црпком извлачили крв из срчане кесе, лекар је из ране на срцу извадио угрушак крви који ју је делимично затварао и зашио је.

Да би отворио пут ка задњој страни срца, до велике излазне ране, морао је посебном справом да размакне ребра. Онда је угледао отвор и баш у том тренутку из ње је излетео угрушак: крв је шикнула по операционој сали.

Док је с три прста једне шаке стезао рану и давао упутства асистентима, руком је приносио комад тефлона дугачак шест центиметара који је положио преко отвора на срцу. Њиме је поклопио рану и онда га зашивао за здраво ткиво. Кад је затворио и ту рану, Козијанин пулс се само после неколико секунди стабилизовао.

Тек што је хирург ушао у суседну одају да се опере од крви којом је сав био испрскан, чуо је преплашен глас анестетичара:

– Брзо, један шав на срцу је попустио!

Опет је крв истицала из срца. Сад је др Инес зашио још две траке тефлона и потпуно затворио и обезбедио рану.

Остало је још да се из грудне шупљине извуче крв и зашију спољне ране. Операција је завршена и пацијент пренет у шок-собу.

СРЦЕ

СПАЗИВШИ СУМЊИВ ПОКРЕТ КРИМИНАЛЦА, КОЗИЈАНА ЈЕ ПОВИКАО: „РУКЕ УВИС". КАСНО. МЕТАК ГА ЈЕ ПОКОСИО...

Три дана се Козијана борио са смрћу, четвртог је прошла прва криза а петог је проговорио. Прве речи биле су му:

– Где је Андерсон?

Кад су болничари довезли Андерсона, у инвалидским колицима, два полицајца су се погледала и заплакала.

Стопроцентни инвалид

Само захваљујући брзој интервенцији и вештини др Инеса, Козијана се спасао из канџи смрти, али тек је требало да поднесе нови ударац. Лежећи окружен разним апаратима, са иглама забоденим у крвне судове и цеви за кисеоник у носу, хватало га је очајање док је слушао лекара. мораће да мирује, моћи ће да чини само лагане, одмерене покрете, ни по коју цену не сме се напрезати... Лекар му је то у ствари говорис да ће бити тежак инвалид, терет за жену и кћерку.

После пуних 55 дана у болници, Козијана је пуштен кући. Ослабио је 16 килограма тако да су га најближи суседи једва познали. Козијана, некада снажан човек који се бавио спортом, сада је званично проглашен за стопроцентног инвалида. Није био у стању да се дуже од пет минута одвоји од постеље. Тешко оштећено срце брзо се замарало. Обузимало га је црно очајање, и у тим тешким тренуцима једина помоћ била је супруга која га је храбрила и тешила. Постепено, у Козијани је сазрела мисао да опет мора постати бар толико здрав човек да може да ради.. Или – боље да га нема. Прикупљајући снагу, неколико месеци је маштао о томе да ће се догодити нешто што ће га натерати на неки већи напор. И догодило се...

Два пута по 20 година робије

Седам месеци после рањавања почело је суђење разбојнику који је пуцао на Козијану и Андерсона, па су њих двојица били позвани пред пороту као главни сведоци.

За Козијану је то био страшан напор. Два дана га је Андерсон доводио у студницу, помагао му да издржи. Једва је дисао, тешко је говорио док му је лева рука беживотно висила. За покушај двоструког убиства разбојник је осуђен на два пута по двадесет година затвора.

Суђење је оставило озбиљног трага на Козијану. Од замора је дисао много теже, а јавио се и страх да сваког тренутка може умрети. А онда је коначно одлучио да прекине пасиван живот, па шта буде.

Настојао је уз највеће напоре да се што чешће и више креће, а онда и да ради на малој фарми коју је купио од отпремнине и осигурања. Почео је да цепа дрва уз јаке болове у левој руци, али је трпео и радио. Понекад је био близу несвестице, али није попуштао. Читаву годину дана Козијана је радио на фарми, сваког дана све више и његово здравствено стање се поправљало. Тело му је ојачало, вратио се осмех.

Хоћу да радим!

Прошло је нешто мање од две године од рањавања кад се Козијана појавио код свог бившег шефа, показао му најновија лекарска уверења и замолио га да му помогне да се врати у активну службу, да престане да буде млади пензионер.

У почетку је Козијана само саслушавао, а затим је унапређен и премештен у одељење за крвне деликте, затим и у агенцију за борбу против недозвољене трговине дрогом. Учествовао је – опет заједно са Андерсоном – у акцији која је означена као најуспешнији подухват у обрачуну с растурачима дроге у Вирџинији, па су обојица одликовани за храброст и опет унапређени.

Данас, девет и по година после рањавања, Козијана је здрав човек. Ране су зацелиле, срце је поново ојачало, а лекари који су пратили како из године у годину нестају трагови тешких оштећења тог виталног органа, кажу: „То јесте право чудо природе али и снажне Козијанине воље!"

П. Т.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

СИТНИЦА

(Herniaria glabra L. и H. hirsuta L.), Caryophyllaceae

Народна имена: јањче зеље, јарица, језеро-зрнатка, килавица, припутница, сипаница, трава од киле, турска житница, турска трава.

Опис биљке

Мала и неугледна по земљи полегла зељаста биљка. Стабљике су дугачке до 20 cm и веома разгранате, обле, врло танке и савитљиве. Обрасле су ситним, дугуљасто-јајастим, наспрамним лишћем, које је голо у прве врсте а длакаво у друге. Листићи су цела обода и седећи (без дршке).

Цветови су веома ситни, неугледни, зеленкастожућкасти и сакупљени по 8–10 заједно у пазуху листа. Грађени су од пет чашичних и пет круничних листића, пет прашника.

Свежа биљка нема мириса а кад се осуши, осећа се слаб мирис на кумарин. Укуса је нагорког, љутог и сланог.

Налазишта

Ситнице код нас расту на сувим песковитим местима поред путева, на њивама, сувим пешчаним коритима река, поред морске обале и на другим сличним местима. Понекад обраста камењар као маховина јер је по земљи полегла.

Берба

Ситница се може брати преко целог лета тј. за време цветања. Бере се цео надземни део биљке у цвету (херба). Приликом брања треба пазити да се не ишчупа из земље јер је њен корен веома мали, танак и лако се може извадити из земље. Најбоље је да се надземни део одсече маказама, а из остатка односно корена биљка се поново развија јер је вишегодишња. Биљка се веома тражи и пошто се код нас никада не сакупе довољне количине, веома је важно да се и она као и остале биљке о којима смо говорили, размножава на својим природним стаништима. То су обично неплодна запуштена места на којима она успева без нарочитих захтева у погледу земљишта и климе. Најбоље се размножава семеном на песковитим местима. Сејање се врши рано у пролеће. Сакупљене надземне делове биљке треба отрести од земље и песка и сушити у танком слоју на промаји у хладу.

Употреба

Користи се као природно средство за излучивање мокраће (диуретик) највише у мешавини с једнаком количином лишћа од медвеђег грожђа, како смо писали у претходном броју. Ова сировина улази и у састав чајева за лечење упала мокраћних путева. У ту сврху узимају се једнаке количине суве траве од ситнице, лишћа од брезе и медвеђег грожђа, корена од селена и ланеног семена. Супена кашика ове мешавине прелије се са 2 dl кључале воде, остави да стоји, процеди и пије три пута дневно по једна шоља. Међутим, постоји и друга комбинација овог чаја, у коју, поред набројаних природних биљних сировина, улази и надземни део раставића (Equiseti herba). Она се припрема и употребљава као и претходна. Ове мешавине помажу лечењу акутне и хроничне упале бешике.

Проф. др Момчило Горуновић

ЗАШТО ДЕЛФИНИ СПАСАВАЈУ ЉУДЕ?

ОВИ ИЗУЗЕТНО ИНТЕЛИГЕНТНИ СИСАРИ ЖИВЕ У ЗАЈЕДНИЦАМА, ПРУЖАЈУ ЈЕДНО ДРУГОМ ПОМОЋ У НЕВОЉИ, ПА ТО ПРЕНОСЕ И НА ДРУГА ЖИВА БИЋА, ПОСЕБНО НА ЉУДЕ. НЕКИ НАУЧНИЦИ ЧАК СМАТРАЈУ ДА ДЕЛФИНИ ИМАЈУ ИЗВЕСТАН ПОЈАМ О СМРТИ.

Радо се игра: лако га је припитомити и научити разним вештинама.

Осам дана и девет ноћи лутао је Холанђанин Квентин Фике у малом гуменом чамцу по Јаванском мору, код острва Борнеа. Због квара на хеликоптеру морао је слетети на једно пусто острво одакле се гуменим чамцем за спасавање упутио ка најближем копну и изгубио оријентацију. Кад је већ изгубио и наду у спасење, изронило је јато делфина и својим носевима, на смену, гурало његов чамац – чији је мотор одавно био стао – читавих десет километара до најближег насељеног острва. Тако је Фике спасен. Било је то у јулу ове године.

На невероватан начин делфини су спасли и тридесетпетогодишњег Египћанина, инжењера Абу Гиндалија. У Суецком заливу изненада је потонуо моторни чамац којим се он возио. Непосредно пошто се нашао у мору, спазио је пераје ајкуле која му се приближавала. Потпуно неочекивано, у последњем тренутку, испод престрашеног Гиндалија створио се један делфин који је својим тврдим и дугачким носом сачекао и одбио морског разбојника. Борба човековог „телохранитеља" и ајкуле потрајала је двадесетак минута.

Пошто је од страха и напора Гиндалија ухватио грч, делфин је још снажније навалио и ударцима у слабину убио ајкулу. Онда се подвукао под изнемоглог човека и изнео га на површину. Држао га је тако на леђима док није наишао први брод, чија је посада извукла бродоломника на палубу. Делфин-спасилац направио је још неколико кругова око брода весело искачући из воде, а онда нестао у морској дубини. То се догодило маја 1966. године.

Низ сличних случајева, за које постоје веродостојни сведоци, забележио је познати немачки природњак Витус Дрешер.

Помоћ беби и рањенику

Зашто су ти интелигентни морски сисари пријатељи човека, зашто му помажу и спасавају га?

Корене те особине неки научници траже у природном нагону који се јавља. То почиње већ од рођења бебе-делфина коју одмах ваља изнети из мора на површину да би што пре удахнула ваздух јер би иначе угинула. Дакле, урођени првобитни нагон за ли ко ће јој пре и више помоћи!

Делфини помажу и припадницима свог јата кад им ајкуле нанесу повреде. Онда више одраслих изнесу рањеника на површину да удахне ваздух и придржавају га у води да не потоне сувише дубоко. Спасиоци уопште не чекају на смену: сви као да се утркују ко ће пре пружити помоћ повређеном., Ако треба, нега ће трајати и недељама, све док рањеник не оздрави.

Смисао за заједништво одражава се код делфина

Али, много више од игара о њиховој интелигенцији и посебним особинама говори борба против ајкуле ради спасавања човека. Природњак Дрешер сматра да делфини имају известан појам о томе шта значи смрт припадника њихових јата, па и других живих бића. Посебно човека.

Самоубиство из љубави

Ту претпоставку он поткрепљује и примером са-

њим је остала неутешна женка Мери. Данима је она оглашавала тужним гласовима и високо искакала из воде да би проверила није ли њен Пеле у суседном базену. Кад се најзад уверила да га нигде нема и изгубила сваку наду да ће јој се вратити, залетела се свом брзином и главом ударила у зид базена. Понављала је то све док није сломила вратне пршљенове и угинула.

У Тихом океану, код Ха-

Мио изглед и поглед: као да се и устима и очима смеје.

одржањем врсте, помоћ свом породу, спас од дављења (делфини су сисари који дишу преко плућа, а не на шкрге, баш као и китови) они су мало изменили и пренели и на људе.

Швајцарски природњак професор Пилери посматрао је у Средоземном мору како читаво јато делфина притиче у помоћ мајци да би новорођену бебу изнела на површину. Као да су се међусобно такмичи- и кроз организован лов читавог јата на ситнију рибу, па и кроз њихове заједничке игре. Често су морнари и путници имали прилике да посматрају веселе скокове делфина око брода, њихово јахање на таласима које подиже лађа, или њихове вештине – сличне онима што дресирани примерци изводе у океанаријумима – како на кљуну носе неку празну конзерву или чак буре.

моубиства једне женке делфина. Није то био „штрајк глађу", што се јавља код паса кад им умре господар, или других животиња кад изгубе пара.

Догодило се то 1976. године у Италији. „Морски шоу" циркуса Ричоне приказивао је вештине делфина у посебном великом акваријуму. На крају сезоне управа „шоуа" продала је једном зоолошком врту мужјака Спиди-Пелеа, а за

ваја, истраживачи су посматрали једну женку која је пет дана носила уза се своје мртво младунче и при томе на разне начине показивала очајничку тугу.

Године 1962. у водама пред јапанском луком Сакинохама потонуо је бродић обалске пловидбе. Два члана посаде нашла су се у мору. Пре него што им је стигла помоћ из луке, делфини су обојицу догурали до обале. Занимљи-

во је да су у непосредној близини луке, годину дана раније, делфини такође спасли три бродоломника.

Једнострано пријатељство

Сазнање о привржености делфина човеку потиче из давнина. Још 2500 година пре наше ере грчки и римски песници певали су о пријатељству човека и делфина. О Дионисију из Јасоса, малоазијског градића недалеко од Милета, остала је прича да се 320. године пре наше ере, пливајући по мору, тако спријатељио с једним делфином да га је могао јахати. То је касније постао познати мотив античке поезије „о дечаку и делфину".

И касније су у причама, романима, а затим филмовима и ТВ серијама обрађивани истинити и измишљени догађаји о пријатељству делфина према људима – од „Моби Дика" до серије „Флипер" на малим екранима.

Научна истраживања о том изузетном морском сисару веома су обимна. Проучаван је њихов „ултразвучни језик", расправљано о њиховој интелигенцији у правом смислу те речи, испитивана граница њихове моћи поимања, вршени разни опити у дресури. Све је то донело уверљиве доказе о великој оштроумности делфина, али крајња оцена о тој изузетној животињи још није изречена.

Како, на пример, објаснити то што делфини око мауританског села Ел Махара спасавају мештане од глади, натерујући с пучине Атлантика јата риба у њихове мреже – редовно и без икакве дресуре?

На жалост, изгледа да је пријатељство између људи и делфина једнострано. Те умиљате животиње човек лови да би их дресирао и приказивао њихове вештине у великим акваријумима, обучава их да носе на својим леђима експлозив намењен непријатељским бродовима и убија их масовно ради коже, меса и сала

Само 1978. године у водама Јапана убијено је 7000 делфина. Рибарским бродићима јата су натерана у плитке заливе и побијена копљима. Море је било црвено од њихове крви. И ни тада те драге животиње нису нападале човека, иако је ударац репом, или ујед снажним вилицама, могао да послужи као сигурна одбрана

Без сумње се у миролљубивости делфина крију још многи мотиви које човек није умео да открије.

П. Т.

ПОГРЕШИЛИ СТЕ, ПРОФЕСОРЕ!

ДВОГОДИШЊИ КРИС С УЖИВАЊЕМ ЧИТА ШЕКСПИРА И РЕШАВА КОМПЛИКОВАНЕ МАТЕМАТИЧКЕ ПРОБЛЕМЕ, ЧЕТВОРОГОДИШЊИ РИЧАРД ЧИТА ОЧЕВЕ НОВИНЕ ОД ПРВЕ ДО ПОСЛЕДЊЕ СТРАНИЦЕ, А У ЊУЈОРКУ ЈЕДАН ПСИХОТЕРАПЕУТ ДРЖИ КУРСЕВЕ НА КОЈИМА РОДИТЕЉЕ УЧИ КАКО ДА ВАСПИТАВАЈУ СВОЈУ ПРЕПАМЕТНУ ДЕЦУ...

Учени математичар држао је компликовано предавање пред публиком у којој се налазио и специјални гост – једанаестогодишња Рут Лоренс... Отприлике на средини предавања специјални гост се узврпољио и прекинуо професора:

– Погрешили сте!

После краћег размишљања професор је признао:

– У праву си, погрешио сам.

Што се Рут тиче, она не греши тако често. На пријемном испиту за чувени Оксфордски универзитет Рут је иза себе оставила 600 талентованих математичара готово двоструко старијих од себе.

Има оних који тврде да је ово наше доба доба ако не већег броја генијалне деце, оно бар све већег броја изузетно паметне деце.

Метју гута књиге

Прошле године сазнало се за двогодишњег Криса Тиндала из Лос Анђелеса: са двадесет и четири месеца живота иза себе Крис је читао Шекспира, свирао виолину и без по муке решавао компликоване математичке проблеме.

Са десет, Сузан Саседик из Кембриџа у Охају већ је била студент математике и хемије универзитета у Охају...

Џејкоб Риз – Мог има дванаест година, али је финансијски стручњак и уместо оца присуствује седницама акционара.

Четворогодишњи Ричард је због својих изузетних способности добио и специјалну стипендију.

Рут је математичар над математичарима: на Оксфорд се уписала у једанаестој години...

Прва виолина Централног оркестра Московске телевизије има дванаест година и зове се Вадим Рјепин. Вадим је рођен у Сибиру, почео је да свира виолину у петој, а совјетски музички критичари тврде да је „чудо од детета" на добром путу да једнога дана постане најбољи виолиниста на свету. То ће се још видети, за сада Вадим вежба на поклоњеној виолини коју је израдио чувени мајстор Страдиварије.

Ни генијалнима не цветају руже: иако Џона Нана из Лондона већ у трећој нико није могао да победи у шаху, премда се у петнаестој уписао на Оксфорд, у двадесет и шестој је већ био магистар, доктор филозофије, живео је – од социјалне помоћи јер није могао да нађе посао.

Четворогодишњем Ричарду Џемсу, сину домара једне школе у енглеском граду Хенли-ин-Ардену, додељена је 1980. године стипендија „како би се овај изузетни ум на одговарајући начин подстицао". А нема сумње да је Ричардов ум заиста изузетан – између осталог, овај четворогодишњак је свакодневно читао новине, од прве до последње странице.

Средином седамдесетих година родитељи Метјуа Тротера из Хала у Великој Британији схватили су да им дете није као остала деца. Четворогодишњи Метју је за месец дана прочитао 40 књига из лектире предвиђене за децу од шест до осам година – двогодишње лектире, да се разумемо.

Џуџин Волок из Калифорније има тринаест година и кажу да је прави генијалац за компјутере. Биће да је баш тако јер га је једна фирма за производњу компјутера ставила на платни списак. Препаметном дечаку за његове услуге плаћају 300 долара недељно.

Школски одбор америчке државе Монтане је почетком године организовао курс за наставнике на коме се ови обучавају у руковању и примени компјутера у настави. Податак не би био тако чудан да курс не води извесни Мајк Хамаока који има – тринаест година!

Неки се рађају препаметни и пребогати. Дванаестогодишњи Џејкоб, син сер Вилијама Риз – Мога, некадашњег уредника „Тајмса", са својих дванаест година тако се савршено разуме у финансијске трансакције да уместо оца присуствује састанцима акционара једне компаније у којој његова породица има деонице. Зна дечко како се воде послови...

Откуд онај дим?

Генијалне деце било је одувек. Моцарт је први пут јавно наступио када је имао четири године, на европску турнеју кренуо је у шестој.

Бетовен је сачекао осму да задиви јавност, Шопен је свој први концерт одржао пре него што је напунио девету. Шуберт је почео да компонује у једанаестој, Менделсон у дванаестој. И Брамс, Дворжак и Штраус били су чуда од деце. Један од највећих виолиниста данашњице Јехуди Мењухин почео је да свира виолину са три године.

Генијалне деце нема само у музици. Познати енглески филозоф 19. века Џон Стјуарт Мил, рецимо, говорио је течно старогрчки у трећој години, док је с латинским мало задоцнио – савршено га је знао тек у тринаестој.

Генијалаца је било и биће, па се поставља питање: а шта да раде јадни родитељи са својом препаметном децом? Психотерапеут Глен Дорман за њих у Њујорку организује курсеве у току којих их обучава како да васпитавају и поступају са својим генијалним наследницима. Нема сумње да је заиста тешко правилно подизати децу која су, по тврђењу стручњака, већ са седам месеци у стању да савладају једноставне математичке операције, а са једанаест читање.

На овом свету је статички израчунато све, па и какав је однос полова међу супербебама: један према педесет и то у корист дечака... Другим речима, на 50 дечака са генијалним коефицијентом интелигенције од 175 и више, долази једна девојчица.

Коефицијенти су само цифре, а по чему се то генијални ум разликује од просечног? И по томе, рецимо, што непрестано поставља питања.

Томас Бабингтон Маколи, познати енглески историчар из 19. века, имао је шеснаест месеци када је склопио своју прву реченицу:

– Да ли дим из оног димњака долази из пакла?

М. И.

ИЗНОГУД: ТРГОВАЦ ЗАБОРАВОМ

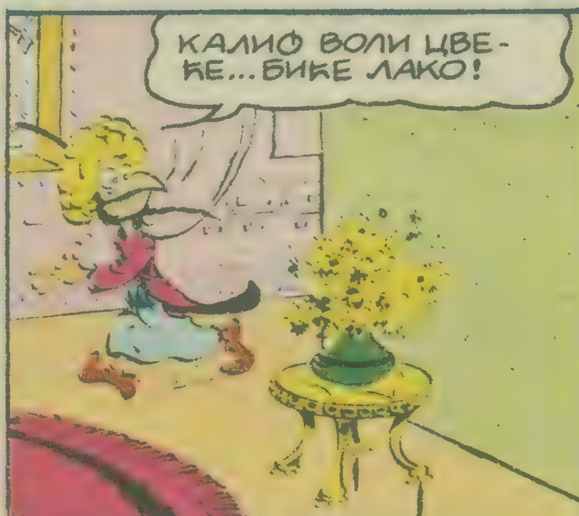

ВАТРЕНО КРШТЕЊЕ

Пук се улогорио на брежуљцима обраслим шумом.
Људи исцрпљени од дугог марша, попадали су по земљи...
Сви су дуго размишљали у тишини...

Хенри Флеминг је био добровољац, који је маштао о херојским биткама...
Али, како се битка ближила, покушавао је да самом себи покаже да се не плаши.
Мучио га је страх да не побегне са бојног поља...

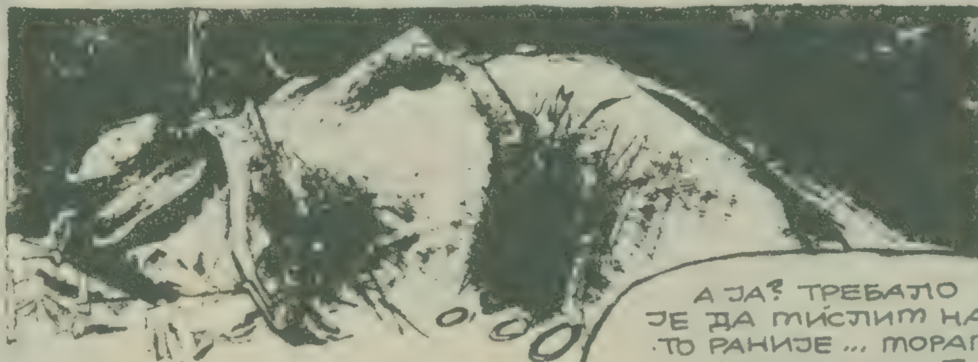

У ЗОРУ, ИЗНЕНАДА...

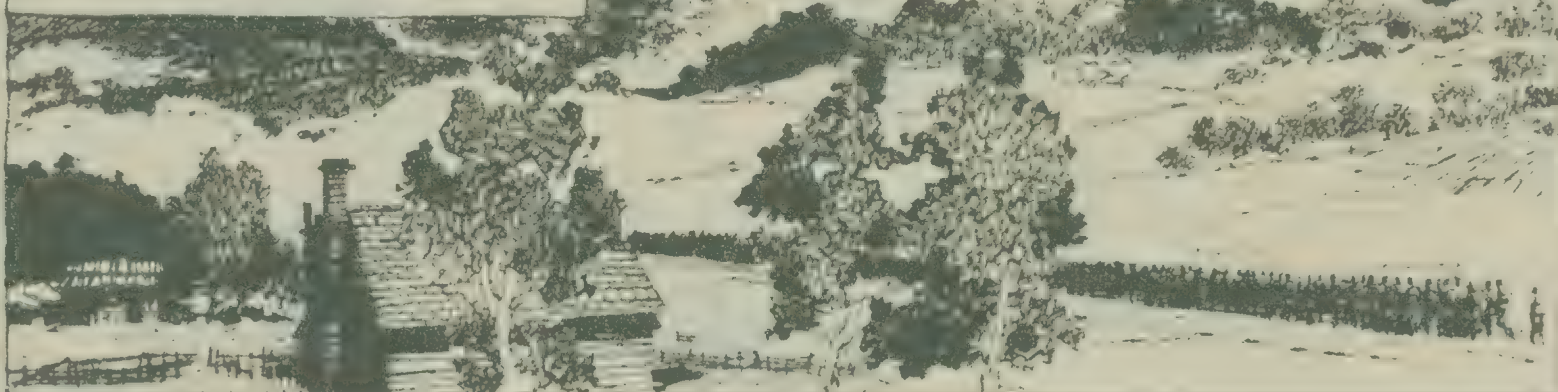
Сунце је полако излазило док се пук припремао за борбу...

Спустили су се у долину и прешли реку... топови су већ тутњали...

Заборављајући страх, Хенри се одвојио и појурио да испита терен...

ОХ... ПА ОВО ЈЕ ЧИСТА ЗАМКА... ИДЕМО КАО НА КЛАНИЦУ... НАШЕ ГЕНЕРАЛЕ ЈЕ БАШ БРИГА, НЕ РАДИ СЕ О ЊИХОВОЈ КОЖИ...

ХЕЈ, ТИ! НЕ КРИЈ СЕ!

БУДАЛА... НИШТА НЕ РАЗУМЕ...

ПОНОВО СУ СЕ УЛОГОРИЛИ НА ИВИЦИ ШУМЕ... ВОЈНИЦИ СУ ПРИПРЕМАЛИ ОРУЖЈЕ...

ЕВО ИХ!

ОДРЕД КОНФЕДЕРАЛИСТА ЈУРИО ЈЕ КА ЊИМА...

МОРАТЕ ДА ИХ ОДБИЈЕТЕ!
ДАЋЕМО СВЕ ОД СЕБЕ, ГЕНЕРАЛЕ!

ЦИЉАЈТЕ МИРНО И ГАЂАЈТЕ ПРЕЦИЗНО!

ХЕНРИ ЈЕ ЗАБОРАВИО НА СТРАХ... НАПУНИО ЈЕ ПУШКУ И НАПЕТО ИШЧЕКИВАО...

ЕВО ИХ! САД ЈЕ ТРЕНУТАК!

ПРВИ ПУТ ЈЕ ОСЕТИО ДА ЈЕ ДЕО ЦЕЛИНЕ, ДА СЕ НАЛАЗИ МЕЂУ ПРИЈАТЕЉИМА...

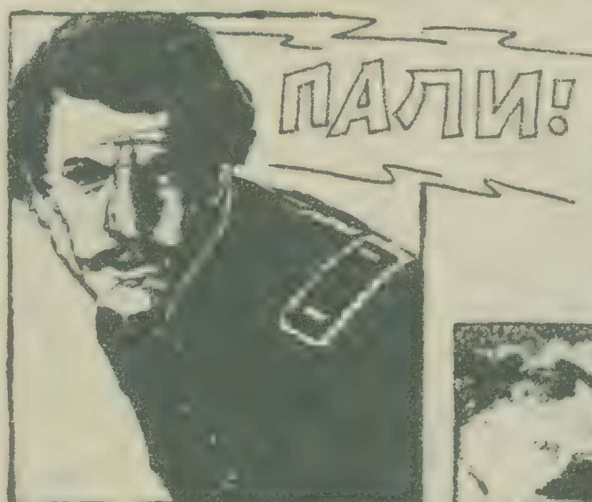
ПАЛИ!

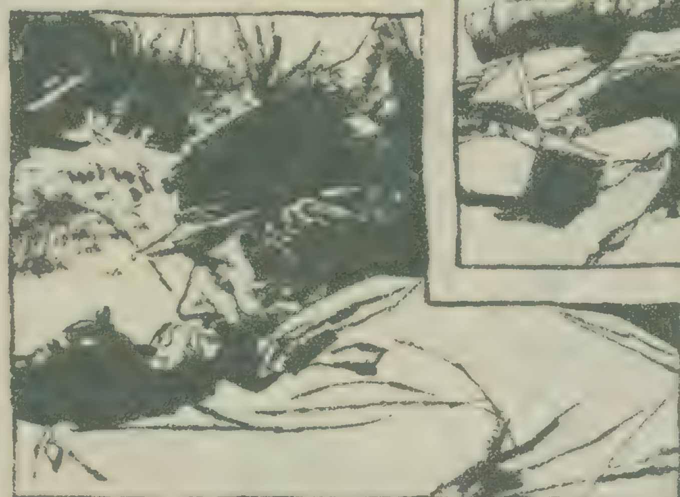

КОНАЧНО... УЗВИК ОЛАКШАЊА...

ОДБИЛИ СМО ИХ! БРАВО, МОМЦИ!

БИЛО ЈЕ ЛАКО... ЗАШТО САМ СЕ БОЈАО?

ОВО СУНЦЕ... ДРВЕЋЕ... ЖИВОТ УСРЕД СМРТИ...

БАНГ!
ААХ!

ЕВО ИХ ОПЕТ! ВРАЋАЈУ СЕ!

МНОГО ИХ ЈЕ! НЕ МОЖЕМО СЕ БОРИТИ ПРОТИВ ЦЕЛЕ АРМИЈЕ!

ЗАШТО СЕ ВРАЋАЈУ?

ИЗА ХЕНРИЈА СЕ НЕКО ПОМЕРИО... ПУНИМ ТРКОМ ЈЕ КРЕНУО КА ШУМИ ...

ХЕЈ, ШТА ТО РАДИТЕ? КУДА ИДЕТЕ? ООХ...

6

ОСЕТИО СЕ НАПУШТЕНИМ... УРЛИКАО ЈЕ ОД СТРАХА... ОДБАЦИО ЈЕ ПУШКУ И ДАО СЕ У БЕКСТВО...

ТРЧАО ЈЕ КАО БЕЗ ДУШЕ... ИЗА ЊЕГА ЈЕ ОСТАО ПАКАО...

ЧЕМУ СВЕ ОВО ? ШТА ЋУ ЈА ОВ- ДЕ ?

МОРАМ ШТО ДА- ЉЕ ОДАВДЕ... БРЗО ...

А мало даље...
НЕ ТРЕБА СУ- ВИШЕ ЖУ- РИТИ!

ТОМПКИНСЕ, РЕЦИТЕ ТЕЈ- ЛОРУ ДА ЗА- УСТАВИ БРИ- ГАДУ КОД ШУ- МЕ! ОНИМА У ЦЕНТРУ ЈЕ ПОТРЕБНА ПО- МОЋ!
БИЋЕ ГУСТО... ИДЕМ ДА МУ КАЖЕМ ДА МОРАМО ДА СЕ ПОВУЧЕМО... ОДМАХ...

РЕЦИТЕ МУ ДА ПО- ЖУРИ!

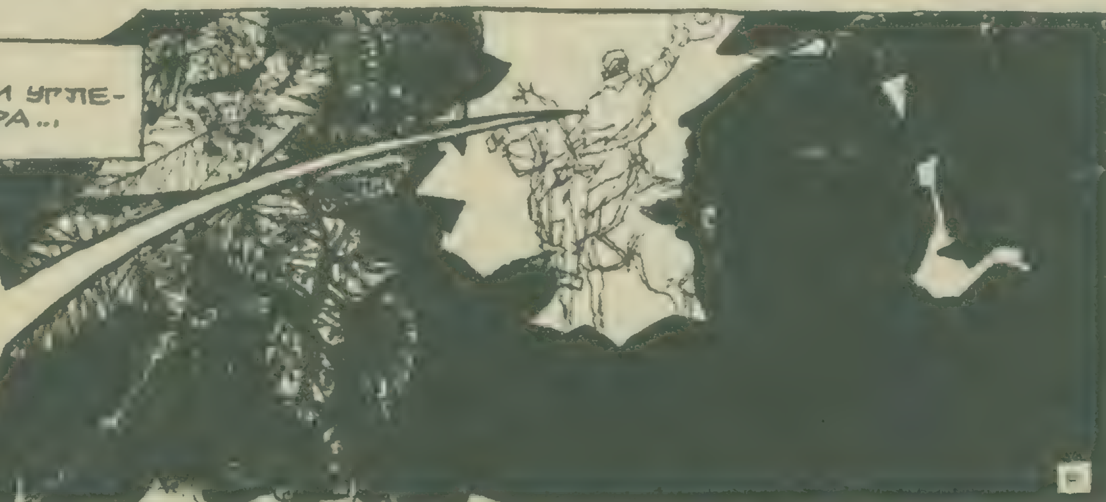
Али, тада је Хенри угле- дао генерала Балзара...
ХРАБРО СТЕ СЕ ДРЖАЛИ, МОМЦИ! САД ЋЕМО ДА ИМ ПО- КАЖЕМО!

ГЕНЕРАЛ ЈЕ ЛИКОВАО... ХЕНРИ ПРЕБЛЕДЕ И БРЗО СЕ УДАЉИ...

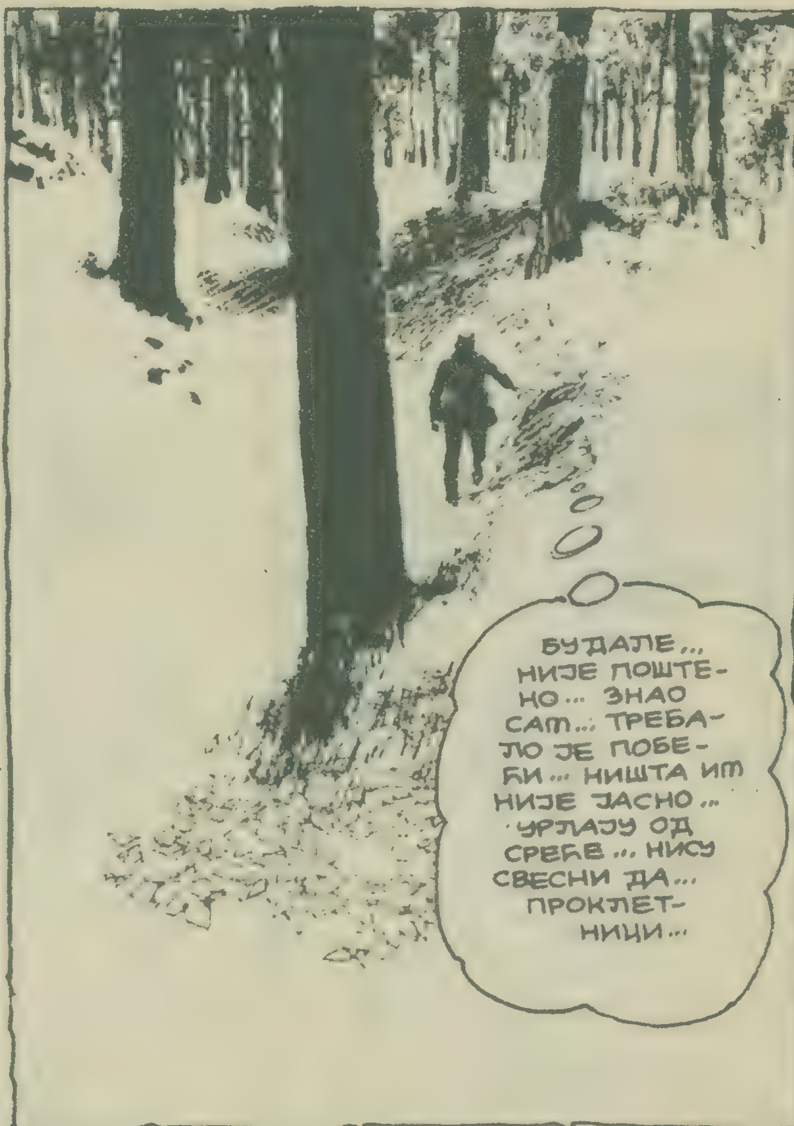
БУДАЛЕ... НИЈЕ ПОШТЕНО... ЗНАО САМ... ТРЕБАЛО ЈЕ ПОБЕЋИ... НИШТА ИМ НИЈЕ ЈАСНО... УРЛАЈУ ОД СРЕЋЕ... НИСУ СВЕСНИ ДА... ПРОКЛЕТНИЦИ...

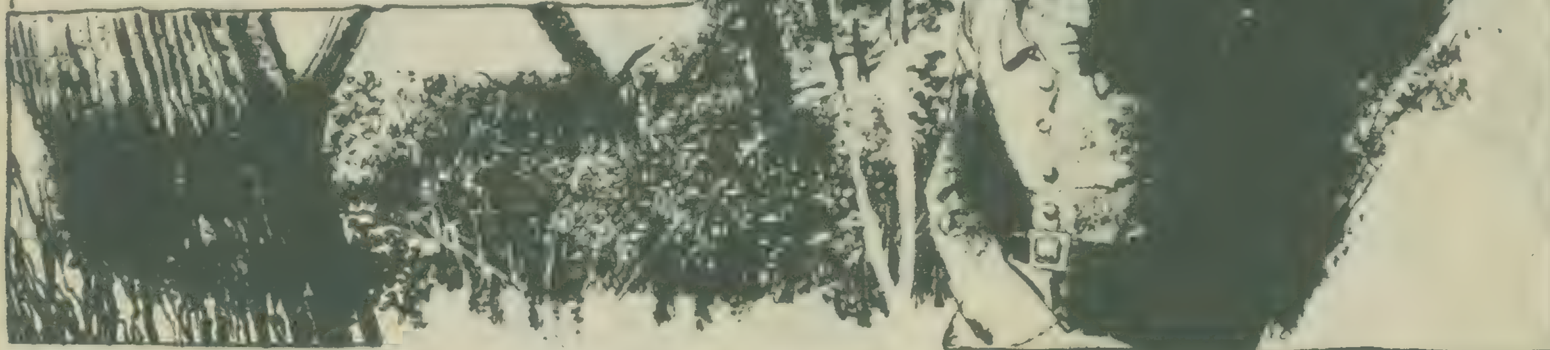
ОСЕЋАО СЕ КАО ЗЛИКОВАЦ... НИЈЕ СМЕО ДА СЕ ВРАТИ... ИСПИТИВАЋЕ ГА, СМЕЈАЋЕ МУ СЕ... НЕ, НЕ... БОЉЕ ЈЕ ПОБЕЋИ...

БРИСАНИ ПРОСТОР ИСПРЕД ЊЕГА БИО ЈЕ ПУН ЛЕШЕВА...

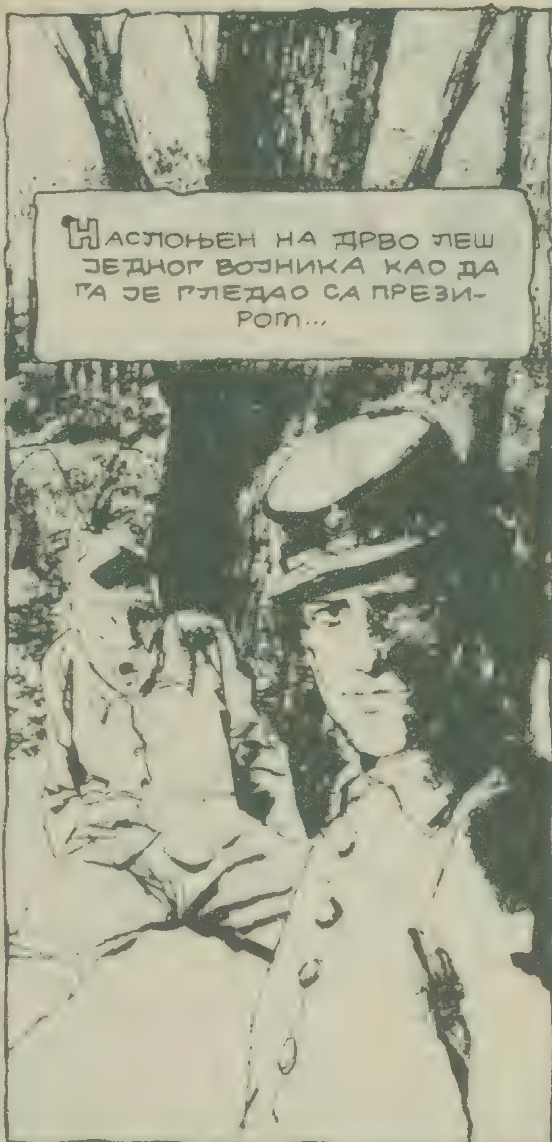
НАСЛОЊЕН НА ДРВО ЛЕШ ЈЕДНОГ ВОЈНИКА КАО ДА ГА ЈЕ ГЛЕДАО СА ПРЕЗИРОМ...

АЛИ, ЈА НИСАМ КРИВ...
НИЈЕ СЕ УСУЂИВАО ДА СЕ ОСВРНЕ...

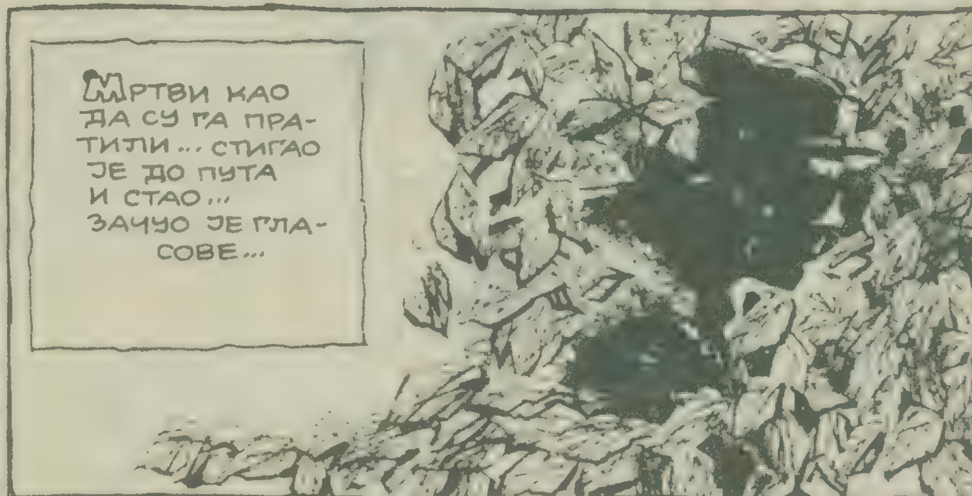
МРТВИ КАО ДА СУ ГА ПРАТИЛИ... СТИГАО ЈЕ ДО ПУТА И СТАО... ЗАЧУО ЈЕ ГЛАСОВЕ...

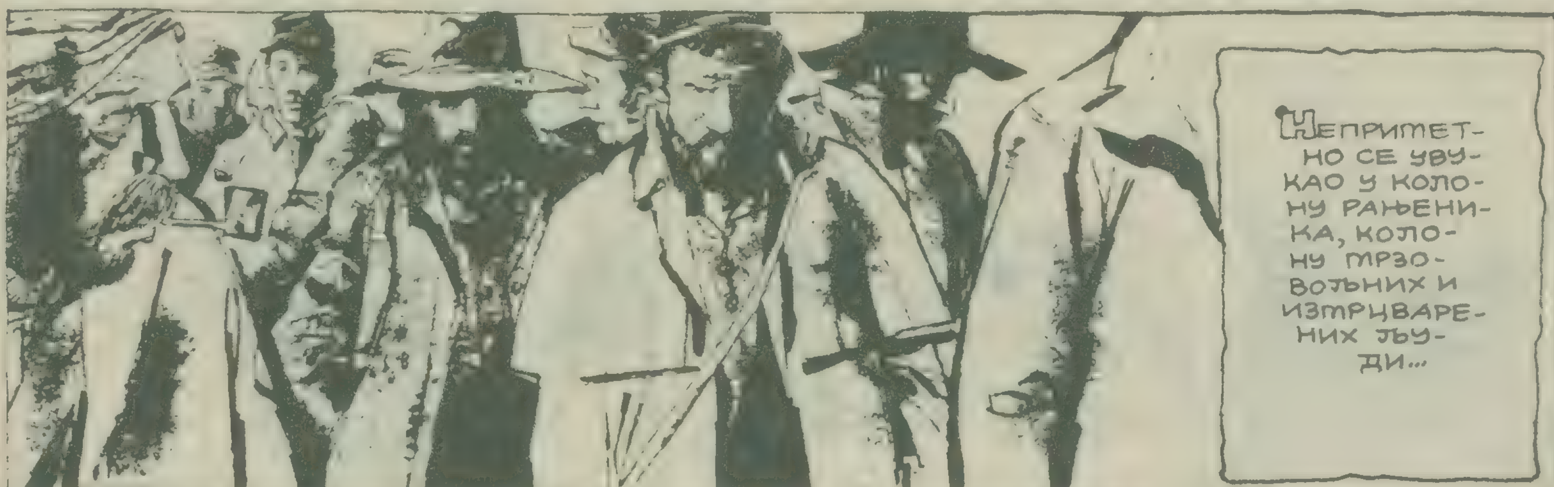
НЕПРИМЕТНО СЕ УВУКАО У КОЛОНУ РАЊЕНИКА, КОЛОНУ МРЗОВОЉНИХ И ИЗМРЦВАРЕНИХ ЉУДИ...

ШТА?! ЏИМ!
ХЕНРИ! ГДЕ СИ БИО?

ДА ТИ ПОМОГНЕМ! ГДЕ СИ РАЊЕН?
НЕ ДИРАЈ МЕ! ОДБИЈ!

ВОЈНИК СЕ ЗАУСТАВИО КАО ДА СТОЈИ НА СТРАЖИ...

... И ТАДА...

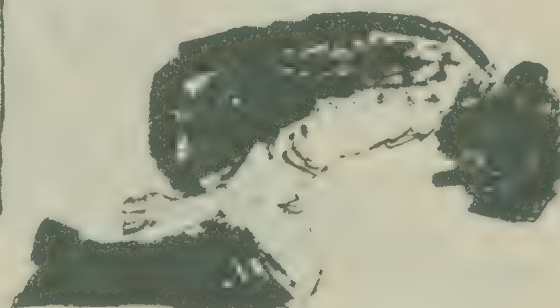

ХЕНРИ СЕ ОСЕЋАО КАО ИЗДАЈНИК... ГЛЕДАО ЈЕ ИСПРЕД СЕБЕ БЕЗ РЕЧИ... ПОБЕГАО ЈЕ ЈЕР СЕ ПЛАШИО... ПОЖЕЛЕО ЈЕ ДА ЗАУЗМЕ ЏИМОВО МЕСТО И ОДЛУЧИО ЈЕ ДА СЕ ВРАТИ...

11

ОДЈЕДНОМ, НАЛЕТЕ НА КОЛОНУ БЕГУНАЦА...
СКЛОНИ СЕ!
ШТА ВАМ ЈЕ? КУДА ЋЕТЕ?
ЧЕКАЈТЕ!

МА, СКЛАЊАЈ СЕ, БУДАЛО!

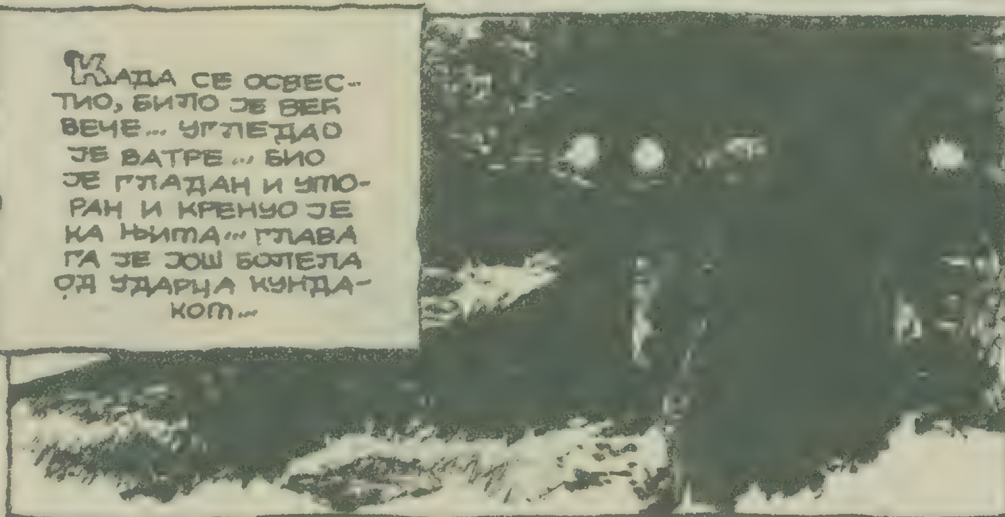
КАДА СЕ ОСВЕСТИО, БИЛО ЈЕ ВЕЋ ВЕЧЕ... УГЛЕДАО ЈЕ ВАТРЕ... БИО ЈЕ ГЛАДАН И УМОРАН И КРЕНУО ЈЕ КА ЊИМА... ГЛАВА ГА ЈЕ ЈОШ БОЛЕЛА ОД УДАРЦА КУНДАКОМ...

СТОЈ! КО ИДЕ?
ВИЛСОНЕ, ЈА САМ, ФЛЕМИНГ! РАЊЕН САМ!

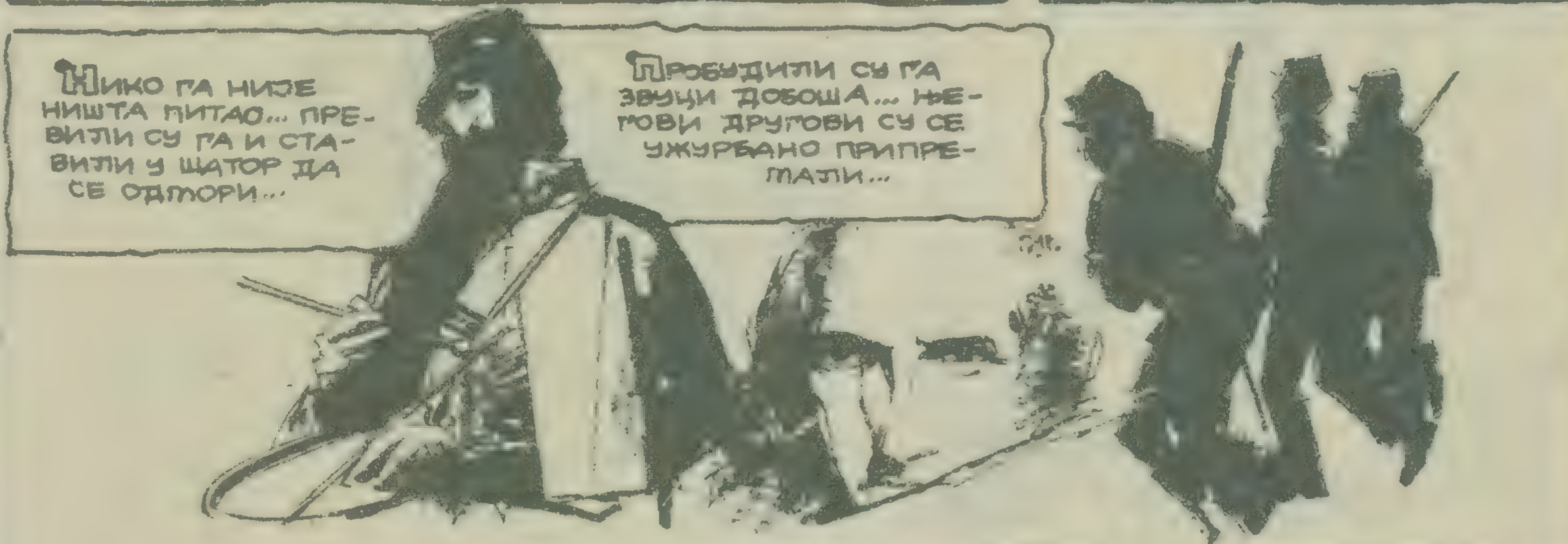
НИКО ГА НИЈЕ НИШТА ПИТАО... ПРЕВИЛИ СУ ГА И СТАВИЛИ У ШАТОР ДА СЕ ОДМОРИ...
ПРОБУДИЛИ СУ ГА ЗВУЦИ ДОБОША... ЊЕГОВИ ДРУГОВИ СУ СЕ УЖУРБАНО ПРИПРЕМАЛИ...

СПРЕМАЈУ СЕ ЗА НАПАД! ОДБАЦИЋЕ НАС ПРЕКО РЕКЕ!

ЧУЈЕШ КАКО ПРИЧАЈУ О НАМА? КАО ДА СМО СТАРЕ ЦИПЕЛЕ!
304-ТИ ПУК ДА ЧУВА ДОЛИНУ!

ПОСТРОЈТЕ СЕ! И, ТИШИНА!

Официр на коњу дао је знак за напад...

Војници су кренули...

А онда је ред почео да се руши као стари зид...

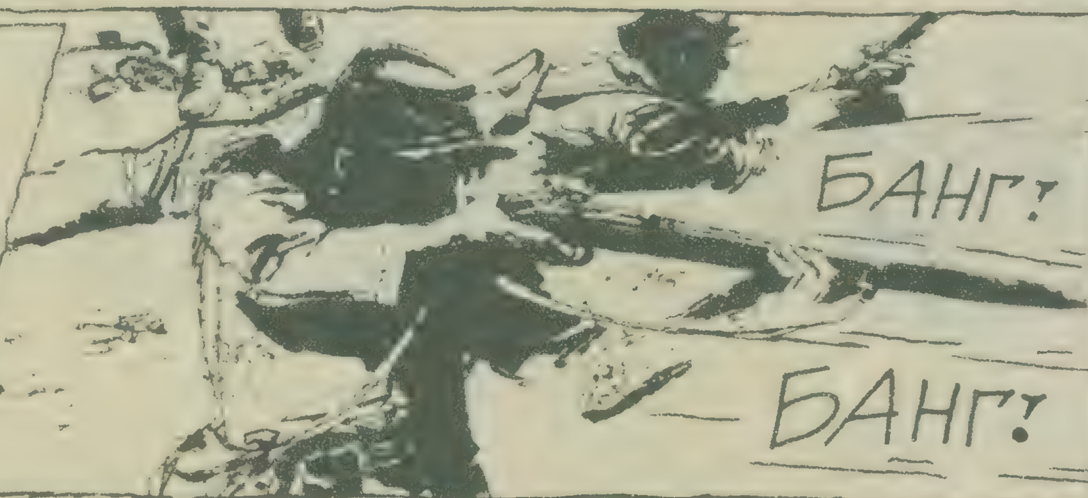
Хенри је био у првој линији... чврсто је држао пушку и пуцао на непријатеље пун мржње... за Џима и другове...
БАНГ!
БАНГ!

НЕЈАСНЕ ФИГУРЕ НЕПРИЈАТЕЉА УКАЗАЛЕ СУ СЕ ПРЕД ХЕНРИЈЕВИМ ОЧИМА КРОЗ УЗБУРКАНУ ВОДУ РЕКЕ И ДИМ БАРУТА...

А ОНДА ЈЕ СХВАТИО ДА СУ И ОНИ ЉУДИ ОД КРВИ И МЕСА, ПРЕСТРАВЉЕНИ КАО ОН И СПРЕМНИ ДА ПОБЕГНУ ШТО ДАЉЕ...

ЈОШ САМО МАЛО... ВЕЋ СУ СЕ ПРИБЛИЖАВАЛИ НЕПРИЈАТЕЉУ...

ЗАТИМ СУ СЕ ЗВУЦИ ПУЦЊЕВА ПОЛАКО УТИШАЛИ...

ПУК ЈЕ ДОБИО НАРЕЂЕЊЕ ДА СЕ ВРАТИ... ХЕНРИ ЈЕ КОРАЧАО СА СВОЈИМ ДРУГОВИМА... ПЛАКАО ЈЕ...

КРАЈ

Доктор БАКСУЗИЋ

ГОРИМ ОД ТЕМПЕРАТУРЕ! МОРАЋУ ДА СЕ ПОСАВЕТУЈЕМ С НЕКИМ КОЛЕГОМ...

ШЕСТ, ШЕСТ, ШЕСТ И ШЕСТ! АЛ' МУ ЈЕ КОМПЛИКОВАН БРОЈ! НИКАКО ДА ЗАПАМТИМ КОЛ'КО ШЕСТИЦА ИМА?

ДОКТОР МЕЛЕМИЋ? ШТА МИ ПРЕПОРУЧУЈЕШ ЗА МОЈЕ НАРУШЕНО ЗДРАВЉЕ...

НЕШТО САМ САВ МАЛАКСАО...

КУПАЊЕ У МОРУ ЈЕ ЗА ТО ПРАВИ МЕЛЕМ!

ДА ВИДИМ... АКО ЈЕ СУНЧАНО, ОДМАХ ИДЕМ НА ПЛАЖУ...

ДИВОТА! СУНЦЕ ЖЕЖЕ К'О ЛУДО! МОРА ДА ЈЕ И ВОДА ТОПЛА!

ПАНЧИТА, ДАЈ МИ ПЕШКИР ЗА ПЛАЖУ!

ЗАР НИСТЕ БОЛЕСНИ... КУДА ЋЕТЕ?

ТО ЈЕ НОВИ СИСТЕМ ЛЕЧЕЊА!

ВЕК ГОДИНАМА НИСАМ ИШ'О НА МОРЕ! КАД САМ БИО МЛАД, ОВДЕ ЈЕ БИЛА ПЛАЖА ЗВАНА **МАРИНА**!

ИЗГЛЕДА ДА САМ ПОГРЕШИО...

РАДОВИ

МАЛИ, ЗНАШ ЛИ КАКО ДА ДОЂЕМ ДО МАРИНЕ?

НАРАВНО!

ИДИ ИЗА ОНОГ ЗИДА! ТАМО ЈЕ! АЛИ ПАЗИ! НЕШТО ЈЕ НА ТРИ ЋОШКА...

ДАНАС БОЉЕ НИКО ДА МИ НЕ ИЗЛАЗИ НА ОЧИ!..

ДА ЛИ ЈЕ ОВДЕ МАРИНА?

ЈА САМ! ШТА 'ОЋЕШ?

МА НЕ! КАД САМ ЈА БИО МЛАД, МАРИНА СЕ ЗВАЛА...

ШТА?

ЈА СЕ ПРОМЕНИЛА ОД МЛАДИХ ДАНА, А?

КО ЈЕ ОНАЈ ТИП?

БЕЗОБРАЗНИК! КАЖЕ ДА САМ ОСТАРИЛА ПА ТЕ НИЈЕ ПРЕПОЗНАО!

ВАЉДА МЕ ВИШЕ НЕЋЕ СТИЋИ!

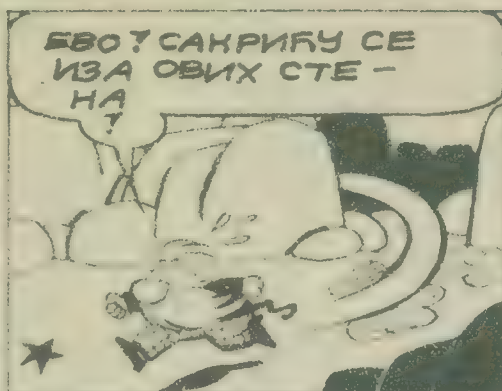
ЕВО! САКРИЋУ СЕ ИЗА ОВИХ СТЕНА!

ОВДЕ ЋУ СЕ, ВАЉДА, НА МИРУ БРЧКАТИ!

УЗ ПУТ САМ НЕГДЕ ИЗГУБИО ГАЋИЦЕ ЗА КУПАЊЕ, АЛ' НЕ МАРИ...

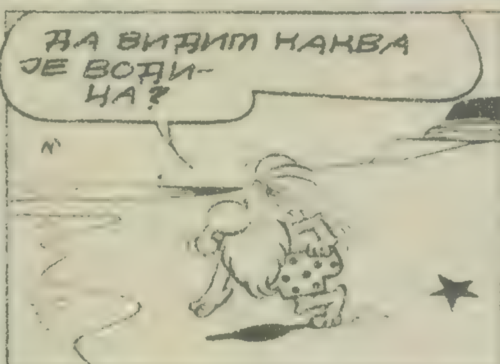
ДА ВИДИМ КАКВА ЈЕ ВОДИЦА!

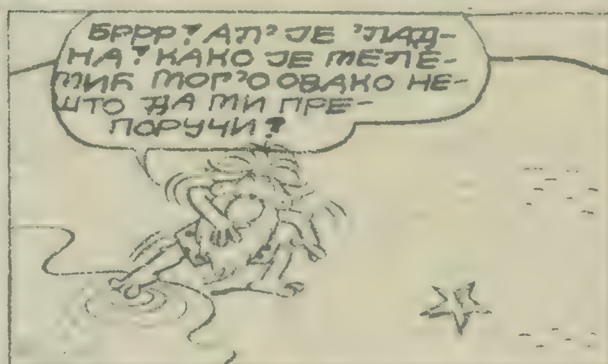
БРРР! АЛ' ЈЕ 'ЛАДНА! КАКО ЈЕ МЕЛЕМИЋ МОГ'О ОВАКО НЕШТО ДА МИ ПРЕПОРУЧИ!

БРРР! ЛЕДЕНИЈА ЈЕ НЕГО НА СЕВЕРНОМ ЛЕДЕНОМ МОРУ!

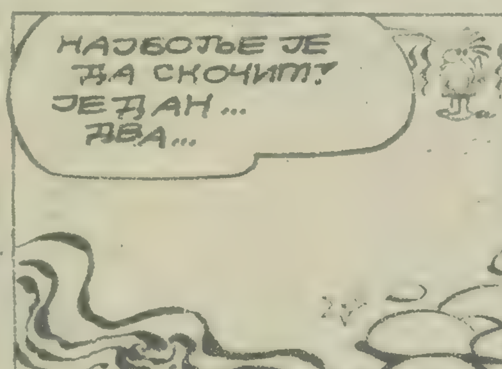
НАЈБОЉЕ ЈЕ ДА СКОЧИМ! ЈЕДАН... ДВА...

...ТРИ!

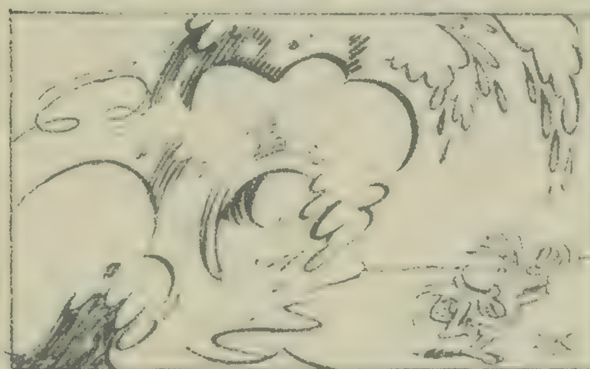

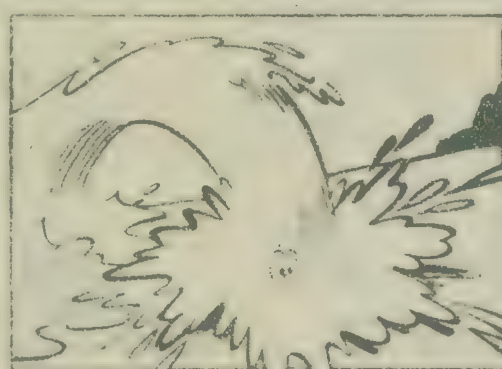

ААА! ЗАР СУ ОВО ПРЕДНОСТИ КУПАЊА У МОРУ?!

ЕВО БАР НЕКЕ КОРИСТИ! УЛОВИО САМ РИБУ!

ОХО! ШТА ТО ТАМО ВИДИМ? ИЗГЛЕДА ДА ЋЕ МИ СЕ ИПАК ПРУЖИТИ ПРИЛИКА ДА СЕ ОКУПАМ!

НАПУНИЋУ ОВАЈ КОТЛИЋ МОРСКОМ ВОДОМ И...

ПУСТИЋУ ЈЕ ДА ПРОКЉУЧА...

ИЗРУЧИЋУ ЈЕ НАСРЕД ПЛАЖЕ!

КАКВО УЖИВАЊЕ! БИО ЈЕ У ПРАВУ ДОКТОР МЕЛЕМИЋ!
КРАЈ

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

РОБИН ХУД у Херцеговини

АНДРИЈА ШИМИЋ, ЦЕО ЖИВОТ У БЕКСТВУ

ПОСЛЕДЊИ ВЕЛИКИ ХАЈДУК КОГА СУ ПРОГОНИЛА ДВА МОЋНА ЦАРСТВА САМО БИ БАЦИО НА ДРУМ СВОЈУ ЛЕГЕНДАРНУ ЦРВЕНУ КАБАНИЦУ И ЗА ИМУЋНЕ ЖРТВЕ ТО ЈЕ БИО ЗНАК ДА НА ЊУ СТАВЕ НОВАЦ И ДРАГОЦЕНОСТИ. АКО БИ НЕКО ОДБИО, ПОЧИЊАЛА ЈЕ ПУЦЊАВА.

Упркос ниском расту, још као дечак издвајао се од вршњака. Био је одважан, неустрашив и немирна духа, у свакој игри предводник деце села Алаговца у западној Херцеговини. Био је то Љубушки котар, тада турска територија. Имао је једног брата и пет сестара, отац му се звао Иван а мати Ива. Забележено је и да је рођен 2. октобра 1833. године. У Мостару је изучио пушкарски занат и неко време радио код једног мајстора у Мостару, одмах близу Каменог моста, у данашњем Кујунџилуку.

Тражим правду

Зашто се одметнуо у хајдуке? Одговор нам пружа епска песма Ивана Мимице „Андрија Шимић, хајдучки харамбаша" која говори о оним временима пред херцеговачки устанак кад је Отоманска империја, која је грцала у дуговима, безобзирно пљачкала народ. Харачлија се тако обраћа Андријином оцу речима:

„...Каурине, ти три вола имаш,
сто и двадест гроша дати мораш!"
„Сто и двадест, зашто, господару?
Двадест гроша да ја платим више,
сваку главу, то закон не пише".

Иван Шимић морао је ипак да плати, а кад је Андрија за то дознао, пожурио је у Љубушки да тражи правду код турског судије. Али, на речи његове оптужбе...

...Турски судац ништа не верује,
оштро гледа и оштро га псује:
„Сиктер море, немој ме лагати,
нити моје Турке нападати.
Турци нису како ви кажете,
већ тужите да их обружите..."

Кад је видео да од правде нема ништа, Андрија се придружио познатом хајдуку Јови Кадијевићу који је у то време држао села око Имотског и са њим у прво време ишао у акције само ноћу, док је дан и дање проводио код куће. Међутим, некако тих дана у селу је нестао бег Лакшић који је, знало се, осрамотио једну од Андријиних сестара. Турци су одмах посумњали да га је Андрија из освете убио и негде сакрио, а како се већ шушкало да ноћу хајдукује, само су тражили згодну прилику да га зграбе. Прилика им се указала једног пазарног дана кад је Андрија повео на пијацу у Ливно коња да га прода. Турци га пресретоше, оптужише да је коња украо и везаног спроведоше кадији. Пресуда је гласила да се Андрија спроведе у Травник, на Виши суд.

У пратњи наоружаног стражара Андрија је кренуо према Травнику, али тамо никад није стигао. Иако везан, успео је да превари Турчина и побегне. Од тада, Андрија ће цео живот провести бежећи испред потера.

Први дан, па неспоразум

Кући није могао, знао је да ће га тражити и зато се одметнуо у гору и за стално прикључио Јови Кадијевићу и његовим момцима. После три године успешног хајдуковања дружину је неко издао на Аржану: у пушкарању с аустријским оружницима харамбаша Јова је погинуо, а Шимић је опкољен дуго пружао отпор док га најзад нису ухватили и спровели у сплитски затвор.

Суд у Сплиту није могао да пронађе ништа што би теретило турског поданика Андрију Шимића, те су га стражари одвели до границе и предали турским властима. Следећих неколико месеци Шимић је био заточен најпре у ливањском а онда у дувањском затвору. Управо је био сковао план како да побегне кад су га Турци преместили у Љубушки. Одатле је убрзо, после петнаестак дана тамновања, побегао: ножем који је успео да сакрије поткопао је рам прозора, провукао се кроз отвор и – право у шуму. Било је то августа 1868.

У селу Врани Андрија је окупио дружину која га је као најискуснијег изабрала за вођу. Андријина дружина расла је и осипала се према приликама, али су извесни чланови били стални: Иван Лончар из Вињина који се одметнуо у гору пошто је претукао турске жандаре. Петар Секуловић из села Пролошца, познат по својој сурововости, кога су власти тражиле због неког финансијског прекршаја, Антун Билић Носић и Иван Мештровић, обојица из села Студенца. Дружина је нападала Турке харачлије, аге и бегове, трговце и имућнике без обзира на веру. Истина, дешавало се – а то је Шимић касније и сам признао – да отму и од сиромаха, али само онда кад нису имали шта да једу. Па и тада је Андрија често враћао отето.

Са својим хајдуцима

Андрија Шимић у време кад је био страх и трепет за Босну, Далмацију и Херцеговину.

кретао се планинама у које се турске потере нису усуђивале. Одатле су се спуштали у близину путева, о пазарним и светим данима, куда су наилазиле имућне жртве. Шимић би тада на друм бацио своју црвену кабаницу што је био знак да пролазници на њу ставе новац и драгоцености. Тешко оном ко не послуша.

Тако је у хладно јутро 18 новембра 1869. Андрија поставио заседу у Карамановцима. Дознао је да ће туда на повратку из Мостара, куда је гонио жито, проћи познати бег Копчић о чијем се богатству и јунаштву навелико причало.

Сакривени иза дрвећа, хајдуци су чекали. Црвена кабаница лежала је на друму. Најзад се указала претходница каравана – кирицијe са новцем који су покупили од народа. Чим су наишли, хајдуци су их напали и опљачкали. Убрзо је наишао и бег Копчић са Халил-Мурат Беговићем.

– Устави коња, беже! Устави га или ћеш погинути! – довикнуо му је Андрија.

Изненађени бег зауставио је прекрасног коња алата и одвратио Шимићу:

– Ко си ти? И шта хоћеш?

– Ја сам Шимић, горски цар – одговорио је хајдук. – Немамо ни паре кад дођемо у механу да се рујног вина напијемо, да променимо на ноге опанке. Рају сиротињу нећемо гулити, ионако сте је ви огулили до коже. Скидај, беже, паре и оружје.

Али, бег Копчић није се дао тек тако. Потегао је оружје и опалио у Шимићевом правцу, куршум је погодио букву иза које се харамбаша заклонио. Андрија је могао да убије бега као од шале, али га није желео мртвог. Намеравао је да га зароби и пусти да би неко Турцима могао о томе да приповеда. Али, сурови Секуловић мислио је друкчије: припуцао је и ранио Копчића у бедра, а алата под њим смртно ранио.

Сада хајдуци навалише са свих страна. Бег се, иако рањен, у почетку бранио, али је на крају клонуо и предао се заједно са пратњом.

Он угрожава Европу

Убрзо су Шимић, црвена кабаница и његови хајдуци постали страх и трепет целе јужне Босне, северне Далмације и источне Херцеговине.

Пред учесталим турским потерама Шимић често мења место боравка. Час је у околини Мостара или Дувна, Ливна, Гламоча или Купреса. Долази чак до Сарајева и Травника, да би се, онда, потпуно неочекивано, појавио у Имотској крајини, тада аустријској територији.

У једном извештају царског капетана котора Имотског, из септембра 1870. године, наводи се да се група хајдука Андрије Шимића креће по Имотској крајини и да је убила имотског поседника Дундића (Дундић је у ствари заробљен, а онда пуштен уз откуп). Вођа хајдука Шимић угрожава Европу, па капетан котора Имотског предлаже заједничку акцију аустријске и турске војске. И заиста, обе стране се састале су се 16. септембра 1870. у Виру, где је утаначен план борбе против Андрије Шимића и његове дружине.

Андрија Шимић је био храбар човек. Знао је да као хајдук стално носи главу у торби и да сваки час може погинути, али у стотинама препада и окршаја никад није налетео на метак, па се у народу веровало да му метак не може ништа. Како друкчије објаснити то што се у по бела дана појавио у Мостару да би га Турчин обријао, јер, како он касније рече, они то умеју фино. Шеткао се по мањим местима, са дружином или сам, залазио у крчме пуне турских жандара да би узео мех вина, мирно се са својом четом мимоилазио са турским одредима који су га тражили.

После отмице и уцене за велепоседника Дундића аустријске власти су уцениле Шимића и његову дружину.

Погодио сам га и – ништа

Прогоњен са свих страна, крајем 1870, Шимић је одлучио да се негде склони и презими. При врху Камешнице пронашао је згодно и заклоњено место. Ту се сакрио са Билићем Носићем, а у оближњем селу оставио је као предстражу Секуловића и Мештровића. Њихов је задатак био да Шимићу и Билићу Носићу дотурају храну и обавештавају их о кретању потера.

Једног дана, у јануару 1871. године, Мештровић и Секуловић су јавили Андрији да су сердари и колонаши опколили целу Камешницу и да морају хитно да се склањају док је време.

Бежећи пред прогонитељима Андрија и његови другови су ручали у селу Студенцу, код брата Билића Носића и, између осталог, у разговору са њим изнели и план свог кретања. Тек што су хајдуци отишли из његовог дома, Носићев брат је о томе обавестио Студеничку помичну чету која се одмах дала у потеру за хајдуцима.

Деветог јануара хајдуци су заноћили у селу Локвичићима, у кући Јована Микулића, а десетог јануара, у зору, кренули су у правцу Загвозда. Тамо су стигли уморни и исцрпљени, промрзли од хладноће и снега, и дошли у кућу Јакова Продана. Домаћину су се представили као продавци дувана.

Секуловић, Мештровић и Билић Носић су се сместили у појати и одмах заспали, а у кући је остао сам Шимић да спрема вечеру.

Ту их је стигла Студеничка помична чета. Опколили су кућу Јакова Продана и позвали газду да изађе, те га упитали да ли има кога у кући. Домаћин је одговорио да нема.

Вероватно би потера продужила даље да се није догодило нешто неочекивано. Чувши галаму Мештровић, Секуловић и Билић-Носић су се пробудили, и не схватајући о чему се ради, почели да беже. Пандури су појурили за њима и ухватили Мештровића и Билића-Носића, док је Секуловић успео да побегне. Међутим, био је рањен у пету и није могао далеко да одмакне. Предао се.

Шта је у међувремену било са Шимићем?

Њега су колонаши позвали да се преда, а када је он то одбио, у кућу су покушали да провале жандари Јозо Томичић и Стипе Билић. Шимић је опалио из пушке и на месту усмртио Томичића. Међутим, и Стипе Билић је пуцао у Андрију, али је tане погодило тачно у сребрну копчу на харамбашиним прсима. Стипе је остао запрепашћен. Био је сигуран да је погодио Шимића и није могао да верује да му није ништа. Да нису, ипак, народске приче да му метак ништа не може, истините? Брзо се повукао ка својима. Шимић је поново затворио врата и наставио да једе овчетину.

Ако му метак не може ништа, мислили су, можда може ватра. Запретили су Шимићу да ће запалити кућу уколико се не преда, и тада је Андрија одлучио да некако побегне. План је био толико смео, и дрзак, да је изненадио затечене жандаре. Поклопивши се дрвеним наћвама Андрија је излетео из куће и натkровљеним ходником који је спајао два дела куће, успео да побегне пре него што су се пандури прибрали.

310 сведока

Прогонитељи су одмах кренули за Шимићем и успели су да га ране. У селу Руновићима пронашла га је рањеног сиромашна удовица Маринуша Гарац. Пружила му је помоћ и неговала га неколико дана, али Андрија није хтео да буде на терету сиромашној жени, па је прешао да лежи у кућу Антуна Гарца, где је увече 13. фебруара 1871. опкољен. Издала га је Антунова жена Кика, а разлог је био – новац од уцене.

Андрија Шимић је ухваћен и одведен у Имотски, а онда, заједно са својим хајдуцима, у сплитски затвор.

Суђење Шимићу и дружини проведено је врло ревносно. На суђењу се појавио велики број сведока широм територије на којој су хајдуци оперисали. Судски процес је трајао од 22. јула до 31. августа 1872. године. Испитано је укупно 310 сведока. Од већег броја Шимићевих хајдука, јатака, сарадника и пријатеља осуђено је укупно њих осамнаест и то: Петар Секуловић и Иван Лончар на смрт вешањем; Андрија Шимић, Иван Мештровић и Мате Држић на доживотну тамницу, а остали на временске казне затвора у трајању од два месеца до осамнаест година. Секуловића и Лончара касније су аустријске власти помиловале, па им је смртна казна замењена доживотном робијом.

Андрија Шимић је у затвору провео пуну тридесет и једну годину, а онда је под притиском јавности и због доброг владања пуштен. Умро је на слободи 5. фебруара 1905. године, познат, славан и омиљен у народу свога краја.

С. МАРКОВИЋ

ЈЕДИНСТВЕН ЕКСПЕРИМЕНТ ГЕНЕТИЧКЕ ИНЖЕЊЕРИЈЕ

[illegible]

СМЕЈ СЕ, ЦВЕТИЋУ, СМЕЈ!

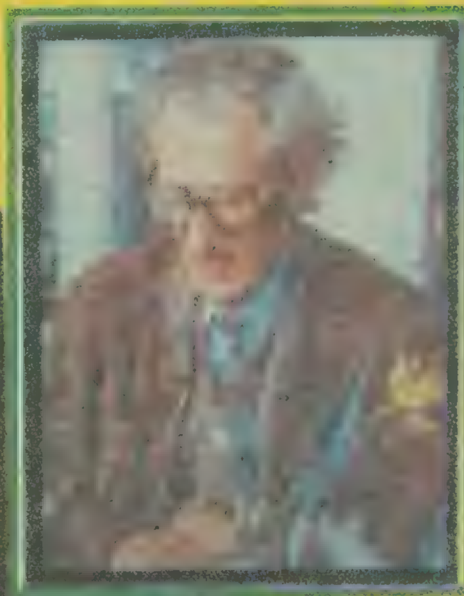

Један пољопривредник донео је у фитолошку лабораторију Истраживачког центра у Лисеу оболеле биљке. Он иначе, лако препознаје болести лала које не мора да лечи већ да негује, јер тако добија одређену врсту.

Овако изгледају поља у Кекенхофу у близини Амстердама. Холандски цвећари кажу да није довољно да лале само лепо изгледају...

Да бисмо добили нове сорте, натерујемо лале на смех. Али, немојте мислити да сам ја неки луцкасти заљубљеник у цвеће који верује да биљкама треба нежно шапутати. Једноставно, за добијање нових врста цвећа, осим деловања икс-зрака, користимо и азотсубоксид, такозвани „увесељавајући гас" који директно утиче на повећање броја хромозома у ћелијском језгру.

Ово су речи Џека Бајгерсбергера, управника фитолошког одељења Истраживачке лабораторије у месту Лисе у Холандији. А ко хоће да види најновије врсте љиљана, нарциса, лала, зумбула и другог цвећа мора прво да сврати код њих – у радионицу која се, да би побољшала и квалитет крмног биља и биља које се користи у исхрани, користи искуствима са украсним биљем.

Центар има само стотинак запослених, углавном инжењера и техничара. Трећина њих стално је ангажована на истраживачком раду. Проучавају састав земљишта и могућности расејавања, баве се одабирањем, хибридизацијом, механизацијом... Да би лабораторија могла успешно да ради, расадници у земљи и холандска влада финансирају је са око петнаест милијарди (старих) динара годишње, што није необично ако се зна да за ову земљу производња цвећа представља праву правцату индустрију са око седамнаест хиљада запослених и приходом од око сто милијарди динара годишње.

Лала – монструм

Основни захтев је да се добију примерци отпорни на вирусе. Али, иако код великог броја биљака, пре свега код љиљана и фрезија, вирусне болести остављају катастрофалне последице, кад су лале у питању – нећете веровати – управо су вируси допринели да се добију неке нове врсте, јер изазивају промену боје, мрље, пруге и слично.

Овај патолошки феномен заслужан је за појаву лала са зракастим, рељефним шарама које је још 1614. године овековечио гравер Криспин де Пас (тада људи нису знали да се ради о болести), а тако су створене и фантастичне нијансе вишебојних лала које су назване рембрантовским пошто их можете видети на већини слика из 17. века. У новије време то је постао непресушан извор новитета.

Трајна инфекција лала и њен утицај на узгој одређених врста загарантована је навиком цвећара да земљиште, припремљено за нове насаде, ђубре кашом коју справљају од иситњеног увелог цвећа.

Холанђани тренутно узгајају преко четири хиљаде врста лала. Зато и није чудо што су могућности са благотворним вирусима готово потпуно исцрпљене. За нове врсте неопходно је прецизно програмирање и научно-технички и економски напор, у који би се можда и посумњало док се не уђе у цвећарско царство у Лисеу.

Да би постигли генетску разноврсност, стручњаци морају да обрате пажњу

Епрувета са грмом у фази хибридизације. Вредни цвећари стално трагају за новим врстама. А већ их имају преко четири хиљаде!

Вештачко опрашивање лала. У току истраживачког подухвата само око једне врсте неопходно је да се посади 250 хиљада луковица – да би се на крају одабрало само неколико цветова.

на стотине детаља и по хиљаду пута понове неке експерименте. Па и поред тога, најчешће се опет нађу на почетку! Добију, на пример, лалу која је, кажу, прави правцати монструм у односу на постојеће врсте.

– Веома ретко изгледају лепо – каже Бајгерсбергер. – Међутим, за лалу није довољно да је само лепа. Нове врсте нису корисне ако не могу да цветају у право време, онда кад се највише траже. А често се догађа да су „новајлије" осетљиве на паразите или имају високе прохтеве, бар што се састава земљишта тиче.

Конзервирање гена

За нову врсту лале са жељеним одликама у највећем броју случева потребно је бар петнаестак година истраживачког рада. Припреме, између осталог, укључују проучавање њеног специфичног метаболизма, дисање, зависност од температуре и светлости и како све ово утиче на формирање пупољака и време цветања.

Кад се најзад добије неки нов хибрид, потребно је да се посади бар 250 хиљада луковица и да се затим, првим одабирањем, издвоји око хиљаду цветова, а онда – само шест до седам лала од којих ће се самоспрашивањем и под дејством увесељавајућег гаса развити генерација нове врсте.

Лабораторија у Лисеу се све чешће спомиње и као центар за унапређење технике проучавања и конзервирања биљних генетских извора јер уз помоћ Организације уједињених нација за проблеме пољопривреде отвара „банке за гене" у којима се чува семење, изданци ретких биљака и њихови плодови, али се изводе и експерименти са циљем да се сачувају нове врсте, са карактеристикама које су важне за будућност цвећа уопште.

Д. В.

Више од поште

Остарели фармер из Клербрна, малог места од 217 становника из америчке државе Мериленд, жали се што ће им ускоро укинути пошту!

Није нимало чудно што је овај фармер толико погођен, сличне изјаве дало би на хиљаде других становника удаљених и раштрканих места широм територије Сједињених Америчких Држава. За све те људе који живе далеко од већих градова пошта је значила много, далеко више од места где се купи марка или пошаље писмо. Поштари су били центар свих збивања у месту, код њих се могло чути ко се венчава, да ли је неко болестан, могло му се оставити дете на пола сата, он је преносио сваковрсне поруке. Уз све те важно-неважне ствари он је такође продавао поштанске вредности али и попуњавао формуларе за многе који нису знали да пишу.

Судбина ових малих пошта којих тренутно има мало више од тридесет хиљада неизвесна је. Држава има у плану да их све мало-помало, укине али изгледа да овај процес неће ићи без проблема. Почеле су да стижу петиције са свих страна, становници се жале и уједно улажу захтев да им не укину „једино место које нас окупља и пружа могућност за дружење".

Пошта у малом месту Очопи удаљеном од Мајамија око стотинак километара најмања је на територији САД. Евелин Шели која ту ради већ тринаест година уредно свако јутро диже заставу и по завршетку радног времена спушта је. Да ли ће њено радно место ускоро бити укинуто?

Рита и ритосаур

У Сарију у Енглеској један палеонтолог аматер пронашао је чељусти огромног диносаура који је живео пре 125 милиона година. Ово откриће изазвало је праву сензацију међу стручњацима Природњачког музеја. Директор овог музеја Ален Чериг изјавио је да се ради о „првом случају проналаска диносаура месождера из тог времена".

Иако фосил има карактеристике сличне другим познатим врстама, неке разлике у грађи навеле су стручњаке да закључе како се ради о врсти која је досад била потпуно непозната – диносауру месождеру.

Животиња је била висока око пет метара, тежила је око две тоне и трчала брзином од око 30 до 35 километара на час. Својим огромним чељустима, диносаурус је успевао да убије и поједе чак и припаднике врсте! Међутим, у овом случају анализирајући фосилне остатке стручњаци су закључили да је угинуо после неког преобилног оброка који се састојао искључиво од рибе, и у то време био је стар 40-50 година.

Бил Вокер коме припадају заслуге за ово откриће годинама се већ бави трагањем за фосилима. Копајући неко удубљење у глини спазио је камен необичног изгледа. Да би одвалио комад, послужио се чекићем и тако оштетио иначе веома очуван скелет. Вокер је назвао овог становника Земље из праДавних времена „Ритосаур", према имену своје супруге Рите.

Д. В.

Ципеле уместо потковица

Петер Штибе, одгајивач коња из Блисдорфа, у СР Немачкој, начинио је нову обућу за коње – уместо тешке потковице, која је често озлеђивала глежњеве, он је за своје љубимце направио ципеле.

Ципела за копито израђена је од полиуретана, а по ивицама окована челиком. Ђон је еластичан али чврст и лепи се за доњи део копита. Лице ципеле је од дебеле гуме зракасто исечене која се такође лепи за копито, али с горње стране. На крају, преко свега се навуку „чарапе" од гуме!

„Потковање" ципелом врши се без ексера, па је и мање опасно за коња.

БУЛДОЖЕР ПОНОВО „КОПА"

РАСТРЗАНО СРЦЕ

Најпопуларнија словеначка група својом „новом збирком љубавних и родољубивих песама" („Невино срце") још једном доказује како је неуморна у откривању могућности забаве и збиље.

Булдожер је врло једноставан састав. Код њих је све сведено на меру где се чини да је правити вратоломне, духовите, бурлескне, „тамне" али сјајне песме толико једноставна ствар да је крајње неразумљиво зашто и други тако или бар слично не раде. Међутим, бити „једноставан" у маниру Булдожера врлина је само оних састава односно аутора који су свесни свих својих разлога. Током девет година постојања Борис Беле и његови сарадници увек су изналазили начина да направе песме које ће својим хумором

али и актуелностима увек изазивати интересовање. Од „штоса" Булдожер је временом „израстао" у састав изврсних музичара који су, од једног до другог албума, успевали да одговоре на све веће изазове. Управо изашла плоча „Невино срце" садржи девет нових песама и може се посматрати из два угла. Прво, група је после једног концертног и једног „плесног" албума, поново дошла до комплетно новог садржаја који одише разним недоумицама времена у којем је настао. Друго, плоча је разлог окупљања готово свих најважнијих музичара који су чинили окосницу словеначке групе још од самог почетка. Веома значајан допринос даје „повратник" Урош Ловшин својом укусном али и добром свирком на гитарама.

Нема сумње да ће и „Невино срце" као и све остале плоче Булдожера поделити јавност. Некоме ће то и даље бити „исувише велика и беспотребна комедија" а неки ће задовољно тврдити како је „време за разумевање Булдожера најзад дошло". У сваком случају, ситуација није сложена

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ДРУГАРИЦЕ ВОЈНИЧЕ

музика: Б. Беле и Б. Чинч
текст: Б. Беле

Дозволите да вам се обратим
другарице војниче.
За вријеме постројавања
зарозала вам се чарапа.

Дозволите да вам се обратим
другарице војниче.
За вријеме стројевог корака
фризура вам се распала.

Ох какав призор!
Каква слика!
Стасита и поносита,
испеглана, почешљана,
нашминкана, дотјерана,
дотјерана, наоружана.

То је жена
за наша нова времена!
Ох, што то носиш, шта то
кријеш
испод строге униформе.
Ох, шта то кријеш лијепа, драга
припаднице оружаних снага?

Дозволите да вам се обратим
другарице војниче.
Сукња вам се изгужвала

Испод ове униформе
куца срце јуначко.
Куца храбро ноћ и дан
за слободу, за мој миран сан!

ПРИЧЕ О КОСИ

Ако сте видели најновије фотографије или видео-спотове Мајкла Џексона, вероватно сте приметили како је његова коса у последње време много коврџавија. Нови изглед се можда чини опуштеним, али Мајкл се веома озбиљно труди да би га одржавао. У ту сврху он употребљава само природне продукте и скупе препарате од којих су чак неки справљени специјално за њега. Мајклова дијета садржи значајну количину протеина – добре хране за косу. Ако све то није довољно Џексон сваке друге недеље одлети до Орланда на Флориди где му његов омиљени фризер сређује локне

НОВА ПЛОЧА

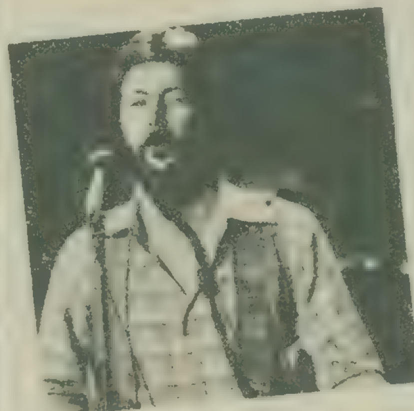

„ПАРЕ И ЦИГАРЕ"

„Money & Cigarettes" – Eric Clapton (WEA–Suzy)

Један од најчувенијих гитариста обрадовао је ове године своје бројне симпатизере плочом која је боља него његових неколико прошлих насталих у студију. Пошто је променио диско кућу Клептон се упустио у озбиљније и амбициозније подухвате. Тако смо после неколико година добили албум који је гитаристу вратио на топ листе а најмлађој генерацији публике на леп начин показао ко је најзначајнији енглески музичар шездесетих година.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ДА ЛИ ЗНАТЕ КО ЈЕ КО (THE WHO)

1. Како се звао први албум групе The Who?
   а) „My Generation"
   б) „The Who I"
   в) „Tommy"
2. Како се звао њихов трагично преминули бубњар?
   а) Жон Бонам
   б) Кит Мун
   в) Пит Таусенд
3. Оперу „Tommy" је у филмском издању режирао
   а) Стивен Спилберг
   б) Кен Расел
   в) Роџер Далтри
4. Да ли су The Who наступали на фестивалу „Вудсток"?
   а) Да
   б) Не
5. Нови бубњар групе – Кани Џонс је раније свирао у саставу:
   а) Family
   б) Roxy Music
   в) Faces

РЕШЕЊЕ: 1. а 2. б 3. б 4. а 5. в.

АДАМ АНТ:

ВОЛИМ – НЕ ВОЛИМ

Волим:

– Сваку врсту музике! Диско соунд, Бруса Спрингстина, Roxy Music, Daxy's Midnight Runners, џез, поп, како год да се зове. Ако је нешто забавно, ја сам први присталица. Можете листи додати и Лајзу Минели, такође.

– Историју. Чврсто сам убеђен да се много тога може научити од прошлости, и многе теме које сам користио за своју музику резултат су помних размишљања у том смислу. Волим да читам све историјске књиге и биографије, само да ми допадну шака!

– Филмове. Испред великог екрана губим главу, поготово када се на њему налази Роберт де Ниро, мој идол. Када смо се нас двојица срели, клецала су ми колена.

– Енглески доручак. Шунка, јаја и тост су намирнице којима треба започети сваки здрав дан.

– Аустралију, предивну земљу, и Корзику. (Рекао сам да волим историју, а тамо је рођен Наполеон).

– Трошење пара на одело, посматрање свих спортова, посебно бокса.

Мрзим:

– Конкуренцију међу музичарима. Узајамно поштовање би требало да буде основни принцип. Ја не крадем ничију публику: изграђујем своју сопствену.

– Незнање и суровост. Желим да својој публици, кроз музику, уливам осећање самопоштовања и одвучем је од тих грозота.

– Предвидљивост. Уживам у томе да не знам шта се дешава око мене.

– Мржњу. Мржња је негативно осећање, а ја се трудим да о свему имам позитивно мишљење!

С. А.

РОК ДАТУМ

2. децембар 1977.

Објављен први албум групе Sex Pistols „Never Mind...” и истог дана почео да проузрокује „непријатности”. Прво је низ продавница одбило да га продаје, онда су радио-станице одбиле да емитују песме да би на крају уследила акција друштва у циљу одбране морала и музике. На крају баладе албум (иако нигде није писало како се зове већ је остављан бели простор) стигао је на сам врх британске листе најпродаванијих али, заправо, тако и почиње почетак краја најславније панк групе.

Од овог броја „Хит страна” доносиће ексклузивне разговоре са познатим рок-музичарима. Серију започињемо са Џоном Фоксом (John Foxx) некадашњим вођом групе Алтравокс (Ultravox) а данас једним од најзначајнијих аутора на плану електронско-концептуалног размишљања у британском року.

РОК

ИНТЕРВЈУ ИНТЕРВЈУ ИНТ

– Реци нам најпре зашто си напустио групу Ultravox?

– То је дуга прича, али ћу је скратити. Студирао сам уметност и желео сам да дизајнирам састав као уметнички пројекат. Скупио сам момке за групу и спремио материјал за један албум, колико је пројекат и требало да траје. Међутим, рад ме је толико заинтересовао да сам одлучио да га продужим. Имао сам довољно идеја и песама за три ЛП плоче, тако да смо опстали дуже него што сам планирао. Намеравао сам да се група развије у заједницу у којој ће сви чланови подједнако доприносити, али како сам ја и даље био једини који је компоновао и писао текстове решио сам да даље радим сам уз помоћ синтисајзера. Када сам их напустио оставио сам им име. Имали су срећу да налете на Миџа (Midž Jur) који данас предводи састав. Лепо је што група још постоји и што је популарна, јер то значи да оригинални дизајн није био лош.

– Ти имаш свој студио који си назвао „Garden”?

– То ми је била давнашња жеља, али нисам имао могућности. Кроз разговор са пријатељима схватио сам да се и они баве мишљу о месту где би несметано могли да живе и посвете се свом раду. Тако смо удруженим снагама, боље рећи финансијама, купили стару викторијанску зграду која је била веома погодна за наше планове. На врху имамо леп стан са гломазним прозорима. Поглед је фантастичан, особито ноћу. Спрат испод стана је атеље вајара Виктора Марзија, а испод њега је студио модног фотографа Пита Маркетича. Ту је још и Крис Гебин, познати сниматељ видеоспотова, а на дну је мој „Garden” студио. Могу да радим кад и како хоћу, а то сам одувек желео.

– Твој нови албум зове се „Golden Section” и ту први пут радиш са продуцентом?

– Зеус ми је више пријатељ и копродуцент. Хтео сам да овај албум звучи спонтаније од претходних, а пошто нисам могао

да певам, свирам и будем у контролној кабини у исто време, морао сам наћи некога коме верујем док седи с оне стране стакла.

– Да ли си опет све свирао сам?

– Снимио сам два албума сам и то ми је довољно – уверио сам се да могу. Овога пута желео сам да снимим нешто хуманије јер и ја могу да певам као остали свет, а не само као робот. Зеус ми је много помогао са идејама, а свирао је и клавијатуре. Ја сам свирао гитару и клавијатуре, а користили смо услуге двојице бубњара – Пола Викинса и Блера Канингема. Блер је класичан музичар, али хоби су му компјутери тако да нам је много значило приликом програмирања бубњева. Могу да кажем да сам уживао у раду са другим музичарима јер то некако доприноси бољој атмосфери и штимунгу у студију. Умало да заборавим да поменем Робина Сајмона, који ми то никада не би опростио јер смо заједно још од Ultravox дана, и Мајка Хсувлета који је свирао бас гитару.

– „The Golden Section” је другачији од свега што си до сада урадио?

– То је био процес мог сазревања у складу са пројектима. Дошао је тренутак да својим гласом покажем разна осећања и варијације у песмама, што ми је моментално важно. На новој плочи има доста носталгичних песама – ја осећам да носталгија игра велику улогу у нашем животу мада то људи не примећују или не желе да признају јер је сматрају неком врстом слабости.

– Како се осећаш пред турнеју, прву у четири године?

– Фантастично! Све иде по плану, управо сам се вратио из студија у коме увежбавам материјал са момцима. Осећам поново оно старо узбуђење које ме је раније обузимало пред турнеје и контакт са публиком. Радим са одличним музичарима и надам се да ће све протећи у најбољем реду.

– Осећаш ли трему?

– Како да не!? Четири године су дуг период – скоро да сам заборавио како изгледа радити са саставом и изаћи пред публику.

– Да ли ти је то подсвесно недостајало?

– Изгледа да јесте. Остварио сам оно што сам хтео, а што је изискивало самоћу, но нешто ме је стално копкало, али нисам знао шта. Све до сада. Почео сам да се прибојавам да ће публика о мени мислити само као о парчету пластике које производи чудне звуке кад се стави на грамофон, а то хоћу да избегнем по сваку цену.

– Какви су даљи планови?

– После британске турнеје идемо у Европу, а онда у Јапан, Америку и Канаду. Морам доста тога да надокнадим после четири године.

– Надам се да се онда нећеш поново повући у самоћу?

– Не верујем да ће се то опет догодити. Све ће зависити од наредног пројекта, али сад желим пре свега да покажем како сам још увек жив човек као и сви остали.

Зак БОШЊАК

НАЈБОЉИ ПУТУЈУ НА ХВАР

ЗБОГ ВЕЛИКОГ ИНТЕРЕСОВАЊА ЧИТАЛАЦА ЈОШ ЈЕДНОМ ОБЈАВЉУЈЕМО ПРАВИЛА КОНКУРСА И РЕЗЕРВНИ КУПОН.

Право учешћа на конкурсу имају сва деца Југославије од 6 до 12 година.

Ваш задатак је да изаберете једну песму Јове Јовановића Змаја и да је илуструјете како желите. Баш тако – сасвим слободно нацртајте неку занимљиву ситуацију у којој се нашао неки јунак Чика-Јовине песме. Можете то урадити темпером, фломастером, тушем, воденим, дрвеним или воштаним бојама само немојте цртати графитном оловком јер није лепо. Шта још не треба да урадите: немојте се угледати на готове илустрације какве већ постоје у свим збиркама Змајевих песама, читанкама и сликовницама! Цртајте из своје главе, како ви то данас видите и замишљате – тако је интересантније и лепше.

Цртајте на листу из школског блока којим се служите на часовима ликовног васпитања. Кад цртеж буде готов, на полеђини напишите наслов песме коју сте илустровали и залепите купон који објављујемо у овом броју. Наравно, пре тога читко га попуните. (Цртежи који стигну без купона неће моћи да буду оцењени). За радове које шаљу школе важе иста правила: на сваком цртежу купон са подацима, само што на посебном папиру школа прилаже и своје податке: име и презиме наставника који шаље цртеже и адреса школе.

На конкурс пошаљите један цртеж који ћете залаковати између корица старог блока или било каквог јачег картона, да се у путу не би оштетио.

Ваше радове прегледаће специјални жири у саставу: **књижевник Душко Радовић, режисер Тимоти Бајфорд, сликар Ђорђе Ђорђевић, глумица Оливера Марковић и одговорни уредник „Политикиног забавника" Вера Смиљанић.**

Своје радове пошаљите најкасније до 16. децембра ове године на адресу: „Политикин забавник" Македонска 29, 11001 Београд, поштански фах 124 са назнаком „Змај".

РЕЗУЛТАТЕ КОНКУРСА НАЋИ ЋЕТЕ У ЗАБАВНИКУ ОД 3. ФЕБРУАРА 1984. У истом броју на колорним странама биће објављено десет најбољих цртежа.

Ако се небо наоблачи а море узбурка, гости овог лепог одмаралишта могу да користе затворени базен са морском водом.

НАГРАДЕ ЗА НАЈБОЉЕ:

Десет најбољих појединаца, чије радове жири оцени као најуспешније, летоваће бесплатно у Јелси на Хвару. Они ће за време летњег школског распуста четрнаест дана бити гости Центра дечјих летовалишта и опоравилишта града Београда који на свом увек сунчаном острву има једно од најлепших одмаралишта на Јадрану. Његови објекти смештени су уз само море. Поред сопствене плаже одмаралиште има затворен базен са морском водом, спортске терене, здравствену станицу... Они који су овде боравили кажу да је лепо и весело а другарство незаборавно.

Емисија „Невен" Тимоти Бајфорда инспирисана Змајевим делом била је једна од најгледанијих у историји југословенске телевизије. Године 1974. у Порторожу припала јој је награда за стваралачко и иновативно коришћење културног наслеђа.

Остале награде за појединце:

10 модерних спортских торби које се носе преко рамена
23 књиге поезије Јове Јовановића Змаја са богатим илустрацијама
10 шах-гарнитура
20 луксузних албума за фотографије у којима ћете сачувати успомене из детињства
10 гарнитура темпера у кутији
10 полугодишњих претплата на „Политикин забавник"
10 полугодишњих претплата на „Микијев забавник"
100 занимљивих књига југословенских и светских писаца.

НАГРАДЕ ЗА НАЈУСПЕШНИЈЕ ШКОЛЕ

Прва награда – специјални „Забавников" пехар и кинопројектор на касете – припашће школи која пошаље највећи број квалитетних радова.

Друга награда – аутоматски дијапројектор за слајдове и две полугодишње претплате на „Политикин забавник" – припашће другопласираној школи по броју квалитетних радова.

ПРЕЛИСТАЈТЕ ЈОШ ЈЕДНОМ ЗМАЈЕВЕ ПЕСМЕ!

Организатори овог ВЕЛИКОГ НАГРАДНОГ КОНКУРСА су: „Политикин забавник", Центар дечјих летовалишта и опоравилишта града Београда, Југословенски аеротранспорт који ће мале путнике превести од Београда до Сплита и назад, и „Соко Штарк" који поклања 100 слатких пакетића.

КУПОН
(резервни)

Презиме и име	
Датум рођења	
Адреса стана	
Разред и адреса школе	
Поштански број и место	

990+10 СУПЕР НАГРАДА

990 фигурица ПЕЗ КОАЛА добили су бројеви чланских карти ПЕЗ клуба:

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

64066 64074 64134 64145 64153 64178 64196
64210 64230 64254 64273 64290 64321 64335
64345 64372 64395 64487 64493 64717 64755
64794 64803 64818 64858 64942 64943 65004
65007 65070 65108 65156 65262 65282 65300
65301 65367 65377 65378 65391 65454 65456
65514 65582 65601 65659 65726 65730 65753
65845 65870 65871 66049 66050 66074 66085
66098 66145 66159 66177 66182 66249 66262
66267 66353 66367 66353 66367 66533 66553
66566 66571 66614 66625 66648 66660 66671
66691 66707 66844 66854 66896 66917 66949
66998 67083 67126 67225 67236 67259 67276
67294 67300 67352 67395 67416 67418 67430
67491 67499 67530 67532 67533 67569 67587
67656 67682 67719 67736 67756 67758 67812
67876 67881 67886 67898 67946 67979 68005
68044 68091 68138 68176 68186 68237 68243
[illegible]
[illegible]
68697 68700 68717 68821 68832 68887 68899
68925 68940 68947 68960 68970 69002 69016
69067 69131 69178 69245 69321 69325 69397
69433 69434 69451 69471 69476 69478 69479
69484 69529 69579 69594 69610 69703 69755
69768 69862 69922 69945 69948 69975 69984
70017 70029 70056 70088 70089 70118 70124
70127 70138 70222 70230 70263 70310 70391
70398 70412 70501 70505 70506 70520 70522
70599 70614 70672 70678 70823 70843 70851
70892 70913 70943 70974 71005 71012 71019
71063 71125 71127 71131 71232 71246 71247
71290 71304 71307 71437 71440 71469 71563
71678 71737 71739 71743 71783 71804 71845
71911 71916 71941 71951 72035 72152 72179
72181 72189 72210 72227 72273 72271 72287
72313 72337 72403 72414 72434 72563 72651
72672 72377 72699 72745 72747 72749 72757
72775 72857 72874 72893 72940 72941 72960
72995 73001 73007 73024 73102 73148 73160

73184 73197 73260 73265 73289 73304 73357
73410 73422 73484 73526 73528 73553 73561
73581 73606 73637 73662 73699 73731 73741
73755 73804 73813 73895 73908 73966 73989
73998 74011 74015 74098 74121 74124 74173
74183 74184 74210 74218 74223 74260 74374
74424 74439 74498 74515 74556 74641 74647
74686 74737 74748 74782 74800 74843 74862
74898 74904 74937 74988 75085 75103 75179
75183 75190 75218 75260 75267 75272 75278
75345 75489 75418 75452 75483 75506 75511
75516 75518 75578 75584 75595 75690 75755
75791 75803 75804 75814 75824 75827 75853
75905 75949 75962 75979 76066 76079 76082
76117 76032 76175 76176 76239 76253 76255
76263 76268 76285 76293 76376 76381 76418
76462 76502 76543 76545 76575 76615 76732
76734 76748 76754 76757 76815 76850 76876
76973 77034 77072 77123 77173 77178 77217
77303 77374 77497 77564 77585 77627 77751
77173 77178 77217 77303 77374 77497 77564
77585 77627 77751 77757 77796 77807 77809
77839 77948 77979 77984 77986 78002 78041
78131 78148 78154 78176 78190 78192 78194
78205 78220 78041 78131 78148 78154 78176
78190 78192 78194 78206 78220 78357 78364
78368 78393 78441 78505 78544 78571 78573
78578 78658 78689 78710 78745 78785 78825
78879 78885 78902 78913 78916 78934 78992
79033 79049 79117 79165 79188 79192 79194
79220 79228 79300 79307 79308 79316 79324
79391 79402 79403 79415 79435 79455 79458
79460 79467 79503 79541 79594 79620 79657
79712 79780 79829 79979 79981 79982 80231
80390 80418 80453 80469 80473 80585 80601
80622 80644 80683 80692 80772 80773 80842
[illegible]
81144 81157 81192 81241 81340 81374 81402
81494 81502 81503 81509 81571 81631 81640

81653 81806 81828 81863 81901 81933 81969
81984 82024 82068 82092 82125 82127 82131
82166 82182 82308 82321 82351 82372 82410
82473 82486 82489 82502 82534 82559 82566
82613 82655 82666 82694 82705 82740 82741
82742 82755 82778 82788 82825 82826 82685
82898 82987 83021 83031 83129 83133 83172
83179 83211 83212 83237 83274 83295 83300
83335 83349 83374 83433 83483 83487 83493
83513 83527 83538 83599 83611 83712 83730
83775 83802 83804 83812 83832 83848 83870

□□□□□□□□□□□

10 ЕЛЕКТРОСВЕЗНАЛИЦА ДОБИЛИ СУ:

68773 68897 70244 74901
78244 79508 83027 86822
88664 91077

□□□□□□□□□□□

83950 83977 84006 84009 84018 84055 84073
84144 84150 84188 84213 84395 84325 84340
84341 84343 84410 84436 84452 84493 84496
84498 84547 84550 84562 84576 84565 84652
84655 84665 84667 84725 84763 84790 84781
[illegible]
85038 85039 85069 85071 85125 85142 85166
85267 85322 85362 85371 85386 85401 85420
85461 85464 85485 85489 85545 85553 85655
85709 85748 85784 85796 85821 85851 85932
85935 85940 85952 85987 85994 86105 86157
86186 86212 86227 86297 86325 86423 86427
86507 86510 86524 86576 86590 86617 86647

86676 86710 86755 86814 86824 86828 86894
86903 86923 86960 86973 87071 87119 87145
87178 87183 87241 87296 87309 87312 87374
87380 87392 87396 87493 87501 87541 87553
87613 87693 87714 87718 87725 87740 87748
87754 87799 87808 87813 87819 87853 87919
87938 87951 87953 87985 87996 88118 88147
88157 88190 88194 88300 88301 88315 88320
88381 88383 88393 88405 88419 88421 88509
[illegible]
[illegible]
89021 89060 89213 89321 89373 89411 89414
[illegible]
89626 89661 89697 89765 89779 89827 89881
[illegible]
90057 90089 90204 90238 90275 90328 90345
90381 90394 90434 90552 90556 90557 90591
90616 90668 90698 90704 90720 90726 90782
90810 90903 90906 90909 90934 90949 91003
91023 91052 91067 91087 91121 91122 91152
91199 91213 91240 91278 91339 91345 91349
91359 91375 91389 91420 91430 91431 91449
91478 91520 91639 91669 91709 91756 91816
91976 91998 92003 92021 92025 92031 92033
92045 92052 92115 92117 92130 92171 92181
92188 92208 92224 92244 92301 92311 92313
92322 92382 92412 92434 92445 92488 92489
92597 92688 92693 92721 92746 92792 92819
92824 92927 92935 92937 92959 92962 93042
93123 93142 93176 93177 93182 93241 93253
93276 93281 93309 93319 93452 93480 93500
93530 93549 93654 93588 93605 93622 93634
[illegible]
93851 93903 93966 93968 93989 94096 94100
[illegible]
94275 94279 94306 94312 94324 94341 94352
94360 94371 94376 94400 94405 94413 94415
[illegible]
[illegible]
94837 94846 94873 94937 94990 95007 95010
95017 95070 95093 95102 95108 95125 95130
95222 95229 95285 95321 95336 95332

Награде ћемо испоручити поштом

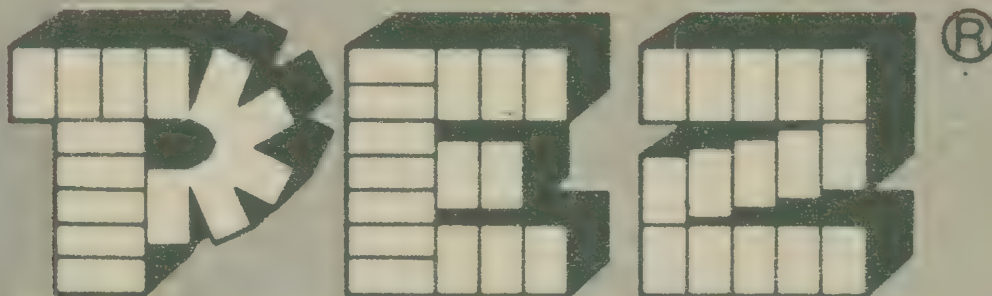

ДРАГИ PEZ ПРИЈАТЕЉУ

Нове фигурице — PEZ КАМИОНЕ, потражите у вашој најближој продавници.

Играјте се PEZ КАМИОНИМА, сладите се PEZ БОМБОНИМА!

КАКО СУ ПОЧИЊАЛИ: ДВАНАЕСТОРИЦА ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

КАКО ПОБЕДИТИ ДОСАДУ?

Роберт Боби Фишер, рођен је 10. III 1943. године у Чикагу. У Рејкјавику је 1972. године победом над Спаским са 12,5:8,5 постао једанаести првак света. Титулу никада није бранио. Одрекао се 1975. године препустивши је без борбе Анатолију Карпову и сви су изгледи да се Фишер више никада неће појавити на шаховској арени. Живи негде у Калифорнији.

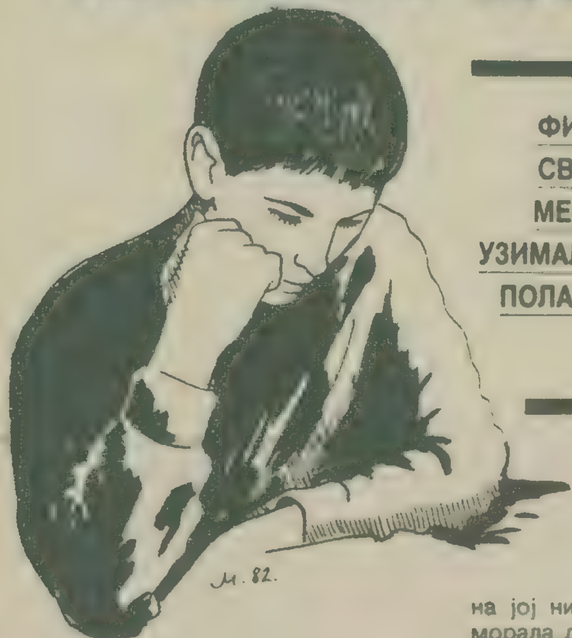

ФИГУРЕ СУ БИЛЕ НА СВОЈИМ ПОЛАЗНИМ МЕСТИМА. ЏОАНА ЈЕ УЗИМАЛА ЈЕДНУ ПО ЈЕДНУ И ПОЛАКО НАГЛАС ЧИТАЛА УПУТСТВО.

У скромној четвороспратној згради, каквих је много у Бруклину, делу Њујорка са леве стране Ист Ривера, претежно насељеном сиромашнијим светом, живели су Фишерови, мајка Регина са једанаестогодишњом ћерком Џоаном и четири године млађим Робертом. Регина је одлучила да се из Чикага пресели у Њујорк у нади да ће у њему наћи боље и лакше запослење. Откако се развела и остала сама са децом, морала је тешко и напорно да ради да би прехранила себе и децу. У Америци јој, наиме, нису признавали диплому лекара стечену у Совјетском Савезу. Њу је то доводило до беса јер није могла да схвати каква је разлика између запаљења плућа, ту у Америци и тамо у Русији, често је говорила:

– Па ја нисам дипломирала права, економију или политичке науке, ту постоје битне разлике између ова два система. Медицина је иста у целом свету. – Радила је као медицинска сестра од јутра до мрака. О малом Роберту, кога су из милоште звали „Боби", бринула се сестра.

Више нам неће бити досадно

Живели су у крају насељеном претежно Јеврејима, ситним трговцима. Од деце из суседства Боби никог није познавао. Сва су још од малих ногу проводила време у радњи или радионици помажући родитељима. За Џоану је највећи проблем био шта да ради са Робертом кад пође у школу. Онда је дошла на идеју: купиће му шах. Доле у једној сваштарској радњи видела је кутију на којој је писало „Шах, игра милиона", а цена јој није била висока чак није морала да од мајке тражи новац. Било је довољно да једно вече причува несносну децу госпође Адижез, жене власника мале радионице за израду трикотаже, па да купи спасоносну игру. На идеју да купи шах дошла је враћајући се из школе, када је у парку поред сквера видела гомилу света како се окупила око једне клупе. Радознало је пришла и била силно разочарана када је видела коцкасту бело-црну таблу и мноштво некаквих дрвених фигурица које су два играча померали наизменично. Остали су стрпљиво посматрали шта се на тој сићушној табли дешава. „Можда би и Боби овако сатима зурио у то чудо и био миран и задовољан" помислила је.

Неколико дана касније, ушла је у Бобијеву собу и узвикнула:

– Погледај Роберте, шта сам ти купила! То је шах, веома лепа и интересантна игра, сада нам неће више бити досадно.

Зашто пешаци не иду уназад?

– Али Џоана, то је ужасно компликована игра. Видео сам пре неки дан како људи на скверу играју. Знаш ли како се игра.

– На омоту пише да је у кутији упутство. Сада ћемо да отворимо кутију и видимо да ли је толико тешко. Ако ову игру заиста играју милиони, како овде пише, моћи ћемо и ми.

Џоана је почела пажљиво да одмотава „играчку" и заиста, у кутији су поред табле и фигура била кратка правила са шемом како поставити фигуре. Док је она пажљиво читала, Роберт је узео топове и почео од њих, ређајући их један на други да гради кулу, али су се фигуре уз тресак срушиле.

Роберте, буди миран, видиш да проучавам упутство – подвикнула је Џоана. – Дај сад све фигуре да их прво поређамо како је приказано на овој слици. Фигуре су биле на својим полазним местима. Беле са једне, а црне са друге стране. Џоана је узимала једну по једну и полако наглас читала.

– Ово је краљ, најважнија фигура у игри. Циљ игре је заробити га. Он иде за по једно поље на сваку страну. Не може стати на поље које напада противничка фигура.

И тако, реч по реч, о свакој фигури и Фишерови су почели да улазе у свет шаха. Првих дана Боби ништа није схватао. Док је Џоана брзо похватала конце саме игре и следећих поподнева упорно понављала како се крећу фигуре, Боби се чудио зашто и пешаци не могу да се враћају назад.

– Не знам и не интересује ме. И немој да ми филозофираш. Боље склони краљицу јер ћу ти је појести.

– Баш би се лепо најела. Видиш да је тврда, од дрвета је.

– Много си духовит.

Дечак је научио шах, али није био одушевљен. Опет је морао да чека сестру, играјући се по ко зна који пут са већ отрцаним играчкама. А и она је убрзо схватила да шах није решио проблем досаде малог Бобија. Срећом друга спасоносна идеја дошла јој је у главу неколико дана касније.

Без противника

Пролазећи поред једне антикварнице, а у Бруклину их има готово на сваком ћошку, угледала је у излогу у хрпи старих књига и једну на којој је писало „Како да брзо научим шах". Одмах је погледала цену. Само 40 центи. Рука је хитро из новчаника извукла готово сав иметак који је стрпљиво сакупљала. Те 1949. године 40 центи су биле паре довољне да Џоана заједно са Бобијем оде у биоскоп на такозвану матине представу.

Кад је добио књигу, Фишер се више није одвајао од шаха, просто је гутао странице већ пожутеле књиге. У њој је било и много проблема које уопште није схватао... Убрзо су, међутим, дошли и први резултати. Ђак је почео да побеђује учитеља па је Џоана престала да игра шах јер није могла да поднесе поразе. Тако је искрсао нов проблем: наћи дечаку достојног партнера. Јер, и они ретки дечаци са којима се Боби у међувремену спријатељио, престали би да долазе код Фишерових после три пораза. Једини достојан партнер том сувоњавом и крхком дечаку био је он сам. Листао је по ко зна који пут књигу и критички посматрао одигране потезе.

Видећи са коликим жаром и еланом, са коликом упорношћу и вољом Боби сатима седи нагнут и замишљен над шаховском таблом, мајка је решила да се обрати локалном листу са молбом да њеном сину пронађу партнера са којим би играо. Убрзо је стигао одговор: у Бруклинском клубу гостоваће један шаховски мајстор. Играће симултанку, па су Регини понудили да на мали Боби буде један од учесника.

Роберт Фишер, будући шампион света, био је поражен за само петнаест минута игре. Разочаран, утучен и обесхрабрен, дечак је бризнуо у плач.

– Немој, мали, да плачеш, сваки почетак је тежак – утешио га је председник „Бруклинског шаховског клуба", господин Нигро. Затим се обратио мајци која није била ништа мање потресена од сина:– Доведите га сутра увече у клуб да га учланимо. Биће нешто од тог шврће. Укључићемо га у наше недељне турнире за младе. Нека се челичи играјући са својим вршњацима.

▪

И тако је Роберт Фишер постао члан локалног клуба, дуге и светле традиције, али у сенци великих и познатих њујоршких клубова „Маршаловог шах клуба" и „Менхетен шах клуба". Неко је једном приметио да је најважнији потез у Фишеровој каријери била у ствари одлука његове мајке да из Чикага преко Калифорније и Аризоне дође у Њујорк, шаховску Меку у Америци.

Његов успон није био тако метеорски као, рецимо, Тaљев. Први турнири нису указивали да се на шаховском небу појавила звезда генијалног сјаја. Био је додуше сензација, попут многих у Америци. Упоређивали су га са другим славним вундеркиндима, пре свега са Решевским, његовим будућим најљућим противником на америчком тлу.

На шаховски престо попеће се касније него што су познаваоци и љубитељи шаха предвиђали. На том путу ће остављати шах и поново му се тријумфално враћати. Изненадиће многе немогућим захтевима, каприцима и хировима. Али, управо захваљујући Роберту Фишеру, шахисти ће почети да на турнирима добијају далеко веће награде. Фишер је први шампион који се није само одрекао титуле шампиона већ, изгледа, и самог шаха. Урадио је то у моменту када се испео у зенит свога умећа.

Б. М. – М. Ђ.

СТОНА ЛАМПА на БАТЕРИЈУ

У ово доба енергетске кризе кад нема довољно електричне енергије па су искључења честа, направите себи малу стону лампу на батерије, која ће вам у мраку одлично послужити. Узмите две кутије од рецимо Зденка сира, од једне сачувајте само поклопац и на њему пробушите такав отвор на средини да се у њега може упасовати сијалица за батеријску лампу. Оба поклопца намажете „Охо" лепком са стране, около залепите картон (**црт. 1**) тако да добијете затворен цилиндер. Пре лепљења изрежите вратанца (**црт. 2**) и то тако да праг врата буде у нивоу доњег поклопца. Данце доње кутије немојте премазивати лепком, тако да се оно може отворити и одвојити од цилиндра. Висина цилиндра је произвољна тако да ви сами процените колико високу лампу желите. Цела конструкција у пресеку треба да изгледа као на **црт. 3.**

Узмите танку дашчицу дупло дужу од пречника кутије од сира, затим танку металну плочицу од меког метала, па је савијте и залепите за поклопац доње кутије као на **црт. 4.** Дашчица треба да буде покретна, односно да може да клизи горе-доле. Ако немате лепак који би залепио метал на картон, пробушите прорезе на поклопцу, па увуците крајеве металне плочице са доње стране поклопца, савијте у исти облик као на **црт. 4,** само да крајеви буду испод. На ову дашчицу залепите селотејпом савијену металну плочицу као на **црт. 5.** – ова плочица ће вам служити као контакт за паљење. У доњу кутију ставите четвртасту батерију од 4,5 волта, па према **црт. 6** вежите црвену жицу за плус батерије. пробушите рупицу на доњем поклопцу да црвена жица прође. одсеците црвену жицу и оголите јој крај. залепите га селотејпом за зид лампе. После пола центиметра размака наставите са огољеним крајем црвене жице (такође залепите селотејпом). пробушите рупицу на горњем поклопцу и вежите је за танку металну плочицу (**црт. 7**) коју ћете селотејпом залепити за поклопац. Плочица треба да додирује врх сијалице која је стављена у поменуту рупу на средини поклопца (пазите да рупа не буде велика па да сијалица испада). За навој сијалице вежите огољени крај плаве жице провуците кроз рупу на горњем поклопцу, спустите је низ унутрашњи зид кућице, пробушите рупу на доњем поклопцу, протурите плаву жицу и вежите је за минус батерије. Исеците хамер у круг одговарајућег пречника, обојте га у црвено и направите кров куће као на **црт. 8.**

На **црт. 9** је приказано како да направите витеза-стражара. Картонски калем од конца је тело на коме су нацртани лице и одело. Нос је од засечене шпенадле са украсним врхом, коса је од вунице. Руке су од жице, копље од чачкалице. капа, крагна и штит од хамера, а панцир не капи-шлему од старе најлон чарале. Стражара залепите на крај дашчице који вири из кућице. На **цртежу 10** се види положај дашчице кад батерија не ради, а на **црт. 11** кад ради – дашчица се гурне унутра до краја да кратко споји два огољена краја црвене жице и тако затвори струјно коло батерије. Готова батерија се види на **црт. 12.** Ако немате талента да направите стражара, можете уместо њега на дашчицу залепити и неку малу гумену играчку-животињу, рецимо куцу или мацу

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Фредерик Браун

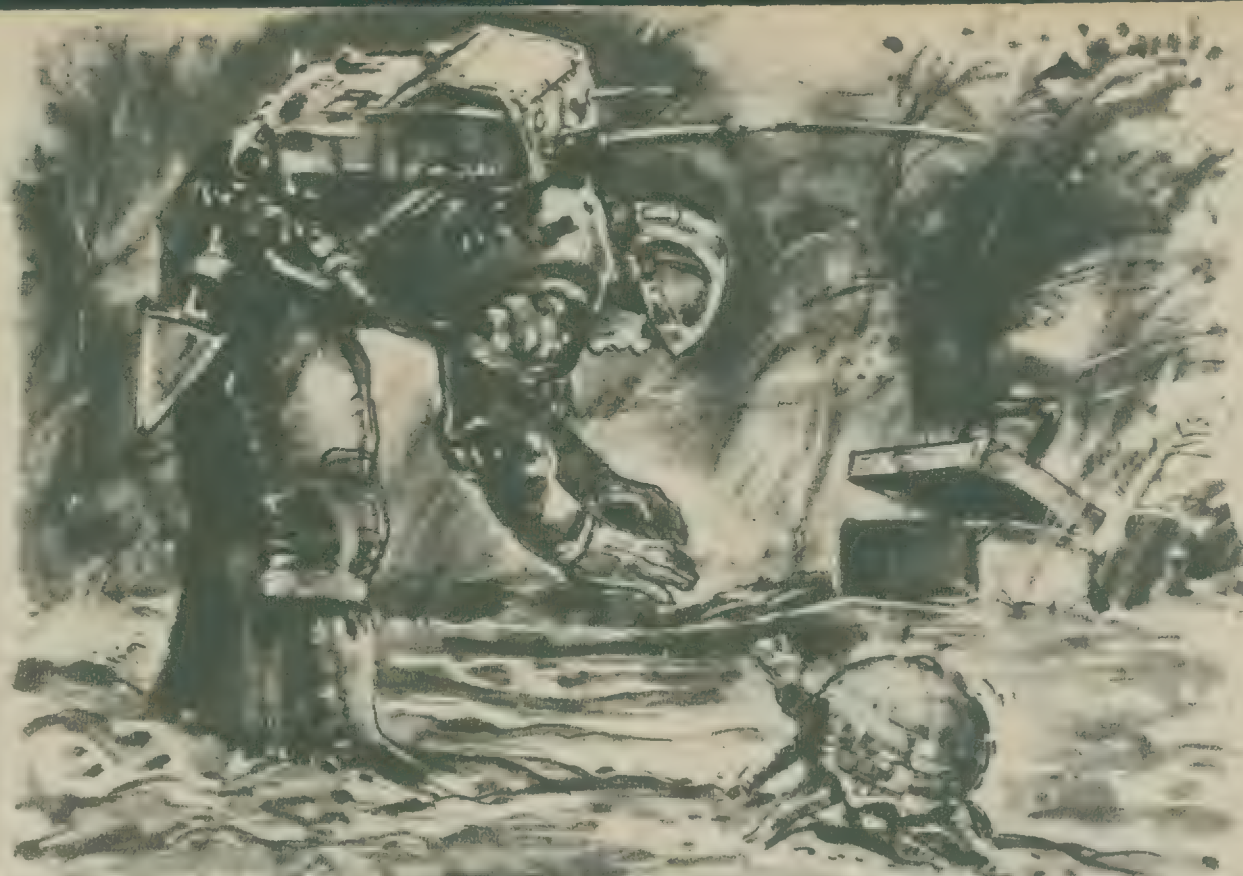

ЛОВ НА КОРЊАЧУ

ВРАТИТИ МИЛО ЗА ДРАГО. АКО ИМАШ АМНЕЗИЈУ, МОЖЕ ЛИ ТЕ ПОГОДИТИ АМНЕЗИЈА? РЕШЕЊЕ ЈЕ: РАЗЛИКОВАТИ СЕ. – ШТА ЛИ САМ ТИМЕ ХТЕО ДА КАЖЕМ?

После дугог лутања кроз вечиту маглу и упорну ситну кишу, наш логор ми се учинио као рај. Био сам на Венери. Видљивост никад није већа од неколико метара, али треба рећи да на Венери нема шта ни да се види.

Осим Дикси Евертон, наравно. Само због Дикси сам се прикључио зоолошкој експедицији коју је предводио њен отац, доктор Евертон из Зоолошког врта ванземаљских створења у Албукеркију. Трошкове сам сносио сам пошто др Евертон није сматрао да мој допринос овом подухвату може да буде значајан. Што је још горе, био је убеђен да нисам достојан његове кћери. Ја сам се, пак, надао да ће ми се указати прилика да му покажем да нисам баш такав неспособњаковић каквим ме је сматрао.

У ствари, није ми се много допадао циљ ове експедиције: не волим кад животиње затварају у кавезе и излажу их погледима радозналаца. У иначе сиромашној фауни на Венери, две врсте су се већ биле угасиле: дивна венеријанска чапља, коју су ловили због њеног перја, и кејтер, чије је месо било невероватно укусно.

Дикси је чула моје кораке: промолила је своју љупку главицу из шатора и осмехнула ми се.

– Јеси ли нешто ухватио, Роде? – упитала је.

– Само ово – рекао сам.

Отворио сам кутију обложену маховином и показао јој једну животињицу коју сам био ухватио, ако је то уопште била животиња. Имала је шкрге као риба, осам ногу, кресту као код петла и плаву длаку.

– То је висен – рекла је Дикси. – У врту их већ имамо два.

Сигурно ми се видело разочарење на лицу јер је брже-боље додала:

– Ипак, врло леп примерак. Немој да га пустиш. Тата ће вероватно хтети да га погледа.

Доктор Евертон је изашао из централног шатора и махнуо ми руком.

– Здраво, Спенсере. Сад могу да искључим сигнал.

Отишао је до апарата који је емитовао сигнал за оријентацију. На Венери, без оваквог одашиљача човек се могао изгубити и на само неколико метара од базе.

– Јесте ли нашли нешто? – упитао сам.

– Само једну барску кокошку. Управо се пече.

– Толико сам гладан да бих и овога појео – рекао сам, гледајући свог висена. Дикси се насмејала и донела га у кавез.

Мало касније окупили смо се за столом. Барска кокошка је била печена и Крејн ју је служио са поносом. Она има четири ноге, тако да је свакоме припао по један батак.

За време јела мало смо причали, али док смо пили кафу, Дикси ми је рекла нешто што нисам разумео, нешто у вези са корњачом.

– Каква корњача? – упитао сам.

Дикси ме је погледала зачуђено. Такве погледе су ми упутили и др Евертон и Џон Крејн. Изнервиран, упитао сам о чему је реч.

– О лову на венеријанску корњачу – рекао је Крејн. – То је основни циљ експедиције. Очигледно је да си јутрос наишао на неку од њих.

– Не знам о чему говориш – рекао сам стрпљиво. – Не само да нисам видео него никад нисам ни чуо за њу.

Др Евертон је тужно одмахивао главом.

– Спенсере, дозволили смо вам да пођете с нама само зато што сте тврдили да умете да их ловите.

– Ја то тврдио? Немогуће!

– Објаснићу вам... Дакле, надам се да знате да многа створења располажу необичним одбрамбеним механизмима. Има безопасних змија које личе на ужасно отровног поскока, ту је затим камелеон који...

Прекинуо сам га:

– Познати су ми ти облици самоодбране, докторе, али какве то везе има са оним о чему смо говорили?

– Одмах ћете видети. Као све друге животиње на Венери и корњача има извесну телепатску способност. У овом случају, у питању је посебна врста телепатије. Корњача је у стању да изазове стање привремене амнезије код онога ко јој се приближи. Другим речима, ко год крене у лов на венеријанску корњачу и нађе је, не само да заборави да ју је видео, него чак и да је икад чуо за њу.

– Хоћете да кажете да сам ја био пошао у лов...

– Тачно.

Погледао сам Дикси.

– Тако је, Роде – рекла је. – Заиста си говорио да си у стању да ухватиш ову корњачу.

– То сте чак и написали – рекао је доктор. – Сад ћу вам показати.

Изашао је из шатора и после неколико минута се вратио с писмом. Познао сам свој рукопис. Док сам га ја читао, уши су почеле да ми горе.

После тога смо дуго ћутали. Најзад сам рекао:

– Зар вам нисам казао на који начин мислим да ухватим корњачу?

– Не. Говорили сте да је то ваша тајна.

– Колико траје ова амнезија?

– Пет-шест сати. Ако поново сретнете неку од ових животиња, десиће се исто.

Одједном ми је нешто пало на памет.

– Ако је заборављају сви који су је видели, како знате да уопште постоји?

– Неколико пута су је фотографисали истраживачи који су се тога сећали тек касније. Личи на земаљску корњачу само што уместо четири има шест ногу и није овална него округла. И ви сте видели те фотографије.

Крејн је из писаћег стола узео десетак фотографија и пружио ми их. Гледао сам их с неверицом.

– Љупке су – рекао сам. – С лепим, меланхоличним очима.

– Врло су ретке – додао је Крејн. – Примећене су само у овој зони од око педесет квадратних километара. Бојим се да ће нестати и последња пре него што успемо макар једну да ухватимо. Једна експедиција је употребила отровни гас, али није постиг-

ла ништа јер су мртве корњаче очигледно потонуле дубоко у блатњаво земљиште.

Прешао сам руком преко лица. Осећао сам као да се трезним после шестодневног пијанства. Устао сам.

– Куда ћеш, Роде? – упитала је Дикси.

– Хоћу мало да размислим о овоме... Надам се да вам нисам потребан, докторе.

– Не, Спенсере, само идите. Поново ћемо у лов, и то ће вероватно бити последњи пред повратак на Земљу.

Вратио сам се у свој шатор и сео на кревет. Трудио сам се да се сетим било чега у вези с корњачама, али ништа није вредело.

– Могу ли да уђем? – чуо се глас доктора Евертона.

Ушао је. Понудио сам га да седне, али је одбио.

– Спенсере – рекао је – тешко ми је да вас подсећам, али договор је договор.

Гледао сам га, не схватајући о чему говори.

– Слушајте онда. Обећао сам вам да се, ако успете у лову, нећу противити вашем и Диксином венчању. А ви сте обећали да се, ако не успете, нећете више виђати с њом.

– Ох, не!

– Тако је, Спенсере. Жао ми је... Да будем искрен, у последње време почео сам да осећам извесну симпатију према вама.

Ако сам био направио такав споразум са Диксиним оцем – а јесам, јер он не би лагао – онда мора да сам имао заиста добру идеју. Да, али какву? Шта вреди добра идеја ако после не можеш да је се сетиш?

– Хеј! – синуло ми је одједном. – Можда сам негде нешто прибележио!

Отрчао сам до сандука са одећом и опремом и подигао поклопац. Ево га! На унутрашњој страни поклопца била је порука написана кредом, мојим рукописом. Само три реченице. *Вратити мило за драго. Ако имаш амнезију, може ли те погодити амнезија? Решење је: разликовати се.*

Моје одушевљење је нагло спласнуло. Шта ми је требало да будем тако загонетан? Можда сам се плашио да ми Евертон или Крејн не украду идеју ако је јасно запишем. Али, коју идеју?

Поново сам, полако, прочитао прву реченицу. Хм... Можда то значи да сам намерно допустио да ме корњача омађија како бих после могао да јој вратим мило за драго. А друга реченица? Ако неко већ има амнезију, да ли је заштићен од поновне амнезије? Као да је вакцинисан, на пример. Оно, пак, о разлици било ми је потпуно нејасно.

Кад сам чуо да остали напуштају логор, покупио сам набрзину своју опрему и изишао. Придружио сам се доктору Евертону, који је ишао последњи.

– Чини ми се да сам почео да схватам ону своју идеју – рекао сам.

– То ми је драго – одвратио је он – али не верујем да ћете успети. Корњачу је тешко уочити, јер се просто стапа с блатом по којем се креће. Исте је боје. Да би је приметио, мораш практично да се саплетеш на њу.

Наставили смо пут.

– Шта сте рекли, докторе, колике су те корњаче? – упитао сам.

– Према фотографијама, пречник им износи око 20 центиметара.

Помислио сам како у овој маглуштини не бих видео ни слона на пет метара.

– Кажете, боја им је иста као ово блато?

– Каква боја?

– Корњаче... Имају ли боју блата?

Доктор Евертон ме је зачуђено погледао.

– Корњаче? Јесте ли полудели, Спенсере? Откуд корњаче на Венери?

Тако сам нагло стао да сам замало сео у блато.

– Само ви идите, докторе, – рекао сам. – Одмах ћу вам се придружити.

Чим је нестао у магли, спустио сам кутију крај ногу, да ми буде оријентација, а онда почео да ходам око ње.

Решење је: бити различит! Па, и није баш тако загонетно. Пустивши намерно да ме корњача омађија, ја сам постао друкчији од осталих. Зато сам сада био имун. Све сам схватио кад је корњача „погодила" Евертона.

Правио сам већ пети круг око кутије, на око два метра од ње, кад сам нагазио на нешто. Била је то корњача са шест ногу. Подигао сам је и рекао:

– Здраво, лепотице! Немој ништа покушавати, не вреди ти.

– Илик! – рекла је и гледала ме својим крупним, тужним очима.

Помало ме је гризла савест, али брзо сам то одагнао и одлучно ставио корњачу у кутију обложену маховином. Ово је за мене значило Дикси, а Дикси ми је била све.

У логору сам сачекао да се остали врате, а онда сам повео у страну доктора Евертона и подсетио га на наш договор.

Уздахнуо је.

– Добро, Роде. Не сећам се, али вам верујем. Мислим да бих сада, без обзира на договор, дао пристанак за венчање.

Стегли смо један другом руку. Осмехнуо се.

– Јесте ли се договорили о датуму?

– Нисмо, али знам који би датум мени одговарао: што пре док нисам зарадио нову амнезију и поново заборавио наш договор.

– Нову амнезију? Мислите...

– Сигуран сам, осим ако ово није иста корњача на коју сам и први пут нашао.

Нашао сам Дикси у централном шатору, и оно о чему смо причали није ваша ствар. Пола часа касније, доктор Евертон нас је венчао, а затим смо почели да се пакујемо да бисмо кренули још за дана...

Наравно, као увек пред пут кроз васиону, отарасио сам се свега што је сувишно. Између осталог, бацио сам и маховину коју сам чувао у кутији не знам зашто и ослободио једно чудно створење слично корњачи које је имало шест ногу. Не знам како се ту нашло; мора да је само било подигло поклопац и увукло се унутра. Симпатична нека животињица, али која сигурно нема никаквог значаја за науку.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	ВРСТА ЈЕЛА	КРАЈНИ ДЕО НЕКЕ ЦЕЛИНЕ	СТИД	НЕО, ПОТПУН (ЛАТ.)	ЕНГЛЕСКА ФИЛМСКА ГЛУМИЦА	ЖЕНСКО ИМЕ	БЕСМРТНОСТ (ГРЧ.)
ПЕЖАЈ							
ВРСТА КИПА ОД ДРВЕТА И КАМЕНА							
ОНА КОЈА ПРАТИ КОГА							
МУСЛИМАНСКИ МЕСЕЦ ПОСТА							
ИВО ЈАН			ИМЕ ГЛУМИЦЕ ТАРНЕР				
ОЗНАКА КАРЛОВЦА			МУСЛИМ. МУШ. ИМЕ / РЕКА У СИБИРУ				
						ДРЖАВА У ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ	
НАМЕРА (МН.) / ЗАДЊЕ СЛОВО		"МЕГА" / ЈЕДИНИЦА ЗА ДУЖИНУ		ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА / С.Ц.			
ЗГРАДА ЗА АВИОНЕ	ПРЕДМЕТ ЗА УГЛЕД УЗОРАК						
НАШ ПИСАЦ ЈАНОШ							ПРЕДСЕДНИК ФИФЕ
КОЊ			СТАНОВНИК ЗЕМУНА	СИСАР СА БОДЉАМА / УЗВИК			
КРОЗ НОС, НОСНО							
ГРЕХ							
ПРВО СЛОВО АЗБУКЕ		МУШКО ИМЕ / ПРОШЛО ТРЕНУТНО ВРЕМЕ					
НЕМАЧКИ ПОЛИТИЧАР ХАЈНРИХ				ПОДЗЕМНИ ПАКАО (МИТ.)	ПРЕДЛОГ / СТОГ СЕНА		
ВОЈНИЧКА СВЕЧАНА СМОТРА	КОЈИ ЈЕ КАО ОНАЈ / АЕРОПЛАН						
						"ЕАСТ" / ПОЛЕТ, ОДУШЕВЉЕЊЕ	
"ПИКО" / ШАЛА				ГЛУМАЦ ФЕРЕР / ВРСТА ЧЕТИНАРА			
ГРАД У СТАРОЈ КИЛИКИЈИ			ДЕЊАК / РЕКА У ИТАЛИЈИ				
ИЗДРЖЉИВ, ИСТРАЈАН							
ЗНАК ЗА ЊУТН		НАРАНЏАСТА БОЈА					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: промаја, Радован, статика, торијум, Ив, вати, апетит, Тоњаци, језичак, У, „Ајакс", Жерар, А, или, ти, титанит, исисати, а, Алеп, г, шнала, Ле Паз, умотати, порочан, Нер, нд, сат, бар, „Илијада".

УКРЦАЈМО СЕ ЗА ТРЕНУТАК НА ПАРОБРОД ИЗ ПРВИХ ГОДИНА ОВОГ ВЕКА И ЗАПЛОВИМО НАЈДУЖОМ РЕКОМ НА СВЕТУ – У СРЦЕ АМЕРИЧКОГ ЈУГА И ПЕЈЗАЖЕ ИЗ ФИЛМА „ПРОХУЈАЛО СА ВИХОРОМ" И ТВ-СЕРИЈЕ „КОРЕНИ".

КРАЉИЦА НЕЋЕ У ПЕНЗИЈУ

МИСИСИПИЈЕМ У ПРОШЛОСТ АМЕРИКЕ

Полази се усред ноћи јер тако је то било и 1801. године кад је први пароброд на точак запловио водама Мисисипија. Осмодневно крстарење бродом који носи име „Краљица делте" започиње у Њу Орлеансу, где је ушће ове реке, и протеже се све до Сент Луиса. Сто двадесет путника, колико пароброд може да прими, креће у потрагу за прохујалим временима...

Својом пловном дужином од 3 130 километара, Мисисипи је у време Марка Твена био највећа саобраћајница младе америчке нације. Бродови препуни жита, дувана и крзна даноноћно су се укрштали са пловилима која су готово стењала под теретом шећера, вискија и огромних бала сировог памука. У води су се огледали бели стубови раскошних вила плантажера, а са првим сумраком ваздух је испуњавао звук црначких духовних песама. Путовање највећом реком било је нека врста авантуре... Саздани од дрвета и осветљени петролејкама, пароброди су блештали у мраку као бакље. Ако их нису уништавале ватре, чиниле су то велике суше и неочекивани снажни ветрови.

Данас ова река, која је са притоком Мисури најдужа на свету (6970 км), изгледа далеко мирнија, као успавана. Иако електрична светлост и радари чине путовање безбеднијим, пароброд изграђен 1926. у Кентакију и даље остаје аутентичан пловећи музеј. Његове палубе оивичене су фином металном оградом у комбинацији са махагонијем којим су уоквирена и сва врата, плафони и зидови.

Као многи, и Американци воле да се враћају у прошлост. Можда баш због тога, кад је први пароброд под именом „Краљица делте" притиснут годинама морао да напусти реку, спремно га је чекала замена – нови модел, идентичан чак и у најситнијим детаљима. И истог имена, наравно. Разлика је једино у цени: нови стаје ништа мање него 70 милијарди старих динара!

С. И.

Међу занимљивостима на „Краљици делте" налази се и једна оргуља, музички инструмент који овде ради на пару! Постављена је на командном мосту пре извесног времена кад је пензионисан један други брод са којег је преузета.

„Краљица делте" је кренула на путовање. Инжењери који су је конструисали још 1926. очигледно нису признавали никакве законе веродинамике. Брод је, у ствари, пловећи хотел на четири спрата, дугачак стотину, а широк двадесет метара. Унутрашња архитектура подсећа на куће богатих плантажера из прошлости – комфор у типичном викторијанском стилу.

Велики салон и списак на коме су имена свих капетана брода почев од 1961. године.

Покривена палуба пароброда.

Садашњи капетан „Краљице делте" је Ернест Вагнер. У прошлом веку бродове су осветљавали лампама на петролеј тако да су пожари били веома чести. Године 1851. на реци је тако изгубило животе преко 500 особа. Само осам година касније брод „Сент Николас" експлодирао је као бомба. То, међутим, није обесхрабрило Американце да се и даље возе овим бродовима. Између 1801. и 1840. године, кажу статистике, преко два милиона особа пропутовало је Мисисипи узводно и низводно.

Унутрашње степениште раскошно је као и све друго на овом броду.

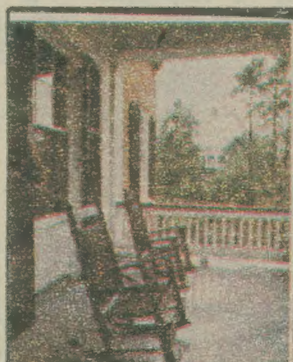

Још пре почетка овог века на обалама реке богати плантажери изградили су раскошне куће. Једна од њих је и ова вила која ће вас сигурно подсетити на оне из серије „Корени". Видите и детаље са терасе.

Рибарски бродић укотвљен крај кућице на обали Мисисипија у близини града Каира.

ЦРВЕНО И ЦРНО

Можеш ли да ми објасниш зашто је Марс црвен?

ДРАГАН,
Скопје

Почетком двадесетог века астрономи су сматрали да Марс има црвену боју због бујне црвене вегетације којом је обрастао. Тек 1971. године, када је „Маринер 9" ушао у Марсову орбиту и снимио суву и прашњаву површину пуну кратера које су издубили метеорити, научници су се озбиљније позабавили тлом ове планете.

Године 1976. на Марс су послата два брода „Викинг" опремљена инструментима за испитивање и анализу Марсове површине, али нису успели да разјасне тајну његове боје и састава.

Најприхватљивија теорија о боји четврте планете Сунчевог система јесте она по којој се на Марсовој површини одвија процес оксидације. Наиме, тло ове планете је магнетско и састављено је највероватније од магнетита, оксида гвожђа, који је у нормалном стању црне боје. Али, услед оксидације овај метал је „поцрвенео". У дубљим слојевима Марсовог тла честице магнетита су црне, а само су црвене на површини.

Међутим, све док се не добије и анализира узорак Марсовог тла, може се само нагађати о његовој боји и саставу.

ГИМНАСТИКА УЗ МУЗИКУ

Ове године сам се уписала на Филолошки факултет у Београду. Имам 19 година и до сада се нисам бавила спортом. Међу-

тим, откако се у Београду одржало Светско првенство у ритмичкој гимнастици у мени се јавила жеља да се активно бавим овим спортом. Сада те молим да ми одговориш да ли је касно да почнем са тренинзима, с обзиром на године и ком клубу да се обратим кад стигнем у Београд.

НАТАША,
Ваљево

Београдски клуб у коме се тренира ритмичка гимнастика је Гимнастички клуб „Сењак", а налази се у Улици Виктора Игоа број 4. Телефон је 650-671. Међутим, тамо смо добили обавештење да је у твојим годинама касно за активно бављење ритмичком гимнастиком јер се са тренинзима почиње још у предшколском узрасту кад је тело много еластичније. Једино ти преостаје да се рекреативно бавиш гимнастиком, рецимо „аеробиком", у овом клубу или у неком другом, на пример у спортском центру Ташмајдан.

ПЛИВАЊЕ ПРОТИВ СТРУЈЕ

Драги Забавниче,
Молимо те да нам напишеш нешто о будизму.

ЦАЦА и САВА,
Биоград

Будизам је филозофско религијско учење, а оснивач му је Гаутама или Сидарта назван Буда или Просветљени (око 560. пре н.е. до 480. пре н.е). Предајући се религи-

озном размишљању одрекао се богатства и породице и обилазио је земљу проповедајући своје учење. Буда није писао књиге због чега постоји одређена непоузданост у погледу његовог учења.

Основне тезе Будиног изворног учења (које су сачуване у облику говора и дијалога названих сутта) садрже „четири племените истине": о болу, настанку бола, о престанку бола и осморочланом путу који води на престанку бола. Човек је по Буди „наследник властитих идеја", а крајњи циљ спознаје је стишавање бола путем ослобађања од окова збивања. Нирвана (или Ниббаба, утрнуће) негација је сваке воље за животом, одрицање од свих уживања (јер су нужно повезани с патњама), а постиже се моралним напором „пливања против струје". Нирвана је, по будизму, стање највишег савршенства, стање без жеља.

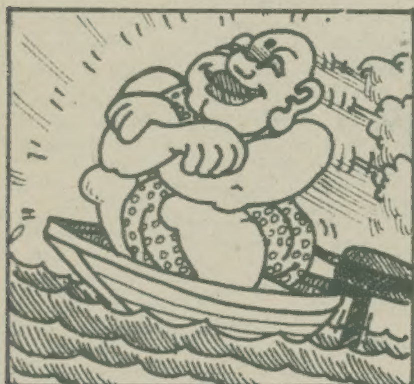

На социјално-етичком плану Буда проповеда једнакост људи и устаје против старих брамансних каста. Он одбија обреде и аскезу, а као врлине наглашава пре свега самилост и самоодрицање.

Будино се учење током времена веома проширило и коначно је израсло у светску религију, а Буда се убраја међу највеће личности духовног живота, и то не само индијске културе. Чак се његови следбеници могу наћи и у најудаљенијим деловима азијског континента. Стога многи сматрају да за велики део Истока будизам није био ништа мање покретач културе од хришћанства на Западу. У 19. веку будистичка песимистичка филозофија имала је одјека и у европском мисаоном кругу (Шопенхауер).

Међутим, често се и насупрот Будином учењу разне будистичке секте касније губе у аскетизму, мистицизму и религиозно-обредном формализму. Тако се напушта филозофски и социјални дух његовог учења, а у први план истиче се слепа вера у „господа Буду".

Писмо недеље

ЈУГОСЛОВЕНСКИ РЕКОРДЕРИ

Желела бих да знам да ли је неки Југословен ушао у Гинисову књигу рекорда, а ако јесте онда зашто?

ДРАГАНА,
Минићево

У Гинисову књигу рекорда ушла су два Југословена. Једна је наша стјуардеса Весна Вуловић. Као што је познато она је 25. јануара 1972. преживела експлозију авиона DC-9 на висини од 10 160 метара изнад места Чешка Каменица у Чехословачкој. Нађена је жива у делу репа авиона. Рачун вероватноће показује да су њени изгледи да остане у животу били 1:100 000 000 000.

Други је спелеолог Милутин Вељковић који је поставио светски рекорд у боравлењу у подземкој пећини. Он је у једној шпиљи у Сврљишким планинама у Србији провео укупно 463 дана, то јест од 29. јула 1969. до 30. октобра 1970.

НАТПРИРОДНА СПОСОБНОСТ

Често сам имао прилике прочитати да се не смије поистовећивати парапсихологија са психотроником. Молио бих вас да ми објасните у чему је разлика.

ЕМИР САЛИХОВИЋ,
Сарајево

Парапсихологија је грана психологије која се бави истраживањем парапсихичних појава, то јест перцепцијом, и акцијом људи са паранормалним психичким способностима. Те појаве деле се у две главне групе. У прву спадају екстрасензорна опажања као што су телепатија (преношење мисли) и видовитост, док другу групу чине феномени психокинезе (покретање предмета неком душевном енергијом, без дотицања). Иначе, парапсихичке појаве нису објашњене и још увек се истражују.

Психотроника је способност откривања физичких обољења на основу парапсихолошких моћи.

МИРИСНЕ ФЛЕКЕ

Нас две бисмо желеле да сазнамо да ли смемо да се сунчамо ако смо се претходно намирисале?

САЊА и ТИНА,
Св Никола

Када се део тела на који је нанет парфем изложи сунцу могу се створити флеке. То не важи само за летње сунце, већ и за оно зимско, нарочито планинско.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „Политика"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО.
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Škr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ПРОВЕРИТЕ СНАГУ ОСВОЈИТЕ НАГРАДУ
ЖЕЛЕО БИХ ДА ПРОВЕРИМ КОЛИКО САМ ЈАК, УЈКА МИКИ!

ЈАКО
СРЕДЊЕ
СЛАБО
ЖАО МИ ЈЕ, НЕМА НАГРАДЕ!

ЈА НИСАМ БАШ НИ ЖЕЛЕО НЕКУ ОД ТИХ НАГРАДА!

СТВАРНО ЈЕ ЗАБАВНО НА ОВОМ ВАШАРУ!
ВИРШЛЕ
СТРЕЛИШТЕ

ЈУХУУ!

НЕ МОГУ ДА ДОЧЕКАМ ВЕЧЕРАШЊУ ЦИРКУСКУ ПРЕДСТАВУ...

...ДА ВИДИМ ДРЕСИРАНЕ КОЊЕ, ХОДАЊЕ ПО ЖИЦИ, КЛОВНОВЕ...
И ЈЕДЕШ КОКИЦЕ И КИКИРИКИ!
Copyright © 1983 Walt Disney Productions World Rights Reserved

КОЛ'КО ЈЕ САТИ?
ПОЛА СЕДАМ!
ПОГОДИТЕ БАЛОН ОСВОЈИТЕ НАГРАДУ
Distributed by King Features Syndicate

'АЈДЕМО ДА КУПИМО КАРТЕ ЗА ЦИРКУС!

НЕ ЖЕЛИМ НИШТА ДА ПРОПУСТИМ!
КАРТЕ
ВЕЛИКА ПРЕДСТАВА
8-21

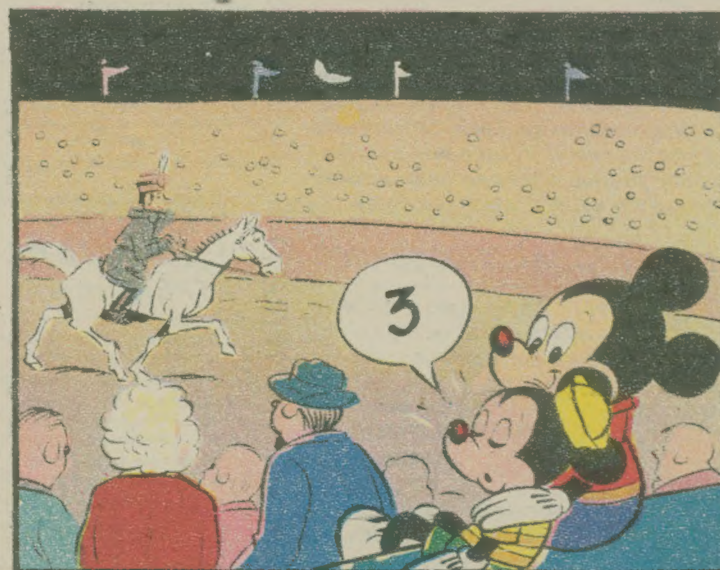
З